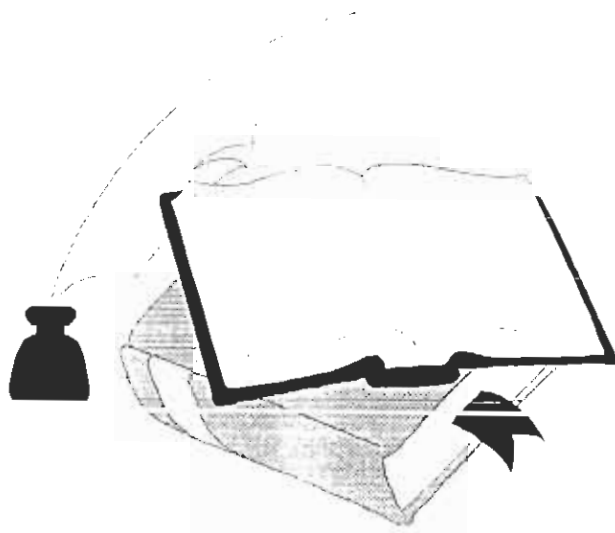

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο Τύπος της Πάτρας και η
συμβολή του στα Πολιτικά -
Οικονομικά- Κοινωνικά -
Πολιτιστικά δρώμενα της Πάτρας.
Μουσείο Τύπου Πατρών.

Σπουδάστριες
Σαλεμένου Ουρανία
Σφαέλου Ειρήνη

Εισηγητής
Χατζίνας Σωτήρης

ΠΑΤΡΑ 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ	219
----------------------	-----

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ

Στους υπέροχους γονείς μας, σαν
ένδειξη ευγνωμοσύνης για όσα έχουν
προσφέρει σε μας μέχρι σήμερα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμότατα τον Καθηγητή μας **κ. Σωτήρη Χατζίνα** που μας έδωσε την δυνατότητα να αναλάβουμε την πτυχιακή αυτή, δείχνοντας τεράστια εμπιστοσύνη στις δυνάμεις μας. Η συμβολή του ήταν καθοριστική για την σύνταξη της παρούσας πτυχιακής μέσω των προτάσεων και των οδηγιών που μας έδινε κατά τακτά χρονικά διαστήματα.

Σημαντική ήταν επίσης η μετάβαση της αγάπης του για την διάσωση για τη διατήρηση της βιομηχανικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Επίσης, εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας στους κυρίους:

Γιώργο Σπαθαράκη (εκδότης της εφημερίδας «Γεγονότα» και «Εβδομάδα»), **Νίκο Αλεξανδρόπουλο** (τεχνικός Η/Υ της εφημερίδας «Αλλαγή»), **Χρήστο Ριζόπουλο** (εκδότης της εφημερίδας «Ημέρα»), **Ηρακλή Σίψα** (εκδότης της εφημερίδας «Πατρινές ώρες» και «Σπορ Ν.Δ.Ε.»), **Ελευθερία Βρή** (εκδότρια του «Ημερήσιου Κήρυξ Πατρών» και του «Εθνικού Κήρυκα Πατρών»), τον **κ. Νίκο Πολίτη** για τις χρήσιμες πληροφορίες που μας έδωσε για το **ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΥ** και τον **Βαγγέλη Σπυρόπουλο** (εκδότη της εφημερίδας «Πάτρα Σπορ» για τις πληροφορίες που μας παρείχαν καθώς και για την άριστη αντιμετώπισή τους απέναντί μας.

Τους ευχόμαστε ότι καλύτερο για την πορεία και το μέλλον των εφημερίδων τους.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πίνακας Περιεχομένων.....	σελ.4
Η ιστορία της τυπογραφίας. Αναφορά στα τυπογραφεία της Πάτρας	σελ.5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	
Κατάλογος των εφημερίδων από το 1840 μέχρι σήμερα	σελ.22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	
Αναλυτικά στοιχεία για τις εφημερίδες.	σελ.28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	
Κατάλογος των περιοδικών από το 1840 μέχρι σήμερα	σελ.153
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	
Αναλυτικά στοιχεία για τα περιοδικά (Ίδρυση, Εκδότες)	σελ.156
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο	
Παράρτημα εφημερίδων	σελ.176
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο	
Μουσείο Τύπου Πατρών	σελ.182
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο	
Συμπεράσματα	σελ.183
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο	
Βιβλιογραφία.....	σελ. 185
Φωτογραφίες από πρωτοσέλιδα εφημερίδων και περιοδικών	σελ.186

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Ιστορία και Τέχνη

Η τυπογραφία ορίζεται παραδοσιακά ως η τεχνική της μεταφοράς με πίεση ορισμένης ποσότητας χρωστικής ουσίας πάνω σε μία επιφάνεια για την παραγωγή ενός κειμένου ή μιας εικονογράφησης.

Πατέρας της τυπογραφίας θεωρείται ο Γκούτενμπεργκ (Gutenberg), Γιόχανν (περ. 1397-1468), Γερμανός εφευρέτης. Το όνομα του ήταν Γιόχανν Γκεσφλάϊς τσουρ Λάντεν, αλλά συχνά αναφερόταν και «τσουμ Γκούτενμπεργκ» από το όνομα της συνοικίας όπου έμενε στην γενέτειρα του Μάιντς. Ακολούθησε το επάγγελμα του χρυσοχόου, αλλά σε νεαρή ηλικία (περ. 1430) υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει το Μάιντς, ύστερα από μια κοινωνική αναταραχή που ξέσπασε εκεί, και να καταφύγει στο Στρασβούργο, όπου επισημαίνεται η παρουσία του στην συντεχνία των χρυσοχόων από το 1434 ως το 1444.

Παράλληλα με την ενασχόληση του στην χρυσοχοΐα Γκούτενμπεργκ επιδιδόταν σε μυστικά πειράματα για την κατασκευή μιας τυπογραφικής μηχανής. Όνειρο του ήταν να μπορέσει να αναπαράγει πιστά αντίτυπα των θαυμάσια ιστορημένων εκκλησιαστικών χειρογράφων. Ως τότε η μηχανική αναπαραγωγή κειμένων γινόταν με ξύλινες ή μεταλλικές πλάκες, όπου είχαν χαραχθεί τα κείμενα αντεστραμμένα. Καθεμιά από τις πλάκες αυτές αντιστοιχούσε σε μία σελίδα. Η αναπαραγωγή των κειμένων γινόταν με την αποτύπωση των επιφανειών πάνω σε κατάλληλα υλικά (π.χ. δέρμα) και με ειδικό μελάνι.

Επειδή όμως οι πλάκες αυτές ήταν αδύνατο να χρησιμοποιηθούν για την σύνθεση και αναπαραγωγή άλλων κειμένων, ο Γκούτενμπεργκ συνέλαβε την ιδέα να παράγει στοιχεία που αντιστοιχούν το καθένα σε ένα γράμμα και να μπορούν απεριόριστα, να χρησιμοποιηθούν σε κατάλληλους συνδυασμούς, για την αναπαραγωγή οποιουδήποτε κειμένου. Τα πρακτικά όμως προβλήματα που προέκυψαν καθώς και οι οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετώπισε ο Γκούτενμπεργκ (διενέξεις και δίκες με τους πιστωτές του και τους συνεταίρους του) για την πραγματοποίηση των ιδεών του είχαν σαν αποτέλεσμα να περάσουν περίπου είκοσι χρόνια ως την πρακτική εφαρμογή τους.

Τα σημαντικότερα από τα τεχνικά προβλήματα ήταν : η παραγωγή μικρών ίσου μεγέθους μεταλλικών στοιχείων αντί των ως τότε σε χρήση ξύλινων, η στερεή συναρμολόγηση τους για την σύνθεση των κειμένων, ο σχηματισμός τελειώς επίπεδης επιφάνειας κατά την συναρμολόγηση τους και η άσκηση ομοιόμορφης πίεσης σε όλα τα στοιχεία, ώστε η αποτύπωση να είναι ομοιόμορφη, αλλά και η επιλογή του κατάλληλου μελανιού για να τυπώνεται η σελίδα και από τις δυο όψεις.

Το 1450, και ενώ ο Γκούτενμπεργκ είχε ήδη επιστρέψει από το Στρασβούργο στο Μάιντς, το πρώτο τυπογραφείο στην ιστορία ήταν έτοιμο. Για την εκμετάλλευση της εφεύρεσης του συνεργάστηκε με κάποιον Γιόχανν Φούστ, που χρηματοδότησε την επιχείρηση, αλλά σύντομα συγκρούστηκε μαζί του για οικονομικούς λόγους. Μετά από μια δίκη, όπου ήταν κατηγορούμενος με μηνυτή τον Φούστ, ο Γκούτενμπεργκ έχασε όλο τον εξοπλισμό του τυπογραφείου, του οποίου η κυριότητα πέρασε στον μηνυτή. Έτσι το μεγάλο έργο που ο Γκούτενμπεργκ ξεκίνησε το 1454, δηλ. Την έκδοση της Βίβλου, ολοκληρώθηκε από το Φούστ το 1455. Η Βίβλος αυτή γνωστή ως «Βίβλος των 42 γραμμών» εκδόθηκε σε 300 αντίτυπα των 1282 σελίδων το καθένα. Η Βίβλος του Γκούτενμπεργκ θεωρείται η πολυτιμότερη έκδοση εντύπου βιβλίου στον κόσμο. Εξάλλου δύο χρόνια αργότερα, ο Φούστ με τον πρώην συνεργάτη του Γκούτενμπεργκ, τον Πέτρο Σαίφφερ, εξέδωσαν ένα άλλο μεγαλειώδες τυπογραφικό επίτευγμα του Γκούτενμπεργκ, το Ψαλτήρι που είχε πολύχρωμα αρχικά γράμματα. Μερικά άλλα μικρότερα έργα που παλιότερα αποδίδονταν στον Γκούτενμπεργκ, σήμερα θεωρούνται έργα άλλων μικρότερης αξίας τυπογράφων.

Ο ίδιος ο Γκούτενμπεργκ πέθανε χρεωμένος, η εφεύρεση του όμως αξιοποιήθηκε σε όλο τον κόσμο και γνώρισε πρωτοφανή επιτυχία. Δικαιολογημένα θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες μορφές στην ιστορία των εφευρέσεων, αφού χάρη σ' αυτόν τέθηκαν τα θεμέλια για την πραγματοποίηση της Επιστημονικής Επανάστασης έναν αιώνα αργότερα.

Η τυπογραφία αναπτύχθηκε στην Δύση τον 15ο αιώνα και όχι στην Άπω Ανατολή, παρ' ότι οι αρχές στις οποίες αυτή βασίζεται ήταν γνωστές στην Ανατολή πολύ προγενέστερα. Η ευρωπαϊκή γραφή βασίζεται σε αλφάβητα, αποτελούμενα από περιορισμένο αριθμό αφηρημένων συμβόλων. Το γεγονός αυτό απλοποιεί τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη τεχνικών χρήσης μαζικώς παραγομένων κινητών τυπογραφικών στοιχείων. Η κινέζικη γραφή με τον τεράστιο αριθμό ιδεογραμμάτων που απαιτούν περίπου 80.000 σύμβολα, ελάχιστα ανταποκρίνεται στις

¹ Παγκόσμιο βιογραφικό λεξικό

απαιτήσεις της τυπογραφίας. Αυτός υπήρξε ένας από τους λόγους που ο πολιτισμός της Ανατολής, την αναμφισβήτητη υπεροχή του οποίου μαρτυρεί ο πλούτος της γραμματείας του, υπέστη επιβράδυνση της εξέλιξης του σε σύγκριση προς τους μέχρι τότε πιο καθυστερημένους πολιτισμούς της Δύσης.

Η τυπογραφία συνέβαλε στην ανάπτυξη και την συσσώρευση της γνώσης της οποίες και επιτάχυνε. Σε κάθε ακόλουθη ιστορική περίοδο όλο και περισσότεροι άνθρωποι αποκτούσαν την δυνατότητα αφομοίωσης της μεταβιβαζόμενης από τους προγενέστερους γνώσης και επαύξησης της με την προσωπική τους συμβολή.

Ύστερα από πέντε αιώνες, στην διάρκεια των οποίων η τυπογραφία διατηρούσε ένα είδος μονοπωλίου στην μετάδοση ή αποθήκευση μιας πληροφορίας, ο ρόλος αυτός αμφισβητείται έντονα από νέα οπτικοακουστικά και πληροφοριακά μέσα. Η τυπογραφία με την μεγάλη συμβολή της στον πολλαπλασιασμό της γνώσης, βοήθησε την ανάπτυξη του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης, του κινηματογράφου, της μικροφωτογράφισης, της ηχογράφησης και άλλων ανταγωνιστικών τεχνικών. Παρ' όλα αυτά το δικό της πεδίο παραμένει τεράστιο. Η τυπογραφία δεν χρησιμοποιείται μόνο για την παραγωγή βιβλίων και εφημερίδων αλλά και υφασμάτων, πιάτων, χαρτιού ταπετσαρίας, υλικών συσκευασίας και διαφημιστικών αφισών. Χρησιμοποιήθηκε ακόμη και στην κατασκευή μικροσκοπικών ηλεκτρονικών κυκλωμάτων.

Η εφεύρεση της τυπογραφίας την εποχή των μεγάλων ανακαλύψεων υπήρξε εν μέρει προϊόν και εν μέρει κινητήρια δύναμη του κινήματος το οποίο μετασχηματίζοντας τις οικονομικές, κοινωνικές και ιδεολογικές σχέσεις του πολιτισμού, επρόκειτο να οδηγήσει στον σύγχρονο κόσμο.

Παράλληλα η τυπογραφία διευκόλυνε την διάδοση ιδεών που συνέβαλαν στην μορφοποίηση μεταβολών των κοινωνικών σχέσεων, οι οποίες κατέστησαν δυνατές μέσω της βιομηχανικής ανάπτυξης και των κοινωνικών μετασχηματισμών.

Πρώτη εμφάνιση στην Κίνα.

Περί το τέλος του 2ου μ. Χ. Αιώνα οι Κινέζοι είχαν προφανώς εφεύρει εμπειρικά ένα τρόπο εκτύπωσης κριμένων. Είχαν στην διάθεση τους τα τρία απαραίτητα για την εκτύπωση στοιχεία, δηλαδή : 1) το χαρτί, τις τεχνικές για την παραγωγή του οποίου γνώριζαν από αρκετές δεκαετίες, 2) το μελάνι, την βασική συνταγή του οποίου γνώριζαν ήδη επι 25 αιώνες και 3) ανάγλυφες

ενεπίγραφες επιφάνειες. Μερικές από τις επιγραφές ήταν κλασσικά κείμενα βουδιστικής σκέψης χαραγμένα σε μαρμάρινους κίονες, πάνω στους οποίους οι πιστοί αναμφίβολα άπλωναν φύλλα μουσκεμένου χαρτιού, αφού είχαν επιχρίσει την επιφάνεια με μελάνι έτσι, ώστε να αποτυπώνονται στο χαρτί τα προεξέχοντα μέρη άλλες ήταν θρησκευτικές σφραγίδες, χρησιμοποιούμενες προφανώς για την αποτύπωση εικόνων και κειμένων προσευχής στο χαρτί. Αυτή ακριβώς η χρήση των σφραγίδων οδήγησε πιθανότατα, κατά τον 4ο και τον 5ο αιώνα, στην παρασκευή μελανιού με την κατάλληλη σύσταση για την τυπογραφία.

Πρακτικότερο υποκατάστατο, ως προς την ευχρηστία και το μέγεθος, των μαρμάρινων κίωνων και των σφραγίδων εμφανίστηκε πιθανότατα περί τον 6ο αιώνα με την μορφή της ξυλόγραφης πλάκας. Αρχικώς το κείμενο γραφόταν με μελάνι σε λεπτό φύλλο χαρτιού κατόπιν, η γραμμένη πλευρά του χαρτιού εφαρμοζόταν στην λεία επιφάνεια ξύλινης πλάκας, επιχρισμένης με πολύ ρυζιού που συγκρατούσε το μελάνι της γραφής τέλος, ένας χαράκτης απέκοπτε τις αμελάνωτες περιοχές έτσι ώστε τελικά εμφανιζόταν πάνω στην πλάκα το κείμενο ανάγλυφο και ανεστραμμένο.

Για την παραγωγή ενός αντιγράφου, μελανωνόταν η πλάκα με πινέλο, απλωνόταν επάνω της ένα φύλλο χαρτιού, και η ανάστροφη όψη του χαρτιού προστριβόταν με βούρτσα. Με την μέθοδο αυτή μπορούσε να τυπωθεί η μία μόνο όψη του χαρτιού.

Τα αρχαιότερα γνωστά τυπογραφικά έργα δημιουργήθηκαν με αυτήν την τεχνική : στην Ιαπωνία περί το 764-770, βουδιστικές μαγικές επικλήσεις που παραγγέλθηκαν από την αυτοκράτειρα Σοτόκου στην Κίνα το 868, το πρώτο γνωστό βιβλίο, το Diamond Sutra και από το 932, μια συλλογή Κινέζων κλασσικών σε 130 τόμους, που εκδόθηκε με πρωτοβουλία του Κινέζου υπουργού Φόνγκ Τάο.

Μετάδοση του χαρτιού στην Ευρώπη.

Το χαρτί, ο τρόπος παραγωγής του οποίου ήταν γνωστός μόνο στους Κινέζους, ακολουθούσε τις διαδρομές των καραβανιών της Κεντρικής Ασίας, προς της αγορές της Σαμαρκάνδης, απ' όπου διανεμόταν σαν εμπόρευμα σε όλη την έκταση του αραβικού κόσμου.

Η διάδοση των τεχνικών παραγωγής χαρτιού φαίνεται ότι ακολούθησε την ίδια διαδρομή : Κινέζοι που αιχμαλωτίστηκαν στην μάχη του Τάλας κοντά στην Σαμαρκάνδη, το 751, αποκάλυψαν το μυστικό στους Άραβες. Τα χαρτοποιεία πολλαπλασιάστηκαν από το τέλος του 8ου αιώνα μέχρι τον 13ο αιώνα, από την Βαγδάτη μέχρι την Ισπανία, που βρισκόταν τότε υπό αραβική κυριαρχία. Το

χαρτί έφθασε στην Ευρώπη πρώτα ως εμπόρευμα από τον 12ο αιώνα και μετά μέσω των ιταλικών λιμανιών που είχαν εμπορικές σχέσεις με τον αραβικό κόσμο και ακόμη αναμφίβολα, δια την χερσαία διαδρομή από την Ισπανία στην Γαλλία. Οι τεχνικές παραγωγής χαρτιού φαίνεται πως εφευρέθηκαν εκ νέου από τους Ευρωπαίους, μέσω της εξέτασης του υλικού από το οποίο κατασκευαζόταν το εισαγόμενο προϊόν ενδέχεται επίσης το μυστικό να μεταφέρθηκε στην Ευρώπη στα μέσα στα μέσα του 13ου αιώνα από παλιννοστούντες σταυροφόρους ή συναλλασσόμενους με την Ανατολή. Κέντρα παραγωγής χαρτιού άρχισαν να αναπτύσσονται στην Ιταλία μετά το 1275 και στην Ιταλία μετά το 1275 και στην Γαλλία και στην Γερμανία στην Διάρκεια του 14ου αιώνα.

Ωστόσο η γνώση της τυπογραφικής τεχνικής δεν φέρνεται ότι κατόρθωσε, όπως οι χαρτοποιητικές τεχνικές να φθάσει στην Ευρώπη από την Κίνα.

ΜΕΤΑΛΛΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΤΥΠΩΣΗ 1430

Η Μεταλλογραφική εκτύπωση αποτελεί τον άμεσο πρόγονο της τυπογραφίας, αν και η ιστορική τεκμηρίωση αυτής της άποψης είναι ακόμη πολύ ασαφής. Αρκετές μεσαιωνικές επαγγελματικές συντεχνίες, ιδίως οι χυτές μετάλλων, οι σφραγιδοποιοί, οι χρυσοχόοι, ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνική της χρήσης καλουπιών. Η επιτηδειότητα τους σ' αυτήν την τεχνική της χρήσης καλουπιών. Η επιτηδειότητα τους σ' αυτήν την τεχνική επέτρεψε να αντιληφθούν την δυνατότητα εφαρμογής της σε μια μέθοδο που θα επέτρεπε την σύνθεση ανάγλυφου κειμένου ταχύτερα από την ξυλογραφική μέθοδο, πιθανότατα σε τρία στάδια : 1) σκάλισμα των γραμμών του αλφάβητου, καθενός χωριστά, σε ορειχάλκινες ή μπρούτζινες σφραγίδες, 2) διαμόρφωση του εκμαγείου του κειμένου του κειμένου που επρόκειτο να εκτυπωθεί με πίεση των σφραγίδων, γράμμα προς γράμμα, πάνω στην επιφάνεια μήτρας από πηλό ή μαλακό μέταλλο, όπως ο μόλυβδος 3) ακολούθως, χύτευση μολύβδου πάνω στην επιφάνεια για την διαμόρφωση λεπτής πλάκας, η οποία, στερεοποιούμενη, έφερε το ανάγλυφο του κειμένου.

Τα θεωρητικά πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου ήταν αρκετά: κάθε γράμμα σκαλιζόταν μίας μόνο φορά, στην σφραγίδα, προκειμένου αυτό να αναπαραχθεί κατόπιν όσες φορές χρειαζόταν

όλα τα αντίτυπα κάθε γράμματος ήταν ταυτόσημα. αφού από την σφραγίδα, η τύπωση της μήτρας και η χύτευση του μολύβδου ήταν ταχείες εργασίες ο μολύβδος ήταν ανθεκτικότερος από το ξύλο τέλος, η παραγωγή πολλών μεταλλικών πλακών από την ίδια μήτρα αύξανε σημαντικά το πλήθος των παραγομένων αντιτύπων.

Φαίνεται πως η μεταλλογραφική εκτύπωση εφαρμοζόταν στην Ολλανδία περί το 1430 και κατόπιν στην Ρηνανία. Ο Γουτεμβέργιος την χρησιμοποίησε στο Στρασβούργο μεταξύ 1434 και 1439.

Ωστόσο, οι σχετικοί πειραματισμοί δεν συνεχίστηκαν εξαιτίας των προβληματισμών που δημιούργησαν οι χυτές πλάκες. Η τύπωση κάθε γραμματοσφραγίδας με την ίδια δύναμη και η ομαλή στοίχιση των γραμμάτων αποδείχτηκαν δύσκολες, ενώ ακόμη χειρότερο, κάθε τύπωση προκαλούσε παραμόρφωση του παρακείμενου γράμματος. Μπορεί, πάντως, να υποστηριχθεί ότι η μεγάλη αξία της μεταλλογραφικής εκτύπωσης έγκειται στην συνδυασμένη χρήση της σφραγίδας της μήτρας και του χυτού μολύβδου.

Η εργασία του τυπογράφου χαρακτηριζόταν εξ αρχής από τέσσερις δραστηριότητες: 1)ανάληψη των τυπογραφικών στοιχείων γράμμα προς γράμμα από μια θήκη, 2)διευθέτηση τους, το ένα δίπλα στο άλλο πάνω σε στοιχειοθετική ράβδο, ξύλινου χάρακα με γωνίες που κρατιόταν στο χέρι, 3) ακροστοίχιση της γραμμής ρύθμιση δηλ. των μεταξύ των γραμμάτων αποστάσεων κάθε γραμμής με την παρεμβολή μικρών τεμαχίων μολύβδου μεταξύ των λέξεων, ώστε να παράγονται ισομήκεις γραμμές κειμένου και 4) μετά την εκτύπωση, επανατοποθέτηση των τυπογραφικών στοιχείων, γράμμα προς γράμμα, στα αντίστοιχα διαμερίσματα της θήκης.

Το πιεστήριο του Γουτεμβέργιου ²

Έγγραφα εκείνης της περιόδου, περιλαμβανομένων και εκείνων που σχετίζονται με μια δικαστική υπόθεση του 1439 σχετική με τις δραστηριότητες Γουτεμβέργιου στο Στρασβούργο, δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ότι το πιεστήριο χρησιμοποιήθηκε από την αυγή της τυπογραφίας.

Ίσως στην αρχή, το τυπογραφικό πιεστήριο να αποτελούσε απλή προσαρμογή του βιβλιοδετικού πιεστηρίου, με μια σταθερή και επίπεδη κάτω επιφάνεια, την κοίτη, και μια κινητή άνω επιφάνεια, την πλάκα, που μπορούσε να κινηθεί κατακορύφως

² Υδρία, Δομή Εγκυκλοπαίδειας

μέσω μικρής ράβδου επι ελικοειδούς κοχλία. Η σύνθεση των τυπογραφικών στοιχείων, αφού πρώτα στερεωνόταν με συνδέσμους ή κοχλιωνόταν σταθερά μέσα σε ορθογώνιο μεταλλικό πλαίσιο (φόρμα), μελανωνόταν, καλυπτόταν με το φύλλο του προς εκτύπωση του χαρτιού, και το σύνολο πιεζόταν στην μέγγενη που σχημάτιζαν οι δύο επιφάνειες του πιεστηρίου.

Η μέθοδος αυτή ήταν ανώτερη από την τεχνική του βουρτσίσματος που εφαρμοζόταν στις ξυλογραφικές εκτυπώσεις στην Ευρώπη και στην Κίνα, γιατί επέτρεπε την επίτευξη έντονων αποτυπωμάτων και αμφίπλευρη εκτύπωση του χαρτιού. Παρ' όλα αυτά, υπήρχαν ατέλειες : ήταν δύσκολο το υ δερμάτινου παρεμβλήματος που χρησίμευε για το μελάνωμα μεταξύ της πλάκας και της φόρμας επίσης, δεδομένου, ότι η άσκηση της απαιτούμενης πίεσης επέβαλε πολλές στροφές του κοχλία, η ράβδος έπρεπε να εξάγεται και επανεισάγεται πολλές φορές για να υψωθεί η πλάκα αρκετά για την εισαγωγή του χαρτιού.

Πιστεύεται εν γένει ότι το τυπογραφικό πιεστήριο απέκτησε τα βασικά λειτουργικά χαρακτηριστικά του πολύ νωρίς, ίσως πριν από το 1470. Το πρώτο από αυτά πρέπει να ήταν η κινητή κοίτη, πάνω σε δρομείς είτε πάνω σε ολισθαίονοντα μηχανισμό, που επέτρεπε την εξαγωγή και το μελάνωμα της φόρμας μετά την εκτύπωση κάθε φύλλου χαρτιού.

Κατόπιν η μοναδική ελίκωση του ελικοειδούς κοχλία αντικαταστάθηκε από τρεις ή τέσσερις παράλληλες ελικώσεις με ισχυρά κεκλιμένο βήμα έτσι ώστε η πλάκα να μπορεί αν ανυψώνεται με μικρή μετακίνηση της ράβδου. Αυτό συντέλεσε στην μείωση της ασκούμενης από την πλάκα πίεσης, πρόβλημα που διορθώθηκε με την διάσπαση της εκτυπωτικής διαδικασίας έτσι ώστε η φόρμα να ωθείτε κάτω από το πιεστήριο με την κινητή κοίτη και να χρησιμοποιείται πρώτα το ένα ήμισυ της φόρμας και κατόπιν το άλλο. Αυτή ήταν η αρχή της εκτύπωσης σε δύο φάσεις που θα παρέμενε σε χρήση επί τρεις αιώνες.

Βελτιώσεις μετά τον Γουτεμβέργιο

Αρκετές από τις πολλές βελτιώσεις του κοχλιωτού τυπογραφικού πιεστηρίου στην διάρκεια των 350 ετών που ακολούθησαν ήταν πολύ σημαντικές. Περί το 1550 ο ξύλινος κοχλίας αντικαταστάθηκε από σιδερένιο. Είκοσι χρόνια αργότερα, καινοτόμοι τυπογράφοι προσέθεσαν ένα πλαίσιο διπλής άρθρωσης αποτελούμενο από μία μάσκα, κομμάτι περγαμηνής κομμένο έτσι, ώστε να εκτίθεται μόνο το ίδιο το προς εκτύπωση κείμενο και να αποτρέπεται η κηλίδωση με μελάνι των μη τυπωσίμων περιοχών του χαρτιού, και από ένα τύμπανο, στρώμα από ένα μαλακό και

παχύ ύφασμα που βελτιώνει την κανονικότητα της ασκούμενης πίεσης, ανεξάρτητα από τις διαφορές ύψους των τυπογραφικών στοιχείων.

Περί το 1620 ο Βίλεμ Γιάνσον Μπλόου στο Άμστερντάμ προσέθεσε αντίβαρο στην πιεστική ράβδο για να επιτύχει αυτόματη ανύψωση της πλάκας και έτσι δημιουργήθηκε το επονομαζόμενο πιεστήριο, ένα αντίγραφο του οποίου επρόκειτο να είναι το πρώτο τυπογραφικό πιεστήριο που εισήχθη στην Βόρειο Αμερική από τον Στήβεν Ντέν στο Κάμπριτζ της Μασαχουσέτης το 1639.

Περί το 1970, ο Άγγλος επιστήμονας και εφευρέτης Γουίλιαμ Νίκολσον επινόησε μέθοδο μελάνωσης που χρησιμοποιούσε κύλινδρο με δερμάτινη επένδυση (αργότερα το δέμα αντικαταστάθηκε από σύνθεση ζελατίνης, κόλλας και μέλισσας) εισάγοντας την πρώτη εφαρμογή περιστροφικής κίνησης στην τυπογραφία.

Το μεταλλικό πιεστήριο (1795).

Το πρώτο ολομεταλλικό πιεστήριο κατασκευάστηκε στην Αγγλία περί το 1795. Μερικά χρόνια αργότερα, ένας τεχνίτης στις ΗΠΑ κατασκεύασε ένα μεταλλικό πιεστήριο στο οποίο η λειτουργία του κοχλία αντικαταστάθηκε από την αντίστοιχη μιας σειράς μεταλλικών συνδέσμων. Αυτό ήταν το πιεστήριο «Κολούμπιαν», το οποίο ακολούθησε το πιεστήριο «Ουάσιγκτον» του Σάμιουελ Ράστ, το εξελικτικό απόγειο του κοχλιωτού πιεστηρίου που κληροδότησε ο Γουτεμβέργιος η εκτυπωτική του ικανότητα ανερχόταν σε 250 περίπου αντίτυπα την ώρα.

Το μηχανικό πιεστήριο του Κένιχ (αρχές 12ου αιώνα).

Η προοπτική της εφαρμογής της ατμοκίνησης στην τυπογραφία παρακίνησε την έρευνα για την επινόηση μέσων, με τα οποία οι επιμέρους λειτουργίες της τυπογραφίας θα μπορούσαν να συνδιαστούν σ' έναν μοναδικό κύκλο. Το 1803, στην Γερμανία, ο Φρίντριχ Κένιχ συνέλαβε την ιδέα ενός πιεστηρίου, στο οποίο η άνοδος και η κάθοδος της πλάκας, η παλινδρόμηση της κοίτης και η μελάνωση της φόρμας μέσω σειράς κυλίστρων ελέγχονταν από σύστημα οδοδωτών τροχών. Οι πρώτες δοκιμές αυτού του πιεστηρίου το 1811 στο Λονδίνο απέβησαν ανεπιτυχείς.

Πιεστήριο με μηχανοκίνητα πλάκα απέδωσαν ικανοποιητικά αποτελέσματα μετά την τελειοποίηση στις Ηνωμένες Πολιτείες του πιεστηρίου «Λίμπερτ» (1857), στο οποίο η επενέργεια σε ένα

ποδόπληκτρο προκαλούσε την πίεση της πλάκας πάνω στην κοίτη με την πίεση ενός σφιγκτήρα.

Μολονότι ο Νίκολσον κατοχύρωσε που νωρίς ευρυσυτεχνίες μιας τυπογραφικής μεθόδου με χρήση κυλίνδρου πάνω στον οποίο προσαρμοζόταν οι στοιχειοθετημένοι χαρακτήρες, ουδέποτε κατόρθωσε να αναπτύξει την απαιτούμενη σχετική τεχνολογία.

Ο κύλινδρος ήταν πραγματικά η λογικότερη επιλογή γεωμετρικού σχήματος για χρήση σε κυκλική διεργασία. Ήταν επίσης το σχήμα που μπορούσε να επιτύχει την μεγαλύτερη παραγωγή. Με δεδομένη ποσότητα ενέργειας, η ακρούμενη από μια πλάκα πίεση μπορούσε να επιτύχει την μεγαλύτερη παραγωγή. Με δεδομένη ποσότητα ενέργειας, η ασκούμενη από μια πλάκα πίεση έπρεπε να κατανέμεται σε ολόκληρη την επιφάνεια που επρόκειτο να εκτυπωθεί, ενώ η ασκούμενη από κύλινδρο πίεση μπορούσε να συγκεντρωθεί στην ανά πάσα στιγμή εφαπτόμενη προς τον κύλινδρο επιφάνεια εργασίας.

Το 18811 ο Κένιχ και ο συνétairos του Ανδρέας Μπάουερ, επιχειρώντας μια άλλη προσέγγιση της αρχής της περιστροφικής εκτύπωσης, σχεδίασαν έναν κύλινδρο ως πλάκα πιεστηρίου που έφερε το χαρτί που επρόκειτο να εκτυπωθεί και το πίεζε πάνω στην τυπογραφική φόρμα, η οποία ήταν τοποθετημένη πάνω στην παλινδρομικά κινούμενη κοίτη. Η περιστροφική κίνηση του κυλίνδρου συνδυαζόταν με την κίνηση της κοίτης προς τα πρόσω, αλλά αποσυμπλεκόταν όταν η κοίτη παλινδρομούσε για να τοποθετηθεί κάτω από τους μελανωτούς κυλίνδρους.

Το 1814 τέθηκε σε λειτουργία στην εφημερίδα Γάιμς του Λονδίνου το πρώτο ατμοκίνητο κυλινδρικό πιεστήριο με διακοπτόμενη περιστροφή αυτού του τύπου. Διέθετε δυο κυλίνδρους, που περιστρεφόταν εκ περιτροπής ανταποκρινόμενοι στην παλινδρομική κίνηση της κοίτης, ώστε να διπλασιάζεται αριθμός των εκτυπούμενων αντιτύπων επιτεύχθηκε ταχύτητα εκτύπωσης 1 . 100 σελίδων την ώρα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Η Ελληνική τυπογραφία αντίθετα απ' την τυπογραφία άλλων χωρών αν και παράλληλη με την γενικότερη πορεία του εντύπου στην υπόλοιπη Ευρώπη άρχισε και «άνθησε» αποκλειστικά έξω από τον ελλαδικό χώρο.

Έλληνες πρόσφυγες και εξόριστοι καθώς και ξένοι τυπογράφοι θα καταπιαστούν μ' αυτή και θα την προωθήσουν με σκοπούς άλλοτε εμπορικούς, άλλοτε προπαγανδιστικούς ή καθαρά παιδευτικούς, και θα επιδράσουν, και θα επιδράσουν ποικιλότροπα στην εξέλιξή της. Όσοι ασχολήθηκαν με την ανάπτυξη της ελληνικής τυπογραφίας είχαν αμέσως να αντιμετωπίσουν τεχνικές δυσκολίες που τις δημιούργησε η ελληνική γραφή με τους τόνους, τα πνεύματα και τα πολυποίκιλα βοηθητικά σημεία, το μεγάλο αριθμό από βραχυγραφίες και επιτιμήσεις που είχαν χρησιμοποιηθεί από τους αντιγραφείς των χειρογράφων-πρόσθετες δυσχέρειες για τους χαρακτες των τυπογραφικών στοιχείων, μάλιστα για τους ξένους που δεν είχαν και την απαιτούμενη εξοικείωση με την ελληνική γραφή και γλώσσα.

Έτσι, το ελληνικό βιβλίο δεν εμφανίζεται στην βιβλιαγορά παρά μόνο το τελευταίο τέταρτο του 15ου αιώνα και με παραγωγή συντριπτικά περιορισμένη, αν μάλιστα συγκριθεί, αν μάλιστα συγκριθεί με την αντίστοιχη δυτική των ιδίων χρόνων : εξήντα πέντε περίπου ελληνικά αρχέτυπα, ελάχιστο ποσοστό στο σύνολο των σαράντα χιλιάδων που κυκλοφόρησαν στην δύση ως το 1500.

Η τυπογραφία κατά την περίοδο της Επανάστασης.

Όταν άρχισε η Επανάσταση το 1821, στην κυρίως Ελλάδα δεν υπήρχε κανένα πιεστήριο. Λίγο μετά την κήρυξη της Επανάστασης τα τυπογραφεία των Κυδωνιών και της Χίου είχαν καταστραφεί από τους Τούρκους ενώ ο Άγγλος κυβερνήτης Sir Thomas Maitland είχε απαγορεύσει στα τυπογραφεία των Ιονίων να προσφέρουν οποιαδήποτε βοήθεια στην επαναστατημένη Ελλάδα.

Πολύ νωρίς, μετά την έναρξη του Αγώνα οι αρχηγοί, ξέροντας τη σημασία και την ανάγκη ενός τυπογραφείου, παρήγγειλαν από την Ιταλία μαζί με πολεμικό υλικό κι ένα πιεστήριο. Το πιεστήριο το έφερε στην Ύδρα από την Τεργέστη ο Δημήτριος Υψηλάντης τον Ιούνιο του 1821, αλλά δυστυχώς δεν μπόρεσε να λειτουργήσει αμέσως από έλλειψη τυπογράφου ωστόσο μέτεφεραν από τα Ψαρά, όπου είχαν καταφύγει μετά την καταστροφή των Κυδωνιών, τον Κωνσταντίνο Τόμπρα και τον βοηθό του Αναστάσιο Νικολαΐδη. Οι δύο τυπογράφοι, ύστερα από συνεχείς μετακινήσεις από την Ύδρα στο Άστρος και από κει στα Βέρβαινα, έστησαν τελικά το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο μέσα σε ένα τζαμί στην Καλαμάτα. Σ' αυτό το τυπογραφείο, που ονομάστηκε «Εθνική τυπογραφία», τυπώθηκαν το 1821 οι πρώτες

Προκηρύξεις της Επανάστασης. Εδώ επίσης τυπώθηκε και η πρώτη έντυπη εφημερίδα στην Ελλάδα, η Σάλπιγξ Ελληνική.

Το τυπογραφείο αυτό (όπως συνέβη και με τα άλλα τυπογραφεία του Αγώνα) μετακινούνταν από μέρος σε μέρος ακολουθώντας τη Διοίκηση. Έτσι, στις αρχές του 1822 μεταφέρθηκε στην Κόρινθο, όπου αμέσως ύστερα στάλθηκε κι ένα άλλο πιεστήριο από το Λιβόρνο. Από τις πιο σπουδαίες εκδόσεις που τυπώθηκαν στην Κόρινθο το 1822 ήταν οι δύο του προσωρινού Πολιτεύματος της Ελλάδος. Η πρώτη έκδοση τυπώθηκε με το καινούργιο πιεστήριο, ενώ η δεύτερη με το παλιό. Τα δύο πιεστήρια, αφού πρόφτασαν και τύπωσαν μερικά φυλλάδια και μονόφυλλα, καταστράφηκαν τον Ιούλιο του 1822, όταν η Κόρινθος κυριεύτηκε από τις τουρκικές δυνάμεις του στρατηγού Δράμαλη.

Ένα τρίτο τυπογραφείο έφερε στην Ελλάδα από την Γαλλία ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, που έφτασε στο Μεσολόγγι τον Ιούλιο του 1821. Το πιεστήριο από έλλειψη τυπογράφου δεν λειτούργησε παρά προς το τέλος του 1823, όταν ήρθε στο Μεσολόγγι ο Παύλος Πατρίκιος, που είχε μάθει την τέχνη της τυπογραφίας στην Κωνσταντινούπολη και Ρουμανία. Τον Δεκέμβριο του 1823, ο συνταγματάρχης Leicester Stanhope, αντιπρόσωπος του ελληνικού κομιτάτου του Λονδίνου, που είχε εντολή να συναντήσει τον Byron, ήρθε στο Μεσολόγγι. Το Κομιτάτο έστειλε με τον Stanhope τέσσερα πιεστήρια (δύο τυπογραφεία και δύο λιθογραφεία) για να διατεθούν όπου χρειάζονταν, αλλά δεν είχαν φτάσει ακόμη όταν εκείνος ήρθε στο Μεσολόγγι. Όταν ο Stanhope βρήκε εκεί το πιεστήριο που έφερε ο Μαυροκορδάτος και έναν τυπογράφο, αποφάσισε αμέσως να αρχίσει την έκδοση μιας εφημερίδας με εκδότη τον Ελβετό φιλέλληνα Johann- Jakob Meyer (1798-1826). Έτσι το πιεστήριο του Μαυροκορδάτου με τυπογράφο τον πατρίκιο έβγαλε τα πρώτα 31 φύλλα των Ελληνικών Χρονικών, που άρχισαν να δημοσιεύονται στις αρχές του 1824.

Μερικές από τις εκδόσεις αυτού του τυπογραφείου το 1824 ήταν : το αγγελτήριο του θανάτου του Byron (7 Απριλίου 1824) και ο επικήδειος λόγος για τον Byron του Σπυρίδωνα Τρικούπη (10 Απριλίου 1824). Εν τω μεταξύ τον Φεβρουάριο ή αρχές Μαρτίου του 1824 ήρθε στο Μεσολόγγι ο τυπογράφος Δημήτριος Μεσθενεύς, που είχε μάθει την τέχνη του τυπογράφου στο Παρίσι. Πολύ γρήγορα ήρθε και του πιεστήριο του Stanhope, και από τότε ότι τυπώθηκε στο Μεσολόγγι ήταν από το πιεστήριο αυτό με τυπογράφο τον Μεσθενέα. Και ο Meyer και ο Μεσθενεύς έμειναν και εργάστηκαν στο Μεσολόγγι ως την Έξοδο του 1826, όπου και οι δύο χάθηκαν ενώ το τυπογραφείο θάφτηκε στα ερείπια της πόλης.

Το πιεστήριο του Μαυροκορδάτου με τον Πατρίκιο κατέληξαν το 1825 στο Ναύπλιο, όπου αυτό και ένα από τα λιθογραφεία που είχε φέρει ο Stanhope αποτέλεσαν τον πυρήνα της «Τυπογραφίας της Διοικήσεως», ο Πατρίκιος διορίστηκε διευθυντής.

Το δεύτερο τυπογραφείο που έφερε ο Stanhope δόθηκε στην Αθηνά και εκεί τον Αύγουστο του 1824 άρχισε να βγαίνει η Εφημερίς των Αθηνών με εκδότη τον Γεώργιο Ψύλλα. Ο πρώτος τυπογράφος της Αθήνας ήταν ο Νικόλαος Βαρότσης, που είχε μάθει την τέχνη της τυπογραφίας στην Βενετία. Εκτός από την εφημερίδα, το 1825 βγήκε από το τυπογραφείο της Αθήνας το πρώτο τυπωμένο αθηναϊκό βιβλίο. Τα Λυρικά και Βακχικά του Αθανασίου Χριστόπουλου, μερικά μονόφυλλα και το 1826 ένα άλλο φυλλάδιο. Στην Αθήνα από το 1826 ως το 1831 δεν τυπώθηκε τίποτε άλλο, το χρόνο εκείνο η Episcopal Missionary Society of America ίδρυσε εκεί δεύτερο τυπογραφείο κάτω από τη διεύθυνση του αιδεσιμότατου John Jakob Robertson.

Το δεύτερο λιθογραφικό πιεστήριο που έφερε ο Stanhope στάλθηκε τον Απρίλιο του 1824 στα Ψαρά, όπου ο Κωνσταντίνος Δημίδης βρισκόταν ήδη από το 1822, μετά την απόδραση του από τις Κυδωνίες, και έφτιαχνε πολεμοφόδια. Είχε καταφέρει επίσης να κατασκευάσει ένα μικρό πιεστήριο με διάφορα υλικά που μπόρεσε να βρει. Με αυτό το μικρό αυτοσχέδιο πιεστήριο μπορούσε να τυπώνει μόνο μονόφυλλα, γι' αυτό ο Stanhope έστειλε στα Ψαρά το δεύτερο λιθογραφικό πιεστήριο. Μόλις όμως το τυπογραφείο στήθηκε κι ενώ ήταν έτοιμο να τυπώνει, τα Ψαρά καταστράφηκαν από τους Τούρκους στις 20 Ιουνίου 1824, και μαζί με το νησί και το τυπογραφείο.

Στις αρχές του 1824 ο Ambroise Firmin Didot προσέφερε στην Ύδρα ένα πιεστήριο. Εκεί, από το 1822, λειτουργούσε ένα τυπογραφείο που είχε κατασκευάσει κάποιος Ελβετός ωρολογοποιός με έξοδα των αδελφών Τομπάζη. Από αυτό το μικρό πιεστήριο βγήκαν πολυάριθμα μονόφυλλα, ένα φυλλαδιάκι και τά πρώτα δεκατέσσερα φύλλα της εφημερίδας Ο Φίλος του Νόμου. Μόλις έφτασε το πιεστήριο του Didot, πραγματοποιήθηκε σε αυτό η έκδοση της εφημερίδας, εκεί τυπώθηκαν πολλά βιβλία και φυλλάδια από το 1824 ως το 1827. Αυτοσχέδια πιεστήρια κατασκευάστηκαν και σε άλλα μέρη της Ελλάδας, όπως μαρτυρούν τα μονόφυλλα που άρχισαν να συγκεντρώνονται τώρα και να ενσωματώνονται σε διάφορες βιβλιογραφίες.

Στο Ναύπλιο το 1825 σχηματίστηκε ο πυρήνας της «Τυπογραφίας της Διοικήσεως». Σε αυτό το πρώτο κρατικό τυπογραφείο τυπώθηκαν πράξεις της προσωρινής κυβέρνησης και διάφορα άλλα έγγραφα σχετικά με την Επανάσταση. Προς το τέλος

του 1825 αποφασίστηκε η έκδοση της επίσημης εφημερίδας της κυβέρνησης με εκδότη τον Θεόκλητο Φαρμακίδη. Το πρώτο φύλλο της Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος κυκλοφόρησε στις 7 Οκτωβρίου 1825. Το Εθνικό τυπογραφείο το 1825 ενισχύθηκε με ανά ακόμη πιεστήριο, και από τότε το τυπογραφείο του Ναυπλίου έγινε το πιο πολυάσχολο σε όλη την Ελλάδα, άνω από το 1826 ένα τμήμα του άρχισε να λειτουργεί στην Αίγινα.

Τον Ιανουάριο του 1828 όταν έφτασε στην Ελλάδα ο Καποδίστριας, Κυβερνήτης του ελεύθερου πια έθνους, τα μόνα τυπογραφεία που είχαν απομείνει ήταν η «Τυπογραφία της Διοικήσεως» μ' ένα τμήμα στην Αίγινα κι ένα στο Ναύπλιο, κι ακόμη δύο στην Ύδρα. Όλα τα άλλα είχαν καταστραφεί. Ο Καποδίστριας διόρισε τον τυπογράφο Γεώργιο Αποστολίδη Κοσμητή, διευθυντή της «Εθνικής Τυπογραφίας» αυτός ανέλαβε τα καθήκοντά του τον Απρίλιο του 1828, ενώ νέα πιεστήρια από την Γαλλία ήρθαν να προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα.

Από το 1828 εκτός από τα κρατικά άρχισαν να δημιουργούνται γρήγορα και ιδιωτικά τυπογραφεία σε πολλά μέρη της Ελλάδας. Ο Νικόλαος Βαρότσης ο πρώτος τυπογράφος της Αθήνας, ίδρυσε τυπογραφείο στη Σύρα. Ένα από τα πρώτα ανεξάρτητα ιδιωτικά τυπογραφεία ήταν αυτό που ιδρύθηκε στο Ναύπλιο (πρωτεύουσα τότε του Ελληνικού κράτους) από τους Κωνσταντίνο Τόμπρα και Κωνσταντίνο Δημίδη, πρώην συμμαθητές και συνεργάτες στο τυπογραφείο των Κυδωνιών. Ύστερα από τρειςμισι αιώνες περιπλανήσεων και εξορίας η ελληνική τυπογραφία είχε επιτέλους εγκατασταθεί στη χώρα της.

Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Στην Πάτρα λειτούργησε τυπογραφείο για πρώτη φορά το 1828, όταν ήρθε στην Πελοπόννησο το Γαλλικό εκστρατευτικό σώμα του στρατηγού Μαιζώνος για να επιβάλλει την άμεση αποχώρηση των Αιγυπτιακών δυνάμεων του Ιμπραήμ. Στο τυπογραφείο τυπωνόταν η εφημερίδα «COURRIER D' ORIENT». Ιδιοκτήτης του τυπογραφείου και εκδότης της εφημερίδας ήταν ο Γάλλος φιλέλληνας Maxime Raybarnd.

Το 1836 η Πάτρα απέκτησε το πρώτο τυπογραφείο της Ήταν «τμήμα της τυπογραφίας Κ. Τόμπρα και Κ. Ιωαννίδου, διευθυνόμενο από Μ. Δεαγγέλη και Στ. Νικολαΐδου» όπως αναφέρεται στα βιβλία που τύπωσε. Στο τυπογραφείο του Τόμπρα τυπωνόταν η πρώτη εφημερίδα που εκδόθηκε στην Πάτρα, ο «Αχαϊκός Κήρυξ» από 29 Ιουνίου 1840 έως 17 Ιουνίου 1841.

Το 1938 ιδρύεται στην Πάτρα το δεύτερο τυπογραφείο από τον Μιχάλη Γεωργιάδη και τον Στυλιανό Κ. Βλαστό. Το 1842 έχει τυπογραφείο στην Πάτρα και ο Χρ. Αναστασίου. Σε αυτό τυπωνόταν η εφημερίδα «Ηχώ των Επαρχιών». Νέο τυπογραφείο ιδρύει το 1846 ο Χ. Γ. Αντωνιάδης.

Το 1855., αρχίζει τη σταδιοδρομία ο τυπογράφος Π. Ευμορφόπουλος, συνεταιριζόμενος με τον Σταυρόπουλο. Όταν αποχώρισε ο Σταυρόπουλος, συνεταιρίστηκε ο Ευμορφόπουλος με τον Π. Δημητριάδη και ίδρυσαν το τυπογραφείο «Φοίνιξ» ένα από τα ιστορικότερα των Πατρών. Σ' αυτό τυπώθηκαν οι εφημερίδες «Φοίνιξ» (1858) και «Πατρίς» (1861). Από το έτος 1867 το τυπογραφείο περιέρχεται στη αποκλειστική κυριότητα του Ευμορφόπουλου και εξελίσσεται σε ένα από τα μεγαλύτερα εκδοτικά καταστήματα της Πάτρα του περασμένου αιώνα.

Νέο τυπογραφείο ίδρυσε στην Πάτρα το 1857 ο Αγαπητός Σ. Αγαπητός. Το τυπογραφείο του εγκαταστάθηκε στην αρχή στην οδό Αγ. Νικολάου. Το 1858 μεταφέρθηκε στην οδό Μαιζώνος κοντά στο ναό Ευαγγελίστριας. Τον επόμενο χρόνο ο Αγαπητός μετατρέπει το κατάστημα αυτό σε βιβλιοπωλείο και μεταφέρει το τυπογραφείο σε άλλο κατάστημα της οδού Μαιζώνος κοντά στην καθολικά Εκκλησία. Την Διεύθυνση του τυπογραφείου του Αγαπητού ανάλαβε το 1860 Ο Ε. Π. Χριστοδούλου. Το επόμενο έτος αποχωρεί και ιδρύει δικό του τυπογραφείο και βιβλιοπωλείο. Το 1863 ίδρυσε τυπογραφείο και ο Δ.Ι. Κατζικίδης. Το 1864 υπήρχε και το τυπογραφείο Αγγελίδη στο οποίο τυπώθηκε το βιβλίο του Π. Χαλκιάου «Σκέψεις περί Ελλάδος». Το 1866 ίδρυσε

τυπογραφείο ο Ι. Δ. Γούντας και άρχισε τις εργασίες του με την έκδοση της εφημερίδας «Γερμανός».

Το 1869 εγκαινιάζεται η λειτουργία του τυπογραφείου του Παναγιώτη Μαντζά, ο οποίος θεωρείται και ο αρχαιότερος των τυπογράφων. Το ίδιο έτος ο Βασίλειος Σεκόπουλος ιδρύει ένα από τα αξιολογότερα τυπογραφεία της Ελλάδος με την ονομασία «Κάδμος» το οποίο βρισκόταν στην ΝΔ. Πλευρά της πλατείας Γεωργίου Α' και Μαιζώνος. Αργότερα μεταφέρθηκε στην οδό Κανακάρη ενώ το βιβλιοπωλείο παρέμεινε στην πλατεία. Από το 1882 αναλαμβάνει την διεύθυνση του τυπογραφείου και του βιβλιοπωλείου του Σεκόπουλου ο Ανδρ. Β. Πάσχος, που είχε ένα μικρό τυπογραφείο από το οποίο το 1881 εξέδωσε μετάφραση του έργου « Το Σύμπαν». Το τυπογραφείο του Πάσχα από το 1913 περιήλθε στους αδελφούς Α. Τούλα. Αργότερα το τυπογραφείο και το βιβλιοπωλείο πήρε την επωνυμία «Τούλας και Μαυράκος».

Το 1871 ίδρυσε τυπογραφείο και βιβλιοπωλείο ο Δημ. Π. Μητρόπουλος, που αργότερα συνεταιρίστηκε με τον Π. Δημητριάδη. Επίσης, το 1871 διατηρεί τυπογραφείο στην Πάτρα ο Δημ. Παπαπαναγιώτου.

Το 1874 ιδρύεται τυπογραφείο με την επωνυμία «Αι Μούσαι» από τον Κ. Ντουκούρη. Το 1876 ο Χαρ. Θ. Αναγνωστόπουλος ιδρύει το δικό του τυπογραφείο. Το 1822 ο Εμμ. Αγαπητός, άσχετος προς τον Αγαπητό Αγαπητό, ιδρύει και αυτός τυπογραφείο. Δύο χρόνια αργότερα, το 1884, οι αδελφοί Ηρακλή Φραγκόπουλο και Λιονύσιο Βασιλειάδη, ιδρύουν το τυπογραφείο και βιβλιοπωλείο « ο Φάρος» .

Το τελευταίο γνωστό τυπογραφείο που ιδρύθηκε στην Πάτρα προ του 1900 ήταν του Παν. Χαλκιοπούλου που άρχισε τις εργασίες του το 1895.

Το πρώτο νέο τυπογραφείο που ιδρύθηκε στην Πάτρα μετά το 1900, ήταν της εφημερίδας «Σημαία». Ιδιοκτήτης του τυπογραφείου ήταν ο Π. Χρονόπουλος.

Το 1905 ιδρύεται το τυπογραφείο Δημοσθένη Α. Φραγκούλη. Το 1906 ίδρυσε τυπογραφείο με την επωνυμία «Αι Πάτραι» ο Αρτέμης Κουλουμπής. Το 1907 ιδρύεται το τυπογραφείο Χρήστου Βαριατζά, που έγινε κυρίως γνωστό από τις καρτ-ποστάλ που εξέδωσε. Το ίδιο έτος 1970 απέκτησε δικό του τυπογραφείο και ο «Νεολόγος». Το 1909 ιδρύθηκε το τυπογραφείο Ν. Δ. Κατσαντώνη και το 1911 τα τυπογραφεία Πέτρου Συνοδινού και Θ. Π. Βαρζάνη.

Τα τυπογραφεία Πατρών δεν ήταν κατώτερα των σύγχρονων Αθηναϊκών. Πολλά είχαν μεγάλην απασχόληση. Δεν ήταν ακριβά, διότι τα ημερομίσθια ήταν χαμηλά. Αργότερα η κατάσταση βελτιώθηκε, τα τυπογραφεία εκσυγχρονίσθηκαν και οι τυπογράφοι

¹ Μπριτάννικα

γύρω στα 1900 ήταν από τους εργαζόμενους που αμείβονταν καλύτερα (Πολίτης αυτόθι. σ. 13-14).

Από το 1905 απαντά του Δημοσθένη Φραγκούλη, από το 1908 του Αρτεμ. Κουλουμπή, διατηρηθέν υπό του υιού του Άγγελου μέχρι 1968, το 1911 το του Πέτρου Συνοδινού, διατηρηθέν μέχρι 1973, το του Θ. Π. Βαρζάνη ομοίως, ο Ερμής Νικολ. Γ. Κάβουρα από του 1891, ο Φάρος από του 1886, Παναγιώτου Δ. Χαλκιόπουλου από του 1896. Νεώτερα: Αγγ. Φέγγου., Θεόδ. Κούκουρα από 1936, Χαραλ. Καγιάφα από 1909, Παν. Βορίτση, Κ. Μεταξά και Ε. Μητρόπουλου, Φοίβος Χρ. Παπαχρήστου, Χρ. Αναστασιάκη κ.α.

Την περίοδο της Κατοχής έχουμε το τυπογραφείου του Θεοδ. Κούκουρα το οποίο τύπωνε την εφημερίδα «Ελεύθερη Αχαΐα» και προκηρύξεις επαναστατικού ενδιαφέροντος. Στεγαζόταν σε ένα υπόγειο, οικίας Κολοβού, στην οδό Σισίνης. Το 1982 έχουμε το τυπογραφείο του Γ. Πετράκη. Ενώ σήμερα το μεγαλύτερο και με σύγχρονη τεχνολογία τυπογραφείο είναι αυτό του Πέτρου Χρ. Κούλη που βρίσκεται στην οδό Ηφαίστου και Ηλία Μηνιάτη.

Ο Τύπος και η Δημοσιογραφία στην Πάτρα.

Ο Τύπος με την δημοσιογραφία είναι παράγοντες αλληλένδετοι, αφού η ανάπτυξη του ενός σημαίνει παράλληλη ανάπτυξη του άλλου.

Η άνθηση τους στην Πάτρα δεν είναι τυχαίο γεγονός. Η γεωγραφική θέση και η συχνή επικοινωνία της πόλης με το εξωτερικό μέσω του λιμανιού, της δίνουν αυτό το προνόμιο.

Η Πάτρα είναι ο αναγκαστικός σταθμός κάθε ελληνικής και ξένης προσωπικότητας που αναχωρεί για το εξωτερικό ή έρχεται στην Ελλάδα. Έτσι οι Πατρινοί δημοσιογράφοι είχαν την ευκαιρία να παίρνουν πριν από τους Αθηναίους συναδέλφους τους πληροφορίες και συνεντεύξεις και πρώτοι αυτοί να μεταδίδουν τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές ή άλλες ειδήσεις. Γι' αυτό η ειδησεογραφία των εφημερίδων έχει πανελλήνιο ενδιαφέρον, ενώ η αρθρογραφία τους επηρεάζει αποφασιστικά την εκάστοτε κυβερνητική πολιτική.

Τις ειδήσεις που μεταδίδουν οι ανταποκριτές των εφημερίδων ή τα επίσημα κρατικά πρακτορεία είναι στην αρχή τηλεγραφικές και ταχυδρομικές ενώ αργότερα από τον Σεπτέμβρη του 1904 προστίθενται και οι τηλεφωνικές.

Η πρώτη εφημερίδα που εκδίδεται στην Πάτρα στις 26/12/1828 και που θεωρείται σαν η πρώτη στο ελληνικό κράτος

είναι η γαλλοελληνική « *Gourier d' Orient*» της στρατιάς του Μαιζώνος.

Στην πραγματικότητα όμως οι πρώτες γνήσιες πατρινές εφημερίδες είναι ο « *Κήρυξ*» που κυκλοφόρησε το 1840 και ο «*Αχαϊκός Κήρυξ*» την ίδια χρονιά με εκδότη τον Μ. Γεωργιάδη και συντάκτη το Ν. Μανιάκη. Ο Ν. Μανιάκης εκδίδει το «*Συνταγματικό Μίνωα*» (1841-1876).

Από κει και πέρα εκδίδονται πολλές εφημερίδες, άλλες με μικρότερη, άλλες με μακρότερη διάρκεια, και που δεν διστάζουν να έρχονται αντιμέτωπες με το καθεστώς και την εκάστοτε κυβέρνηση.

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
1	ΑΓΑΘΟΠΟΪΑ	1910	-	29
2	ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ	1878	1878	29
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	1922	-	30
4	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΡΑΥΓΗ	1936-40, 1942-45	-	31
5	ΑΙ ΠΑΤΡΑΙ	1850	1882	32
6	ΑΙΓΛΗ	1871	1875	31
7	ΑΚΛΕΠΟΣ	1859	-	33
8	ΑΛΗΘΕΙΑ	1979	-	33
9	ΑΛΛΑΓΗ	1975	1998	34
10	ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΣ	1886	1886	35
11	ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ	1863	-	35
12	ΑΞΙΝΗ	1880	1884	36
13	ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	1922	1941	37
14	ΑΡΑΤΟΣ	1886	-	38
15	ΑΡΜΑΓΕΔΔΩΝ	1896	-	39
16	ΑΡΟΥΡΑΙΟΙ	1894	-	39
17	ΑΤΙΘΑΣΟΣ	1844	1888	40
18	ΑΧΑΪΚΟΣ ΚΗΡΥΞ	1840	1841	41
19	ΑΧΑΪΚΟΣ ΚΗΡΥΞ	1876	1877	42
20	ΑΧΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ	1889	1889	42
21	ΑΧΑΙΟΣ	1891	1891	43
22	ΒΗΜΑ	1907	1907	44
23	ΒΡΟΝΤΗ	1866	-	44
24	ΓΕΓΟΝΟΤΑ	1986	1998	45
25	ΓΕΡΜΑΝΟΣ	1866	1911	45
26	ΓΛΑΥΞ	1875	1875	46

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
27	ΓΝΩΜΗ	1973	1998	47
28	ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ	1922	1922	47
29	ΔΗΜΟΣ	1868	-	48
30	ΕΒΔΟΜΑΔΑ	1984	1998	49
31	ΕΓΕΡΣΙΣ	1890	1890	49
32	ΕΘΝΙΚΗ	1903	1903	50
33	ΕΘΝΙΚΟΝ ΒΗΜΑ	1925	1925	50
34	ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ	1881	-	51
35	ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ	1922	1923	51
36	ΕΚΛΟΓΗ	1881	1881	52
37	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝ	1921	-	53
38	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ	1921	1924	53
39	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ	1924	-	54
40	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜ.ΑΤΙΑ	1877	1877	55
41	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠ/ΣΤΑΣΙΣ	1872	1886	56
42	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ	1856	1858	57
43	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΝΩΜΗ	1890	-	57
44	ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΑΡ/ΤΗΣ	1878	1908	58
45	ΕΜΠΡΟΣ	1896	1896	59
46	ΕΝΣΤΑΝΤΑΝΕ	1904	1919	59
47	ΕΝΩΤΙΚΗ	1936	1936	60
48	ΕΞΠΡΕΣ	1957	1998	61
49	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ	1881	-	61
50	ΕΠΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩ	1896	1898	62
51	ΕΠΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩ	1882	1889	63
52	ΕΠΟΧΗ	1884	1884	64
53	ΕΡΓΑΤΗΣ	1882	1884	64

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
54	ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ	1923	1923	65
55	ΕΣΠΕΡΑ	1925	1926	66
56	ΕΣΠΕΡΑ	1903	1904	66
57	ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΝΕΑ	1923	1928	67
58	ΕΣΠΕΡΙΝΗ	1933	1933	67
59	ΕΥΗΜΕΡΙΑ	1843	-	68
60	ΕΥΦΡΟΝΗ	1866	1866	68
61	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	1906	-	69
62	ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΤΡΩΝ	1888	1889	69
63	Η ΑΧΑΪΑ	1846	1846	70
64	Η ΑΧΑΪΑ	1853	1891	71
65	ΗΜΕΡΑ	1945	1998	71
66	ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΗΡΥΞ	1934	1998	72
67	ΗΧΩ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ	1842	1847	73
68	ΗΧΩ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ	1892	-	74
69	ΘΑΡΡΟΣ	1919	1919	74
70	ΘΑΡΡΟΣ	1924	1924	75
71	ΘΡΙΑΜΒΟΣ	1919	1923	75
72	ΚΑΔΜΟΣ	1877	-	76
73	ΚΑΜΠΑΝΑ	1929	1945	77
74	ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ	1905	-	78
75	ΚΑΡΜΑΝΙΟΛΑ	1881	-	78
76	ΚΑΡΤΕΡΙΑ	1842	1848	79
77	ΚΑΡΤΕΡΙΑ	1890	1991	79
78	ΚΕΝΤΡΑ	1894	-	80
79	ΚΕΡΑΥΝΟΣ	1864	-	81
80	ΚΗΡΥΞ	1880	-	81

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
81	ΚΙΚΙΡΙΚΟΣ	1876	-	82
82	ΚΟΥΝΟΥΠΙ	1897	-	83
83	ΚΟΦ' ΤΟ	1880	1881	83
84	ΚΡΑΥΓΗ	1910	-	84
85	ΛΑΙΚΟΝ ΒΗΜΑ	1935	1935	85
86	ΛΑΟΣ	1867	-	86
87	ΛΑΟΣ	1934	-	86
88	ΛΑΥΡΑ	1879	1879	87
89	ΛΙΓ' ΑΠ' ΟΛΑ	1895	-	88
90	ΛΟΓΧΗ	1941	1941	88
91	ΜΕΝΤΩΡ	1869	-	89
92	ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ	1920	1920	90
93	ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ	1883	1884	90
94	ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ	1884	-	91
95	ΜΗΝΥΤΩΡ	1858	-	92
96	ΜΙΚΡΑ ΠΕΛΟ/ΝΗΣΟΣ	1899	-	92
97	ΜΙΜΟΖΑ	1899	-	93
98	ΜΙΝΩΣ	1841	1881	93
99	ΜΠΑΛΤΑΣ	1885	-	94
100	ΜΩΡΕΑΣ	1886	-	95
101	ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ	1885	1885	96
102	ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ	1904	-	96
103	ΝΕΑ ΟΔΟΣ	1876	1876	97
104	ΝΕΟΛΟΓΟΣ	1894	1944	98
105	ΝΕΟΣ ΑΙΩΝ	1899	1909	100
106	ΝΕΟΣ ΔΙΟΓΕΝΗΣ	1907	-	101
107	ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	1920	1924	102

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
108	ΝΙΚΗ	1920	1920	102
109	ΟΡΘΟ/ΞΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΗ	1848	-	103
110	ΟΡΦΙΣ	1873	1880	104
111	ΠΑΜ/ΙΚΗ ΗΧΩ	1925	1927	105
112	ΠΑΤΡΑΙ	1910	1911	105
113	ΠΑΤΡΑ ΣΠΟΡ	1969	1998	107
114	ΠΑΤΡΕΥΣ	1886	1889	107
115	ΠΑΤΡΙΝΕΣ ΩΡΕΣ	1987	1998	108
116	ΠΑΤΡΙΣ	1861	1869	109
117	ΠΑΤΡΟΜΥΝΕΤΑ	1890	1909	109
118	ΠΑΦ	1928	1940	110
119	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1886	1998	111
120	ΠΕΛΟΥΣ	1874	-	112
121	ΠΡΟΟΔΟΣ	1886	1887	113
122	ΠΡΟΟΔΟΣ	1929	1930	114
123	ΠΡΟΟΔΟΣ	1869	-	115
124	ΠΡΟΜΑΧΟΣ	1923	1923	116
125	ΠΡΟΜΑΧΟΣ	1887	1887	116
126	ΠΡΩΙΝΑ ΝΕΑ	1934	1934	117
127	ΠΡΩΙΝΗ	1933	1933	117
128	ΡΑΓΙΑΣ	1900	1910	118
129	ΡΑΜΠΑΓΑΣ	1892	1893	119
130	ΣΑΛΠΙΓΕ	1888	1888	119
131	ΣΑΛΠΙΓΕ	1928	1961	120
132	ΣΑΤΑΝΑΣ	1897	-	121
133	ΣΕΛΛΑΣ	1909	1913	121
134	ΣΕΡΣΕΓΓΑΣ	1891	-	122

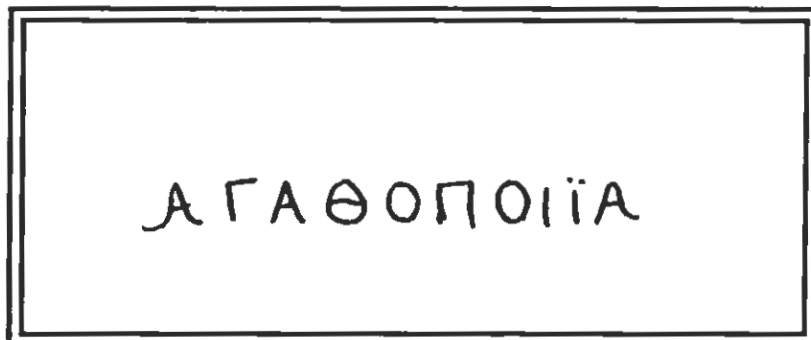
Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
135	ΣΗΜΑΙΑ	1890	1892	122
136	ΣΗΜΑΙΑ	1901	1901	123
137	ΣΗΜΕΡΙΝΗ	1924	-	124
138	ΣΚΟΠΕΥΤΗΣ	1891	1891	125
139	ΣΚΟΠΟΣ	1869	-	125
140	ΣΚΥΛΟΣ	1873	1874	126
141	ΣΠΟΡ Ν.Δ. Ε.	1967	1998	127
142	ΣΤΕΜΜΑ	1935	1936	128
143	ΣΥΜΒ. ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ	1993	1998	128
144	ΣΥΝΘΗΜΑ	1879	-	129
145	ΣΦΗΚΑ	1872	1873	130
146	ΤΑΞΙΣ	1884	1884	130
147	ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ	1934	1944	131
148	ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ ΠΑΤΡΩΝ	1885	1911	132
149	ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ	1884	1885	132
150	ΤΟΞΟΤΗΣ	1876	1881	133
151	ΤΡΑΓΕΛΑΦΟΣ	1884	1885	134
152	ΤΥΜΠΑΝΟΝ	1899	-	135
153	ΤΥΠΟΣ	1855	1855	135
154	ΤΥΠΟΣ	1891	1902	136
155	ΤΥΠΟΣ	1916	1916	137
156	ΦΑΝΟΣ	1880	1899	138
157	ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ	1871	1883	139
158	ΦΙΛΟΠΟΙΜΙΗΝ	1875	1876	140
159	ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ	1878	1888	141
160	ΦΛΟΞ	1873	1894	141
161	ΦΟΙΝΙΞ	1858	1882	142

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	ΣΕΛΙΔΑ
162	ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ	1869	1894	143
163	ΦΡΟΥΡΟΣ	1921	-	145
164	ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡ/ΤΩΝ	1916	1917	145
165	ΦΩΝΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ	1884	-	146
166	ΦΩΣ	1895	-	146
167	ΦΩΣ	1895	1895	147
168	ΦΩΣ	1918	1942	148
169	ΧΡΟΝΙΚΑ	1924	-	150
170	ΧΡΟΝΟΣ	1899	1899	150
171	ΨΙΤ-ΨΙΤ	1911	1912	151

ΑΓΑΘΟΠΟΪΑ

Εκδότης : Θρησκευτικός Σύλλογος

Αρχισυντάκτης : ....

Διεύθυνση : ....

Είναι όργανο ομόνυμου θρησκευτικού συλλόγου. Αρχισε την έκδοση του στις 2 Ιουλίου του 1910. Δυστυχώς δεν έχουν διασωθεί φύλλα του.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ ⁴

Εκδότης : ....

Αρχισυντάκτης : ....

Διεύθυνση : ....

⁴ Χρονικό του Πατρινικού Τύπου 1840-1940

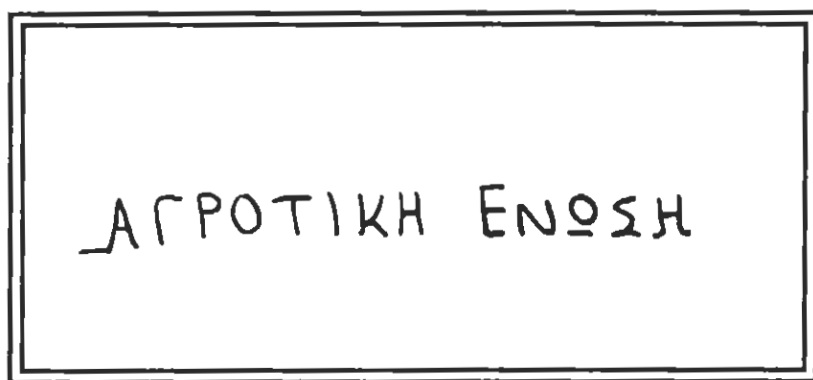
Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ένας φιλόδοξος εκδότης προανήγγειλε τον Δεκέμβριο του 1877 την ίδρυση καθημερινής εφημερίδας με τίτλο «Αγγελιαφόρος». Η νέα εφημερίδα εκδόθηκε στις 2 Ιανουαρίου του 1978, όχι όμως καθημερινή αλλά εβδομαδιαία. Στο δίμηνο Ιανουαρίου -Φεβρουαρίου που έζησε έβγαλε 8 φύλλα.

Ο «Αγγελιαφόρος» τυπωνόταν στο τυπογραφείο Αναγνωστόπουλου και δεν αντέγραφε όνομα συντάκτη ή διευθυντή. Από το δεύτερο φύλλο του άρχισε να δημοσιεύει το μυθιστόρημα του Αλεξ. Δουμά «Λαβίνη».

Στα φύλλα που έβγαλε εκδηλώθηκε εναντίον των Ρούφων, χωρίς να υποστηρίζει αποκλειστικά άλλον πολιτικό. Συχνά σατίριζε Πατρινούς ιερωμένους.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

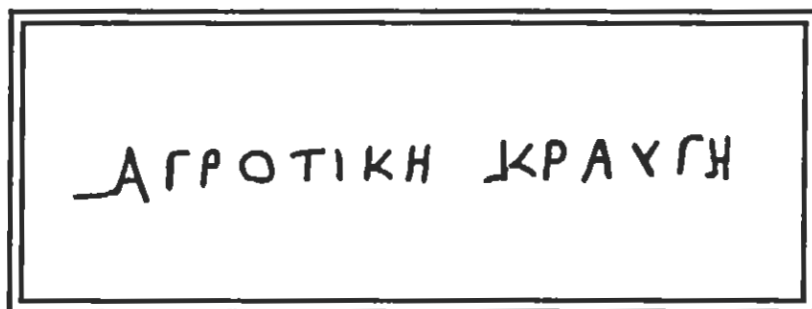
Εκδότης : ....

Αρχισυντάκτης : ....

Διεύθυνση : ....

Ήταν εβδομαδιαία εφημερίδα με έτος ίδρυσης το 1922. Από πληροφορίες μέσω της εφημερίδας «Φως» αγωνιζόταν για την δημιουργία αγροτικού πολιτικού κινήματος.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΡΑΥΓΗ

Εκδότης : Θεόδωρος Δαρείος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ....

Στα διαστήματα 1936-40 και 1942-45 ο Δαρείος εξέδιδε την «Αγροτική Κραυγή», εβδομαδιαία εφημερίδα που την απασχολούσαν αποκλειστικώς αγροτικά θέματα.

Ο Θεόδωρος Δαρείου προέβαλλε από τις στήλες της εφημερίδας του τις απόψεις της άκρας δεξιάς. Σε κοινωνικά όμως και οικονομικά θέματα υποστήριζε πάντα τα συμφέροντα των λαϊκών τάξεων, με νευρώδη αρθρογραφία σε απλή γλώσσα.

ΑΙΓΛΗ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Αργύριος Διαμαντόπουλος

Διεύθυνση : ....

Εκδόθηκε στις 9 Νοεμβρίου 1871 από το τυπογραφείο Δ. Παπαναγιώτου. Συντάκτης ήταν ο γιατρός Αργύριος Διαμαντόπουλος. Τακτικός αρθρογράφος της εφημερίδας ήταν ο δικηγόρος Αλέξανδρος Φωτήλας. Τα άρθρα της «Αίγλης» ήταν κατά κανόνα αξιόλογα και προκαλούσαν την προσοχή και τα σχόλια του Αθηναϊκού Τύπου. Με την αρθρογραφία της ζητούσε συχνά την παρέμβαση για την επίλυση διαφόρων ζητημάτων.

Ο Α. Διαμαντόπουλος υποστήριζε τον Θρ. Ζαΐμη που ήταν τότε πρωθυπουργός.

Τελευταίο γνωστό της φύλλο είναι ο αρ. 132 του Δ' έτους, της 7ης Νοεμβρίου 1875.

ΑΙ ΠΑΤΡΑΙ

Εκδότης : Γ. Σταυρόπουλος
Αρχισυντάκτης : Γ. Σταυρόπουλος
Διεύθυνση : ....

Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας κυκλοφόρησε στις 8 Οκτωβρίου 1850, με εκδότη και συντάκτη τον Γ. Σταυρόπουλο. Το 1856 συντάκτης ήταν ο Κ. Τσιλιάνης και συντάκτης ο δικηγόρος Νικ. Μίχος. Την περίοδο 1861 συντάκτης ήταν ο Σπυρίδων Ν. Γερακάρης.

Αμέσως κάτω από τον τίτλο, με έντονα μαύρα κεφαλαία στοιχεία ανέγραφε το ρητό «ο άρχων αγαθός καινόν αγαθόν εστί» και ακολουθούσε ο υπότιτλος «εφημερίς πολιτική, φιλολογική και εμπορική». Ο Υπότιτλος αργότερα άλλαξε πολλές φορές. Τον Νοέμβριο του 1856 ήταν εφημερίς πολιτική, δικαστική και εμπορική Γερμανός- Ζαΐμης-Κανακάρης».

Η νέα εφημερίδα ήταν συντηρητική. Στο πρώτο άρθρο του ο Σταυρόπουλος τόνιζε ότι η εφημερίδα του «ουδέποτε θέλει καθάπτεται των καθεστώτων, μάλλον δε υποστηρίζει αυτά». Στο

ίδιο άρθρο επικρίνει την υποδούλωση του Τύπου στα κόμματα και χαρακτηρίζει τον Όθωνα καλόν βαλέα.

Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι το αρ. 1040 της 23ης Ιουλίου 1882 του ΑΒ' έτους.

ΑΚΛΕΠΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Στον κατάλογο «Γήινης» αναφέρεται και εφημερίδα Πατρών «Ο Ακλεπος» του 1859. Πρόκειται για βραχύβια έντυπα.

ΑΛΗΘΕΙΑ

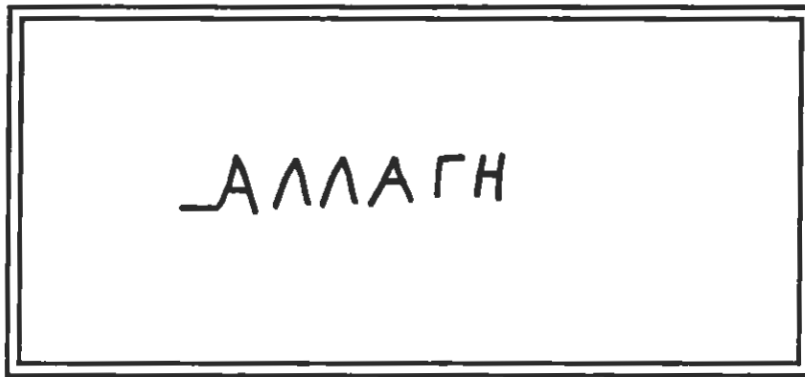
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Νικόλαος Σταματόπουλος

Διεύθυνση : ...

Εξεδόθη τον Μάρτιο του 1879 για να υποστηρίξει την υποψήφιο Δήμαρχο Ιωάννη Αντωνόπουλο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ιωάννης Αντωνόπουλος στην διάρκεια της θητείας του (ως το 1855) εισήγαγε στην Πάτρα το σύστημα των λιθόστρωτων οδών και υπονόμων.

ΑΛΛΑΓΗ

Εκδότης : Γ. Αλεξόπουλος

Αρχισυντάκτης : Γ. Αλεξόπουλος

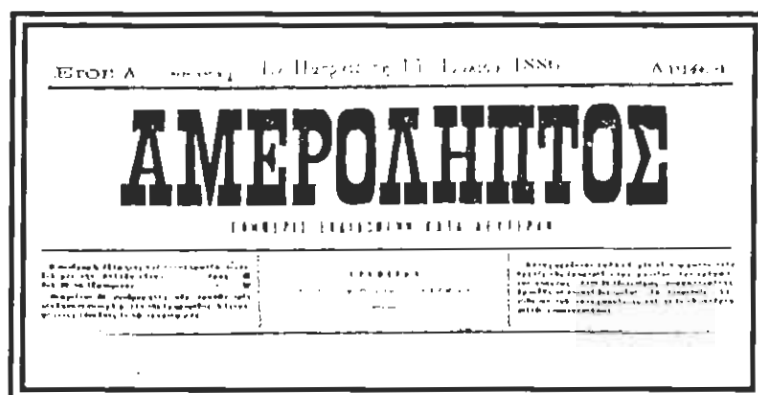
Διεύθυνση : Τσαμαδού 31

Προσωπικό: 30 άτομα

Ιδρύθηκε το 1975 σαν εβδομαδιαία εφημερίδα από τον Γ. Αλεξόπουλο. Από το 1979 κυκλοφορεί στην Πατραϊκή κοινωνία σαν καθημερινή εφημερίδα.

Διατηρεί γραφεία στην οδό Τσαμαδού 31 και στηρίζεται πολιτικά από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. (βλέπε παράρτημα).

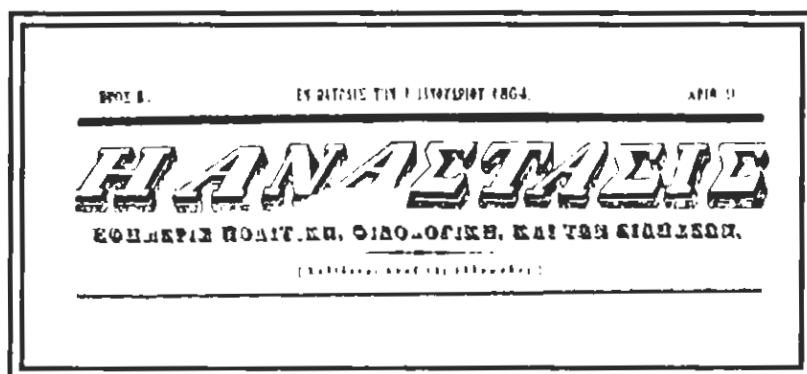
ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΣ

Εκδότης : Ανδρέας Πάσχας
 Αρχισυντάκτης : Χαρ. Θεοδώρου

Εκδόθηκε στις 23 Ιουνίου 1886. Εκδότης και Δ/ντης ήταν ο Ανδρέας Πάσχος, που διηύθυνε το τυπογραφείο «Κάδμος» στο οποίο τυπωνόταν η εφημερίδα. Ο «Αμερόληπτος» κυκλοφορούσε κάθε Δευτέρα με συντάκτη τον Χαρ. Θεοδώρου. Ήταν εφημερίδα μικρής διάρκειας αφού έζησε λίγους μόνο μήνες. Αφού διέκοψε την έκδοσή του, ξαναπαρουσιάστηκε τον Μαΐο του 1887 σε παραμονές δημοτικών εκλογών, αλλά αυτή την φορά δεν ήταν συντάκτης ο Θεοδώρου. Ήταν αντιτρικουπική εφημερίδα και πολλά άρθρα του «Αμερόληπτου» προκάλεσαν τις αντιδράσεις άλλων εφημερίδων.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Εκδότης : Μάλλον ο Α.Σ. Αγαπητός
 Αρχισυντάκτης : ...
 Διεύθυνση : ...

Άρχισε την έκδοσή της στις 6 Νοεμβρίου 1863. Φάνηκε στον πολιτικό ορίζοντα μετά την 18η Οκτωβρίου 1863, ημέρα που έφθασε στην Ελλάδα ο Γεώργιος Α'. Η «Ανάστασις» τυπωνόταν στο τυπογραφείο Α.Σ. Αγαπητού, σε τέσσαρις τρίστηλες σελίδες 46Χ30. Η ετήσια συνδρομή της ήταν 20 δρχ. Δεν αναφέρει όνομα συντάκτη. Ήταν ίσως μία από τις πολλές εφημερίδες που εξέδωσε ο Αγαπητός μετέχοντας ενεργώς στη σύνταξή τους.

ΑΞΙΝΗ

Εκδότης : Θεόδωρος Καπετάνιος

Αρχισυντάκτης : Θεόδωρος Καπετάνιος

Διεύθυνση : ...

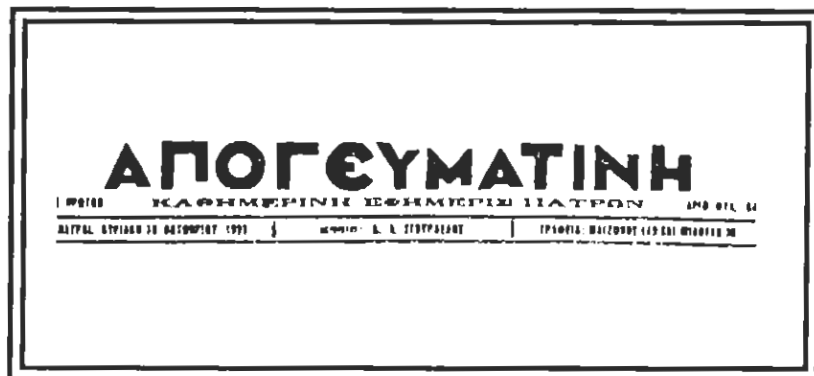
Στις 31 Μαρτίου 1880 τρεις Πατρινοί δικηγόροι, ο Θ. Καπετάνιος, Α. Παπακωνσταντινίδης και Α. Σταυρόπουλος δημοσίευαν αγγελία «περί προσεχούς εκδόσεως εφημερίδος χριστιανικών αρχών». Δυόμισι μήνες αργότερα, τις 14 Ιουνίου 1880 κυκλοφόρησε η εφημερίδα αυτή με τίτλο «Αξίνη», αλλά με συντάκτη μόνο τον Θεόδωρο Καπετάνιο.

Το πρώτο φύλλο ήταν στις 14 Ιουνίου 1880 και κυκλοφόρησε σε 700 αντίτυπα, τα οποία εξαντλήθηκαν αμέσως και ανατυπώθηκε σε άλλα 400.

Εκτός από θρησκευτικά θέματα δημοσίευε και σύντομες τοπικές ειδήσεις καθώς και πολιτικά σχόλια. Ασκούσε μαχητική κριτική της κοινωνικής, πολιτικής και κυρίως της θρησκευτικής ζωής.

Η έκδοση της συνεχίστηκε με διακοπές τέσσερα περίπου χρόνια.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Εκδότης : Δημήτριος Σγουρδέλης

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : Μιαούλη 36

Ιδρύθηκε από τον Δημήτριο Σγουρδέλη τον Αύγουστο του 1922 και συνέχισε την έκδοσή της ως τις αρχές Ιουλίου του 1942. Κυκλοφορούσε συνήθως το μεσημέρι. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Κουλουμπή σε σχήμα 0,52 X 0,34 με δύο σελίδες τετράστηλες.

Τον Νοέμβριο του 1923 παύθηκε για 90 μέρες. Μετά την απελευθέρωση η εφημερίδα εκδόθηκε πάλι με διευθυντή τον Παναγιωτόπουλο και με τίτλο «Απογευματινά Νέα» γιατί είχε απαγορευθεί η χρησιμοποίηση των τίτλων εφημερίδων που κυκλοφορούσαν στη διάρκεια της Κατοχής.

Η «Απογευματινή» ήταν αντιβενιζελική εφημερίδα. Παρά το μικρό σχήμα, τις λίγες σελίδες, τη βιαστική συχνά εκτύπωση είχε κερδίσει πολλές συμπάθειες. Είχε και δημοσιογραφικές αρετές όπως η απλή γλώσσα με την οποία γραφόταν, η αστυνομία στις ειδήσεις και το καλό αστυνομικό ρεπορτάζ.

Η τακτική του Σγουρδέλη ήταν απλή : απαγόρευε την σπουδαιολογία και αντιθέτως καταπιανόταν με τα πιο ασήμαντα θέματα. Επεδίωκε συστηματικά την αντιδικία με τις άλλες εφημερίδες. Διάβαζε τι γνώμες διατυπώνονταν το πρωί, για να υποστηρίξει τα αντίθετα αυτός το μεσημέρι.

ΑΡΑΤΟΣ

Εκδότης : Αναστάσιος Παυλῆς

Αρχισυντάκτης : ...

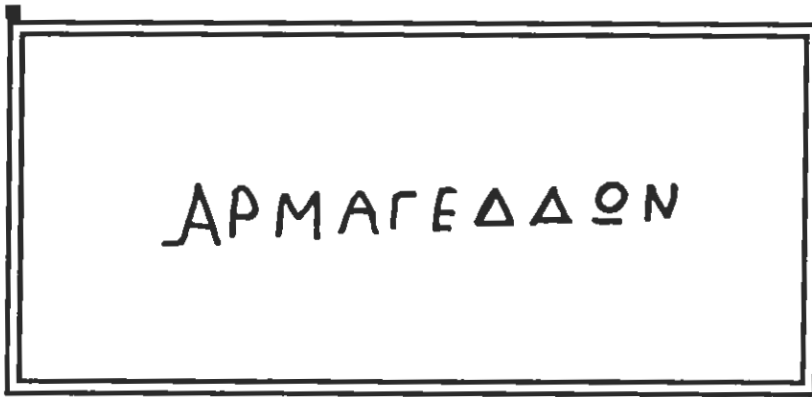
Διεύθυνση : ...

Κυκλοφόρησε στις 17 Ιουλίου σαν εβδομαδιαία «εφημερίς του λαού». Τυπωνόταν στο Τυπογραφείο του Αγαπητού και εκδότης της ήταν ο Παυλῆς.

Γενικά στο σύντομο διάστημα της ζωῆς του ο «Άρατος» έγινε γνωστός στο Πανελλήνιο για τις παραδοξολογίες του, που αναδημοσίευε ο Αθηναϊκός Τύπος σαν περίεργα. Υποστήριξε εξωρρευτικές ιδέες με ιδιόρρυθμο ύφος.

Ο Άρατος πολεμούσε τον Τρικούπη, τον οποίον χαρακτήριζε «αλλόφρονα» και «οπισθοδρομικόν». Ήταν αντίθετος προς τους Ρούφους και «ερέθιζε» τους οπαδούς τους με προκλητικά δημοσιεύματα. Συχνά επίσης ήταν ο Ζακύνθιος πολιτικός Κων. Λομβάρδος.

ΑΡΜΑΓΕΔΩΝ

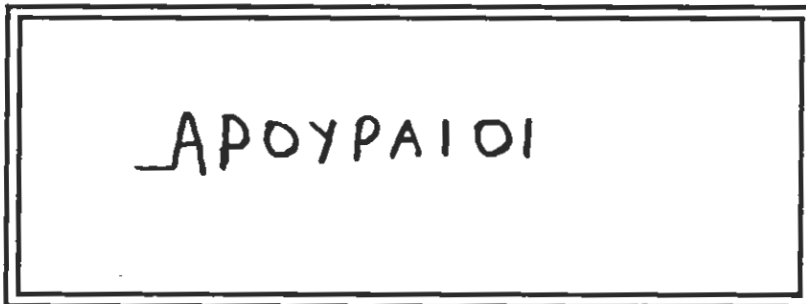
Εκδότης : Αρνέλλος και Χριστογιαννόπουλος.

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο Αρνέλλος και Χριστογιαννόπουλος για να διαδώσουν τις ιδέες τους (θρησκευτικές), εξέδωσαν το 1896 εβδομαδιαία «προφητική» όπως την αποκαλούσαν- εφημερίδα με τίτλο «ΑΡΜΑΓΕΔΩΝ». Η λέξη είναι παρμένη από την Αποκάλυψη του Ιωάννου. Η έκδοση της εφημερίδας δεν ήταν τακτική.

ΑΡΟΥΡΑΙΟΙ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Μόνη μαρτυρία για την έκδοση της είναι δημοσίευμα του «Νεολόγου» της 12ης Σεπτεμβρίου 1894, που την καταγγέλλει.

ΑΤΙΘΑΣΟΣ

Εκδότης : Σωτήρης Μοθωνιός

Αρχισυντάκτης : Σωτήρης Μοθωνιός

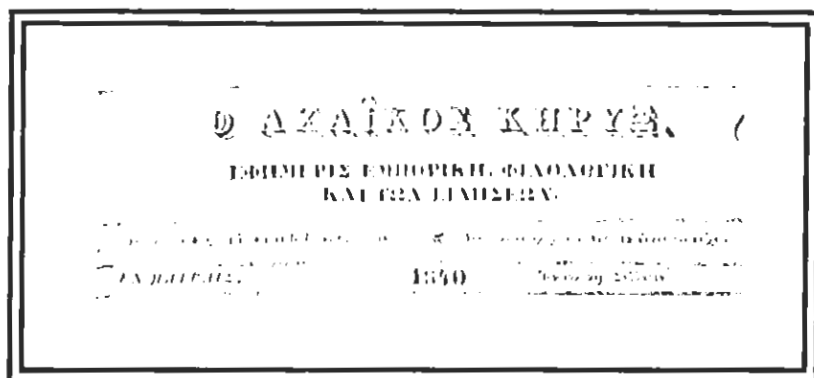
Λιεύθυνση : ...

Με τίτλο « Ατίθασος» και το σύνθημα «Ελευθερία-Δικαιοσύνη», κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο στις 2 Απριλίου του 1844. Συντάκτης ήταν ο Μοθωνιός.

Την 1ην Ιουνίου του 1844 συνεχίζεται με υπεύθυνο τον Ξ. Σωτηρίου ως τα τέλη Μαρτίου 1845. Τους επόμενους δύο μήνες ο «Ατίθασος» εκδίδεται από τον Μοθωνιό πάλι. Ακολουθεί επτάμηνη διακοπή και την 1ην Ιανουαρίου 1846 επανεκδίδεται η εφημερίδα στην Αθήνα. Έπειτα από μακριά διακοπή παρουσιάζεται πάλι στην Πάτρα το 1833 με εκδότη και συντάκτη τον Α. Σ. Αγαπητό.

Αποδοκίμαζε το σύνταγμα του 1844 επικρίνοντας κυρίως την καθιέρωση του θεσμού της Γερουσίας.

ΑΧΑΪΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

Εκδότης : Νίκος Μανιάκης

Αρχισυντάκτης : Νίκος Μανιάκης

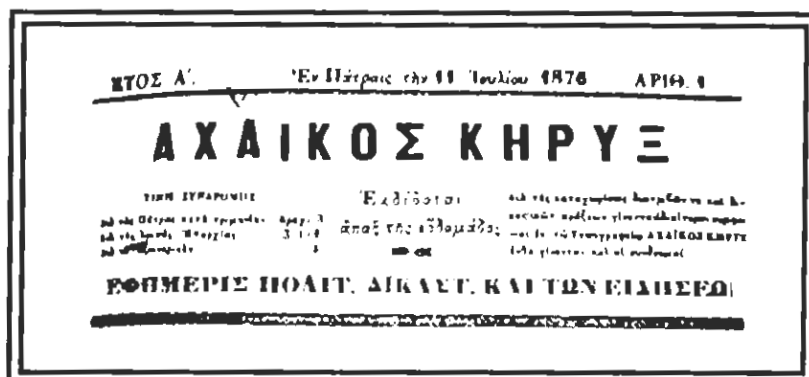
Διεύθυνση : ...

Αρχισε την έκδοση του στις 29 Ιουνίου 1840 με συντάκτη του τον Νικόλαο Μανιάτη. Ήταν εφημερίδα εβδομαδιαία «εμπορική, φιλολογική και των ειδήσεων» όπως έγραφε στον υπότιτλο τους. Τυπωνόταν σε τέσσερις δίστιγλες σελίδες 28 X 20.

Στο πρώτο φύλλο ο συντάκτης του «Αχαικού Κήρυκος» δηλώνει ότι σκοπός της εφημερίδας του είναι η διάδοση ωφελίμων γνώσεων, «αναγομένων κυρίως εις την φιλολογίαν, την βιομηχανίαν και το εμπόριον», αφήνοντας τα πολιτικά» εις τους ταύτα επαγγελομένους». Και πραγματικά ο Μανιάκης απέφευγε τα σχόλια να αναφέρεται σε πρόσωπα, ενώ δημοσίευε πολιτικές και άλλες ειδήσεις.

Στο φύλλο της 17ης Ιουνίου 1841 ο Μανιάκης αναγγέλλει τη διακοπή του «Αχαικού Κήρυκα».

ΑΧΑΪΚΟΣ ΚΗΡΥΞΑΣ

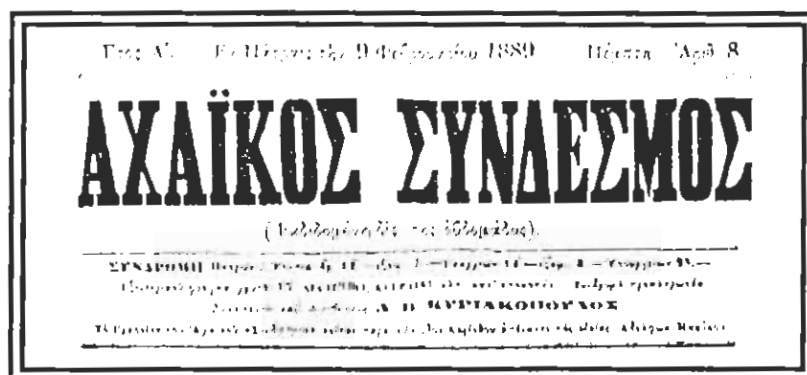
Εκδότης : ...
 Αρχισυντάκτης : ...
 Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 11 Ιουλίου 1876 με υπότιτλο «εφημερίς πολιτική, δικαστική και των ειδήσεων». Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Χαρ. Θ. Αναγνωστόπουλου.

Ο «Αχαϊκός Κήρυξ» στο πρώτο φύλλο του τονίζει ότι η Ελλάδα πρέπει να είναι «επι ποδός πολέμου», διότι οι Τούρκοι απειλούν να σφάζουν τους αδελφούς μας στην Ήπειρο, Θεσσαλία.

Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ.18 της 16ης Ιανουαρίου 1877.

ΑΧΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

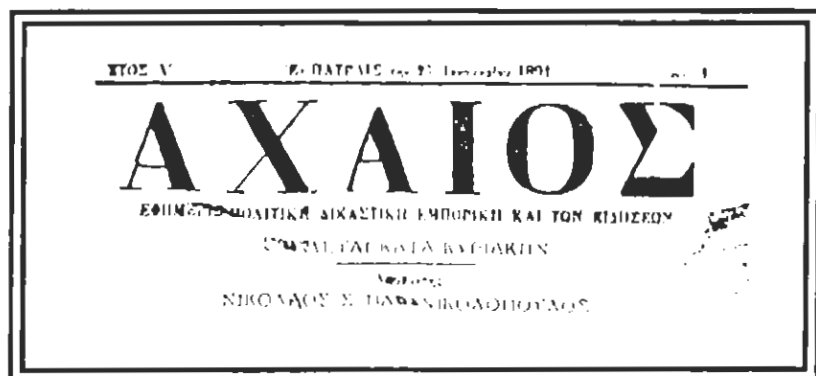
Εκδότης : Δ. Κυριακόπουλος
 Αρχισυντάκτης : Δ. Κυριακόπουλος
 Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Εκδόθηκε στις αρχές Ιανουαρίου 1889 ως δισεβδομαδιαία εφημερία. Συντάκτης και διευθυντής ήταν ο Δ. Β. Κυριακόπουλος. Είχε χαρακτηριστεί ως σοβαρή και σεμνή εφημερίδα.

Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ. 18 της 6ης Μαΐου 1889.

ΑΧΑΙΟΣ

Εκδότης : Νικόλαος Παπανικολόπουλος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 27 Ιανουαρίου 1891 από τον δικηγόρο Ν. Παπανικολόπουλο. Ήταν εφημερίδα «πολιτική, δικαστική, εμπορική και των ειδήσεων» σύμφωνα με τον υπότιτλο της. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο «Φοίνιξ» του Π. Ευμορφόπουλου και κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή. Τα άρθρα του «Αχαιού» διακρίνονταν για την ευπρέπεια της γλώσσας και τα σοβαρά επιχειρήματα τους.

Ο Παπανικολόπουλος δήλωσε την πολιτική τοποθέτηση του με την προαναγγελία που δημοσίευσε για την έκδοσή του «Αχαιού», τονίζοντας ότι η εφημερίδα του θα εκφράζει τις ιδέες και τα φρονήματα των Τρικουπικών.

ΒΗΜΑ

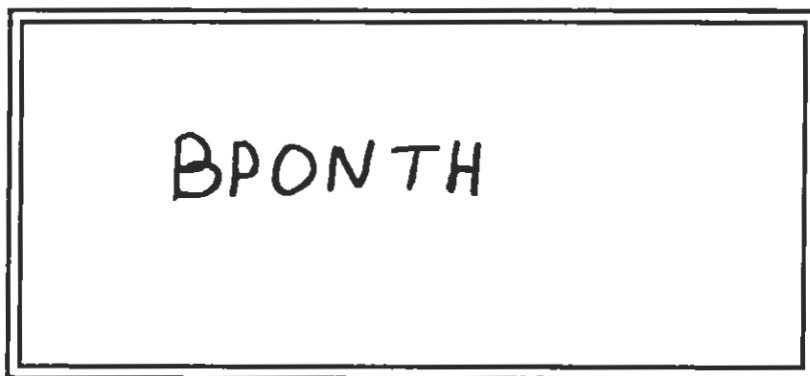
Εκδότης : Γ. Πετρούτσος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1907 ως καθημερινή πρωινή εφημερίδα από τον Γεώργιο Πετρούτσο. Δυστυχώς δεν έζησε και αυτή περισσότερο από ένα χρόνο.

ΒΡΟΝΤΗ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

«Βροντή» ήταν ο τίτλος της τρίτης εφημερίδας που εκδόθηκε το 1866. Ήταν η πρώτη πατριάκη εφημερίδα που δημοσίευσε

γελοιογραφίες, σύμφωνα με τη μόνη γραπτή μαρτυρία που υπάρχει γι' αυτήν.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Εκδότης : Γιώργος Σπαθαράκης

Αρχισυντάκτης : Γιώργος Σπαθαράκης

Διεύθυνση : Φιλοποίμενος 28

Προσωπικό : 14 άτομα

Ιδρύθηκε το 1986 σαν καθημερινή εφημερίδα από τον Γ. Σπαθαράκη. Διατηρεί αρχείο ακόμα και το πρωτοσέλιδο της. Υποστηρίζει πολιτικά το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και την αριστερά. (Βλέπε παράρτημα).

ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Καρβελάς, Χατζηπανάγου.

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

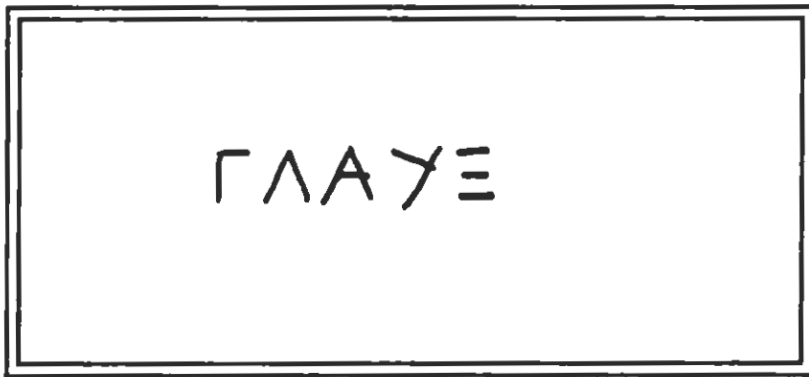
Άρχισε την έκδοσή του τον Απρίλιο του 1866 ως «εφημερίς πολιτική και δικαστική». Δεν είναι γνωστό ποιοι ήταν οι συντάκτες του «Γερμανός» διότι η εφημερίδα ανέγραφε μόνο το όνομα του εκδότη. Από δημοσίευμα άλλης εφημερίδας προκύπτει ότι το 1873 συντάκτες του «Γερμανός» ήταν ο Αριστ. Καρβελάς και ο Γ. Χατζηπανάγου.

Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ι. Δ. Γούντα, σε 40σχήμα σε τετρασέλιδη ή δισέλιδη και διέθετε το περισσότερο χώρο για δικαστικά δημοσιεύματα. Ακολούθησε διακοπή τεσσάρων ετών και το 1904 επανεκδίδεται ως δικαστική μόνο εφημερίδα.

Η πολιτική που ακολούθησε ο «Γερμανός» ήταν συντηρητική. Υποστήριζε σταθερά τον βασιλικό θεσμό και την δυναστεία και απέφευγε συστηματικά κάθε αντίθεση προς την οποιαδήποτε κυβέρνηση.

Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ. 2727 του ΙΗ' έτους στις 5 Ιουνίου του 1911.

ΓΛΑΥΞ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Η «Γλαύξ» εκδόθηκε τα μέσα Ιανουαρίου 1875. Ήταν 15ήμερη, μικρού σχήματος, τετρασέλιδη, με ετήσια συνδρομή 4 δρχ. Την έκδοσή της ανήγγειλε η «Εφημερίς» των Αθηνών χαρακτηρίζοντας την «εφημερίδα των φιλόμουσων».

ΓΝΩΜΗ

ΓΝΩΜΗ

Εκδότης : Χ. Χριστόπουλος

Αρχισυντάκτης : Μ. Γράψας

Διεύθυνση : Γεροκωστοπούλου 11

Προσωπικό : 5 άτομα

Ιδρύθηκε το 1973 από τον Χρήστο Χριστόπουλο. Διατηρεί αρχείο καθώς και το πρωτοσέλιδο της. Υποστηρίζει πολιτικά τη Ν.Δ. (βλέπε παράρτημα).

ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ

Εκδότης : Σωτήρης Πέττας

Αρχισυντάκτης : Σωτήρης Πέττας

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1922 σαν εβδομαδιαία εφημερίδα από τον Σωτήρη Πέττα.

Με τη βραχυχρόνια αυτή εφημερίδα ο Σ. Πέττας υποστήριξε τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου.

ΔΗΜΟΣ⁵

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1868. Είναι γνωστό μόνο ένα παράρτημα του αρ. 28, με ημερομηνία 25 Φεβρουαρίου 1869. Πρόκειται για φυλλάδιο 24 σελίδων 0,225 X 0,145 με τον τίτλο «Επαρχιακό Πνεύμα». Ο ανώνυμος και άγνωστος συντάκτης του παραρτήματος προτείνει διάφορα μέτρα για να εξοπλιστεί η χώρα, ώστε να μπορεί να πολεμήσει για την απελευθέρωση της η Ηπείρου, Θεσσαλίας και της Κρήτης.

---

⁵ Χρονικό του Πατρακού Τύπου 1840-1940 Νίκος Πολίτης

ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εκδότης : Γ. Σπαθαράκης

Αρχισυντάκτης : Γ. Σπαθαράκης

Διεύθυνση : Φιλοποίμενος 28

Προσωπικό : 14 άτομα

Ιδρύθηκε το 1948 από τον Γιώργο Σπαθαράκη, ο οποίος είχε ήδη εκδόσει τα «Γεγονότα». Κυκλοφορεί κάθε Δευτέρα.

ΕΓΕΡΣΙΣ

ΕΓΕΡΣΙΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εξεδόθη το 1890 για να υποστηρίξει τον συνδυασμό της αντιπολιτεύσεως (αντί- Τρικούπικό) στις εκλογές της 14ης Οκτωβρίου 1890.

ΕΘΝΙΚΗ

Εκδότης : Αργύρης Σταυρόπουλος, Πάνος

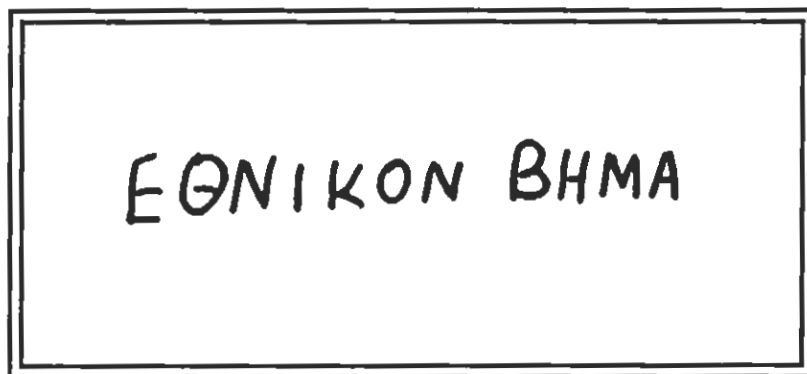
Αρχισυντάκτης : ...

Μπιτσάκος

Διεύθυνση : ...

Ήταν καθημερινή απογευματινή εφημερίδα που εκδόθηκε το 1903 με εκδότες τον Αργύρη Σταυρόπουλο και τον Πάνο Μπιτσάκο. Τυπωνόταν στο γραφείο Κουλουμπή και έζησε περίπου ένα χρόνο.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΒΗΜΑ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Εκδόθηκε στη διάρκεια απεργίας τυπογράφων και συντακτών το 1925. Αίτημα των απέργων ήταν η αύξηση των μισθών και ημερομισθίων.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

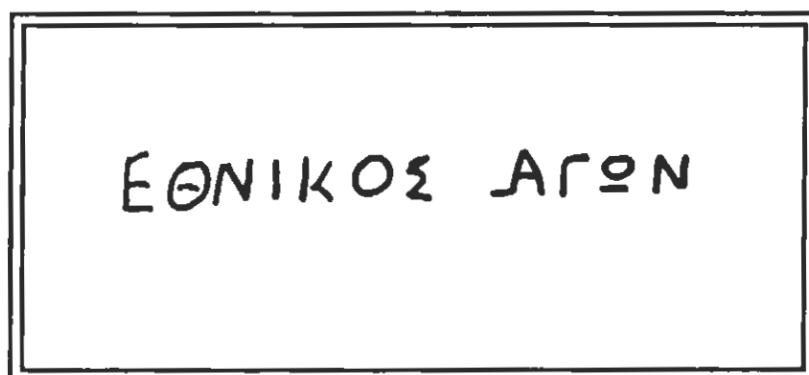
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εξεδόθη τα τέλη του 1871 εν όψει των βουλευτικών εκλογών του Φεβρουαρίου 1872.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Εκδότης : Δημήτρης Γκλαβός

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τις 30 Ιανουαρίου 1922 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της εφημερίδας «Εθνικός Αγών» που ίδρυσε ο φιλελεύθερος δικηγόρος και πολιτευτής Διονύσιος Γκλαβάς.

Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Κ. Τσουτσάνη, με τέσσερις τετράστηλες σελίδες 0,46 X 0,32. Περιείχε πολιτικά άρθρα και σχόλια, χρονογράφημα κατά της αισχροκερδείας και μια σύντομη κοινωνιολογική μελέτη για την επίδραση του κινηματογράφου στην κοινωνία.

Συνέχισε την έκδοση του ως το καλοκαίρι του 1923. Το τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ. 64 της 17ης Ιουλίου 1923, που τυπώθηκε στο τυπογραφείο Κουλουμπή, με δύο σελίδες τετράστηλες 0,52 X 0,38 και με πολλά λευκά της λογοκρισίας.

ΕΚΛΟΓΗ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Κατά την προεκλογική περίοδο, τον Νοέμβριο 1881, οι τρικουπικοί εξέδωσαν την εφημερίδα «Εκλογή» «ως εν εκλογικόν δελείον» - όπως έγραψε στο πρώτο φύλλο της. Δεν έχει διασωθεί κανένα φύλλο της.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΓΩΝ

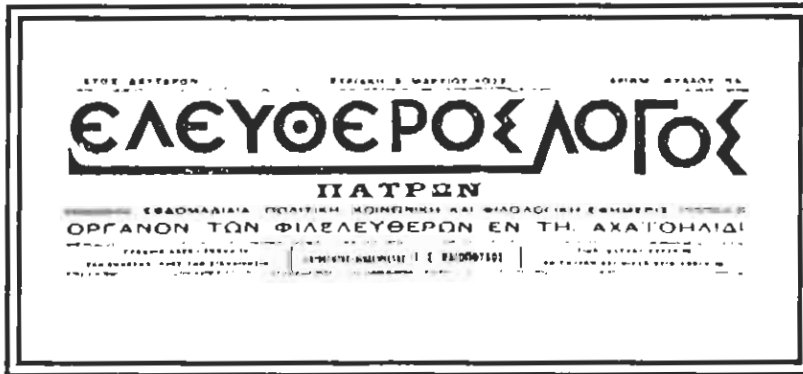
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε το 1921. Δεν διασώθηκαν φύλλα της.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

Εκδότης : Γιώργος Ηλιόπουλος και υιός Νώντας.

Αρχισυντάκτης : Νώντας Γ. Ηλιόπουλος

Διεύθυνση : Καραϊσκάκη 172

Εκδόθηκε τις 14 Μαΐου 1921 από τον Γεώργιο Ηλιόπουλο και τον γιο του Νώντα. Η εφημερίδα στην προμετωπίδα της έγραφε τα

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ακόλουθα στοιχεία: «Εβδομαδιαία πολιτική, κοινωνική, και φιλολογική εφημερίς».

Ο Νώντας Ηλιόπουλος, που σε ηλικία 19 ετών διηύθυνε τον «Ελεύθερο Λόγο», ασκούσε οξεία πολιτική κατά της κυβερνήσεως Γούναρη, τον οποίου σε' ένα άρθρο αποκάλεσε «εθνικό χάρο».

Ο «Ελεύθερος Λόγος» υποστήριζε το Κόμμα Φιλελευθέρων. Τα άρθρα του διακρίνονταν για το ρεαλισμό και την σωστή εκτίμηση των γεγονότων.

Ο «Ελεύθερος Λόγος» συνέχισε την έκδοση του ως το 1924.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Εκδότης : Φώτης Μακρής

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εφημερίδα που εξέδωσε το 1924 ο Φώτης Μακρής, γνωστός συνδικαλιστής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εκδότης : Όργανο Δημοκρατικού Συλλόγου.

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Με τίτλο «Ελληνική Δημοκρατία», την 1ην Μαΐου 1877 εκδόθηκε στην Πάτρα η πρώτη σοσιαλιστική ελληνική εφημερίδα. Ήταν όργανο του Δημοκρατικού Συλλόγου που αποτελούσε μια από τις πρώτες οργανωμένες σοσιαλιστικές ομάδες που εμφανίστηκαν στην χώρα μας.

Η νέα εφημερίδα εκδόθηκε ως μηνιαία. Στην υπότιτλο της ανέφερε ότι είναι «εφημερίς» του Δημοκρατικού Συλλόγου Πατρών. Πάνω από τον τίτλο ανέγραφε το σύνθημα : «Η επανάσταση είναι ο νόμος της προόδου».

Την ύλη της εφημερίδας συμπλήρωναν η μετάφραση ενός άρθρου για την επέτειο της κουμούνας των Παρισίων και ειδήσεις για τις ταραχές στη νότιο Ιταλία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Εκδότης : Βασίλης Καλλιουτζής

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1872 από τον Βασίλειο Καλλιουτζή. Με υπότιτλο «εφημερίς του λαού», η εφημερίδα άρχισε την έκδοσή της στις 7 Νοεμβρίου 1872. Ως τις 10 Νοεμβρίου 1875- με διακοπή 6 μηνών- εξέδωσε 64 φύλλα. Αφού διέκοψε 3 ½ περίπου χρόνια ξαναβγήκε τον Απρίλιο και συνέχισε ως τις 22 Φεβρουαρίου 1886. Στη δεύτερη αυτή περίοδο εξέδωσε 174 φύλλα.

Ο Β. Καλλιουτζής, διακήρυσσε με ενθουσιασμό και ερμήνευε αυθεντικά τις ιδέες του Ανδρέα Ρηγόπουλου. Για τον τίτλο της εφημερίδας που υποστηρίζει ότι τον επέλεξε για να υπενθυμίσει την ανάγκη να αγωνισθεί ο λαός για την ολοκλήρωση της Επαναστάσεως του 1821.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

Εκδότης : Ανδρέας Ρηγόπουλος
Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Ρηγόπουλος
Διεύθυνση : ...

Άρχισε την έκδοση της τα τέλη Σεπτεμβρίου 1856, με εκδότη τον Ανδρέα Ρηγόπουλο. Γραφόταν ελληνικά και γαλλικά και δημοσίευε μόνο άρθρα και λόγους του εκδότη και συντάκτη της.

Ο Ανδρέας Ρηγόπουλος διατηρούσε πάντοτε την ελευθερία της γνώμης του. Πολεμούσε τα προσωπικά κόμματα και φιλοδοξούσε να ιδρύσει ένα «εθνικό κόμμα αρχών και χαρακτήρων»

Η έκδοση της «Ελληνικής σημαίας» κράτησε δυο περίπου χρόνια, ως το 1858.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΝΩΜΗ

Εκδότης : ...
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε τον Μάρτιο του 1890 αλλά δεν ευδοκίμησε. Εκτός από την αναγγελία της έκδοσης της, δεν συστήσαμε άλλη μνεία μέσα στις εφημερίδες της εποχής.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΠΑΤΡΩΝ

Εκδότης : Νικόλαος Σταματόπουλος

Αρχισυντάκτης : Νικόλαος Σταματόπουλος

Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εμπορική εφημερίδα εκδόθηκε από τον Νικόλαο Γ. Σταματόπουλο , που ήταν διευθυντής και συντάκτης της ως το θάνατό του (18 Νοεμβρίου 1888), οπότε την έκδοση συνέχισε ο γιος του Αλέξανδρος.

Το πρώτο φύλλο του «Παρατηρητής» δεν έμεινε αποκλειστικά οικονομική εφημερίδα. Ήταν η εξέλιξη ενός «Καθημερινού δελτίου» που έβγαζε ο Σταματόπουλος από το 1873, δημοσιεύοντας τις τιμές συναλλάγματος, τις τιμές της σταφίδας και τις τιμές του λιμένος.

Ο «Εμπορικός Παρατηρητής» δεν έμεινε αποκλειστικά οικονομική εφημερίδα. Ήταν και πολιτική, με συντηρητικές αρχές. Τα τελευταία χρόνια της εκδόσεως του υποστήριζε τον Δηλιγιάννη. Η έκδοση της εφημερίδας του Ν. Σταματόπουλου ήταν ένα έργο υπέρτερο των γνώσεων και ικανοτήτων που είχε. Εν τούτοις επειδή γνώριζε καλά ποιες πληροφορίες ενδιαφέρουν τους έμπορος, εξασφάλιζε ένα επαρκή αριθμό συνδρομητών.

Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ. 1625 της 12ης Σεπτεμβρίου 1908.

ΕΜΠΡΟΣ

Εκδότης : Κ. Σταυρόπουλος, Δ. Καραμπίλιας, Π.

Κοτζιάς

Αρχισυντάκτης : Κ. Σταυρόπουλος, Δ. Καραμπίλιας, Π.

Διεύθυνση : ...

Κοτζιάς

Στις αρχές του 1896 σε μια προσπάθεια να διασωθεί η ενότητα του σοσιαλιστικού ομίλου, τρία στελέχη του εξέδωσαν το «Εμπρός». Εκδότες και μόνοι συντάκτες της ήταν ο Κ. Σταυρόπουλος, Δ. Καραμπίλιας, και ο τυπογράφος Π. Κοτζιάς.

Έπειτα από το τρίτο φύλλο η εφημερίδα διέκοψε την έκδοση της για λόγους οικονομικούς.

ΕΝΣΤΑΝΤΑΝΕ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Ιωάννης Αρβανιτόπουλος

Διεύθυνση : Καλαβρύτων 58

Έμμετρη πολιτικοσατιρική εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1904 και με συντάκτη τον φωτογράφο Ιωάννη Π. Αρβανιτόπουλο. Τα γραφεία της εφημερίδας ήταν στο φωτογραφείο του Αρβανιτόπουλου, που βρισκόταν στην οδό Καλαβρύτων 58. Στο φύλλο αυτό το «Ενσταντανέ» σατιρίζει τα εγκαίνια της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Το 1907 διακόπηκε η έκδοση του, αλλά επαναλήφθη το 1909 αριθμώντας τα έτη του πάλι από το ένα. Με ενδιάμεσες διακοπές και πολλές «περιπέτειες» η εφημερίδα επέζησε ως το 1919.

ΕΝΩΤΙΚΗ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Κ. Ν Τριανταφύλλου.

Διεύθυνση : ...

εξεδόθη το 1936, παραμονές των βουλευτικών εκλογών της 26ης Ιανουαρίου 1936. Η «Ενωτική» για να υποστηρίξει το συνδυασμό Αχαΐας εξέδωσε τον Ιανουάριο 1936 τρία φύλλα σε σχήμα 0,58 X 0,40 με τέσσερις σελίδες επτάστηλες. Στον υπότιτλο της ανέγραφε « πολιτική εφημερίς των Πατρών, των αρχών του Εθνικού ενωτικού κόμματος». Δ/ντής ήταν ο δικηγόρος και ιστορικός Κ. Ν. Τριανταφύλλου.

Στους τρεις αριθμούς που εξέδωσε η «Ενωτική» δημοσίευσε τους λόγους που εξεφώνησε ο Παν. Κανελλόπουλος σε προεκλογικές συγκεντρώσεις στην Αθήνα και στην Πάτρα.

ΕΞΠΡΕΣ

ΕΞΠΡΕΣ

Εκδότης : Hellenews

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : Μαιζώνος 94

Ιδρύθηκε πριν 40 χρόνια. Είναι ιδιοκτησία της Hellenews και στην Πάτρα υπάρχει η αντιπροσωπεία της (Μαιζώνος 94) λόγω της ζήτησεως που έχει στους Πατρινούς αναγνώστες.

Η «Εξπρές» είναι ημερήσια οικονομική εφημερίδα και τα σημαντικότερα θέματα της είναι : Χρηματιστήριο, Νομικά και Προεδρικά Διατάγματα. (Βλέπε Παράρτημα)

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Εκδότης : Β. Νικολόπουλος

Αρχισυντάκτης : Β. Νικολόπουλος

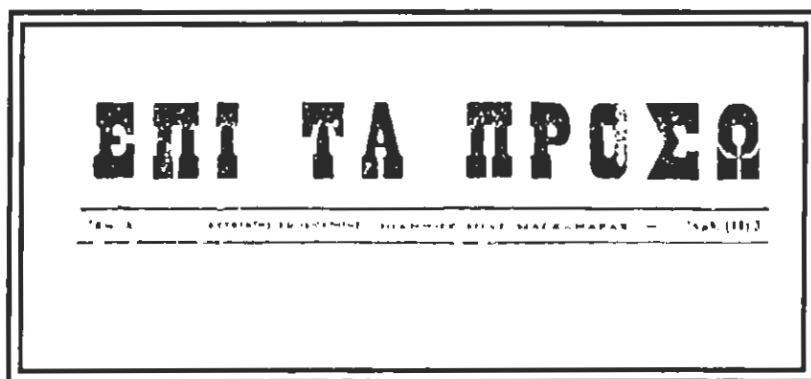
Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Πολιτική εφημερίδα που εκδόθηκε τις 5 Νοεμβρίου 1881. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ευμορφόπουλου.

Ήταν προσωπικό όργανο του πολιτευτή Βασιλείου Α. Νικολόπουλου, που διακήρυσσε με θάρρος τις δημοκρατικές ιδέες του.

ΕΠΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩ

Εκδότης : Ιωάννης Μαγκανάρας

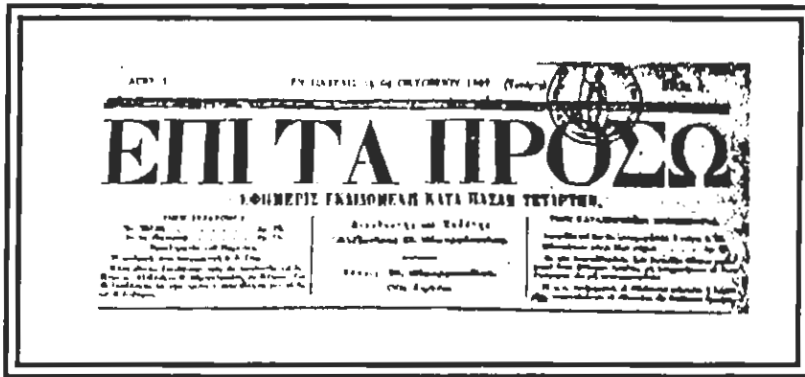
Αρχισυντάκτης : Ιωάννης Μαγκανάρας

Λιεύθυνση : ...

Ήταν εφημερίδα όργανο αναρχικών. Την πρωτοβουλία είχε ο τυπογράφος Ιωάννης Μίλτ. Μαγκανάρας και γι' αυτό αναφερόταν στην προμετωπίδα της εφημερίδας ως διευθυντής και ιδιοκτήτης στην αρχή και αργότερα ως ιδρυτής.

Η αναρχική «Επί τα πρόσω» άρχισε την έκδοση της τις αρχές του 1896 και σε δύο χρόνια περίπου, εξέδωσε 36 φύλλα. Εκτάκτως κυκλοφορούσε η εφημερίδα σε περιπτώσεις σημαντικών γεγονότων.

ΕΠΙ ΤΑ ΠΡΟΣΩ

Εκδότης : Αλέξανδρος Ευμορφόπουλος

Αρχισυντάκτης : Αλέξανδρος Ευμορφόπουλος

Διεύθυνση : ...

Η «Επί τα Πρόσω» είναι γνωστή ως εφημερίδα πατρινών αναρχικών. Ήταν αστική εφημερίδα, πραγματικά ανεξάρτητη στην αρχή. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 6 Οκτωβρίου 1882 από το τυπογραφείο Π. Ευμορφόπουλου. Διευθυντής και εκδότης ήταν ο γιος του Αλέξανδρος. Η έκδοση της νέας εφημερίδας είχε προαναγγελθεί πριν από οχτώ και πλέον μήνες αλλά διαρκώς ανεβάλλετο.

Συντάκτης της εφημερίδας τον πρώτο χρόνο ήταν ο δικηγόρος Σπ. Θ. Παππιάς. Από τις 6 Οκτωβρίου 1882 ως τις 20 Νοεμβρίου 1886 η «Επί τα Πρόσω» εξέδωσε 175 φύλλα. Το Γ' και το Δ' έτος η έκδοση δεν ήταν τακτική. Εν τω μεταξύ την διεύθυνση της εφημερίδας έχει αναλάβει ο αδελφός του Αλέξανδρο Ευμορφόπουλου, Ηρακλής. Σε Β' περίοδο εκδόθηκε η εφημερίδα το 1889 έπειτα από διακοπή 28 και πλέον μηνών. Διευθυντής ήταν στην αρχή Ο Ηρακλής Ευμορφόπουλος και αργότερα πάλι ο Αλέξανδρος.

Η πολιτική της «Επί τα Πρόσω» τα πρώτα χρόνια ήταν ανεξάρτητη. Οι κρίσεις της ήταν αντικειμενικές. Σιγά, σιγά όμως εξελίχθηκε σε σταθερό υποστηρικτή της πολιτικής Χαριλάου Τρικούπη.

ΕΠΟΧΗ

ΕΠΟΧΗ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ήταν βραχυχρόνια εφημερίδα, που κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή με άγνωστο συντάκτη. Εκδόθηκε σε μικρό σχήμα από το τυπογραφείο Ι.Φ.Γούντα την 1ην Ιανουαρίου 1884.

Ο άγνωστος συντάκτης της «Εποχής» υποστήριζε την φιλελεύθερη άποψη και παρουσίαζε την γνώμη του για την πολιτική σάτιρα στο Καρναβάλι.

ΕΡΓΑΤΗΣ

ΕΡΓΑΤΗΣ

Εκδότης : Βασίλης Τσέλιος

Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Σταυρόπουλος.

Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο της κυκλοφόρησε τις 24 Ιανουαρίου 1882 με ιδρυτή του το Βασίλειο Τσέλιο. Ήταν εβδομαδιαία εφημερίδα που τυπωνόταν στο τυπογραφείο «Κάδμος» του Βασ. Σεκόπουλου.

Το καλοκαίρι του 1883 την διεύθυνση και σύνταξη του «Εργάτης» ανέλαβε ο δικηγόρος άνδρες Σταυρόπουλος. Τον Ιανουάριο 1884 ο Σταυρόπουλος αποχώρησε και η εφημερίδα ήρθε πάλι στα χέρια του Τσέλιο ο οποίος στις 12 Μαρτίου 1884 την μετονόμασε σε «Ταχυδρόμο Πατρών».

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Εκδότης : Εργατικό Κέντρο Πατρών

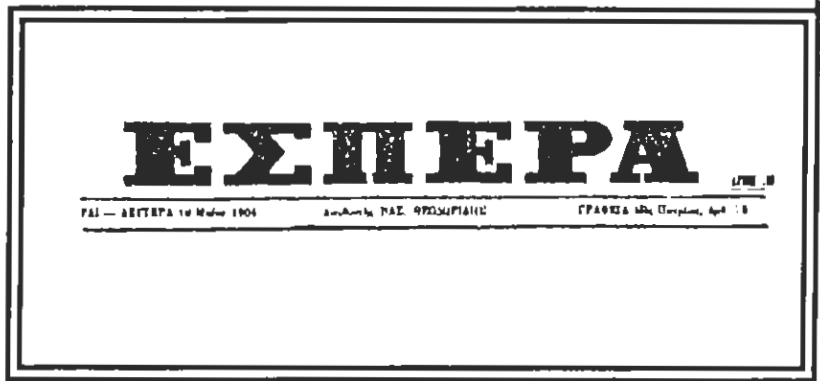
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Το Εργατικό Κέντρο Πατρών εξέδωσε τις 15 Ιουλίου 1923 εφημερίδα με τον τίτλο «Εργατική Ένωση». Ήταν η πρώτη απόπειρα του Κέντρου ν' αποκτήσει επίσημο όργανο για την προβολή των αιτημάτων της εργατικής τάξεως.

Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η «Εργατική Ένωση» έζησε πέραν του πρώτου φύλλου.

ΕΣΠΕΡΑ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Β. Θεοδορίδης

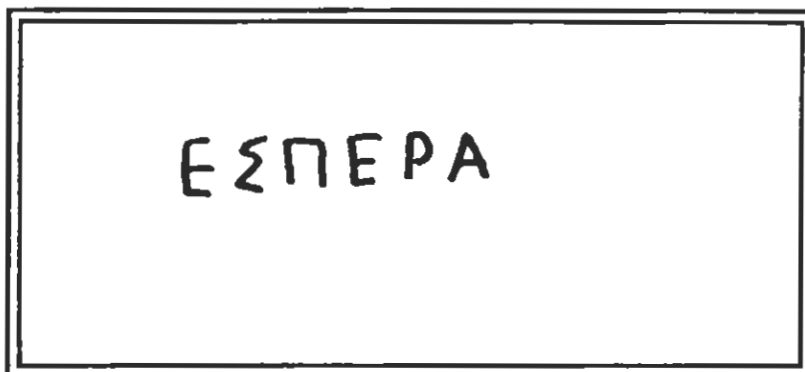
Διεύθυνση : Πατρέως 78

Στις 26 Οκτωβρίου 1903, εκδόθηκε η πρώτη απογευματινή εφημερίδα των Πατρών, με τίτλο «Εσπέρας». Η νέα εφημερίδα, με τέσσερις ή δύο τετράστηλες σελίδες 0,43 X 0,28, κυκλοφορούσε μετά τις 5 το απόγευμα.

Διευθυντής της ήταν ο Βασ. Θεοδορίδης και τα γραφεία της ήταν στην οδό Πατρέως 78. Ο Θεοδορίδης υποστήριζε δημοκρατικές και προοδευτικές ιδέες. Αρθρογραφούσε συχνά υπέρ της ειρήνης και του αφοπλισμού.

Το τελευταίο γνωστό φύλλο της εκδόθηκε τις 16 Οκτωβρίου 1904.

ΕΣΠΕΡΑ

Εκδότης : Γιώργος Παπαγεωργίου

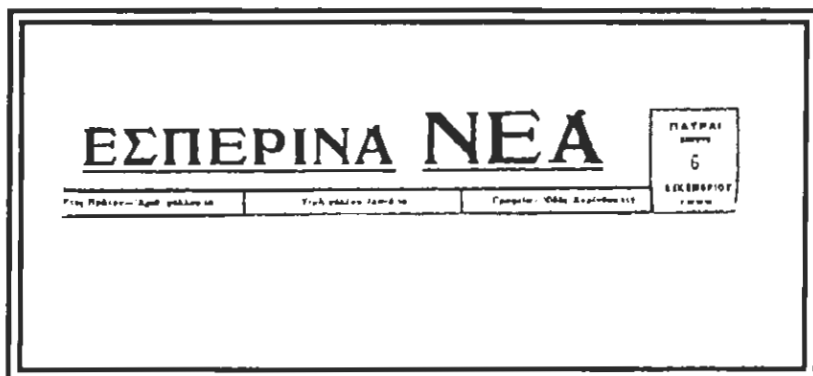
Αρχισυντάκτης : Βρασίδιας Λευτάκης

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Άσχετη προς την ομώνυμη του 1903, εκδόθηκε από τον Γ. Παπαγεωργίου με αρχισυντάκτη τον Βρασίδα Λευτάκη. Συνέχισε την έκδοσή της το 1929.

ΕΣΠΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

Εκδότης : Αδελφοί Δ. Πανουργιά
Αρχισυντάκτης : Αδελφοί Δ. Πανουργιά
Διεύθυνση : Κορίνθου 117

Εκδόθηκε τον Οκτώβριο 1923 ως καθημερινή απογευματινή. Ήταν ιδιοκτησία των αδελφών Δ. Πανουργιά και διατηρούσε γραφείο στην οδό Κορίνθου 117.

Υποστήριζε το κόμμα Φιλελευθέρων και συνέχισε την έκδοσή της ως το 1928.

ΕΣΠΕΡΙΝΗ

Εκδότης : Γιώργος Παπαγεωργίου
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Απογευματινή εφημερίδα που άρχισε την έκδοσή της τις 13 Μαΐου 1933 και έζησε λίγους μήνες. Ήταν εφημερίδα του Γεωργίου Παπαγεωργίου και τυπωνόταν στο τυπογραφείο του Αγγ. Κουλουμπή σε τέσσερες πεντάστηλες σελίδες 50 X 35. Έγραφαν χρονογραφήματα ο Διονύσιος Φωτόπουλος και ο Κων/νος Ανδριόπουλος.

Υποστήριζε το Λαϊκό Κόμμα και ειδικότερα την μετριοπαθή πολιτική του Παναγή Τσαλδάρη.

ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο Δ. Γήνιης στον «Κατάλογο εφημερίδων και περιοδικών» αναφέρει εφημερίδα Πατρών «Ευημερία» το 1843 και το 1863.

ΕΥΦΡΟΝΗ

Εκδότης : Σπυρίδων Κομποτής

Αρχισυντάκτης : Σπυρίδων Κομποτής

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Εκδόθηκε τον Απρίλιο 1866. Εκδότης και συντάκτης ήταν ο φοιτητής Σπυρίδων Κ. Κομποτής. Δεν διασώθηκαν φύλλα της.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Κ. Νικολετόπουλος

Διεύθυνση : ...

Θρησκευτική 15ήμερη εφημερίδα που εκδόθηκε το 1906. Συντάκτης ήταν ο πρωτοπρεσβύτερος της κρητικής Εκκλησίας Κ. Νικολετόπουλος, που υπηρετούσε στην Πάτρα.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Εκδότης : Πρόκλης Παπαρρούπας

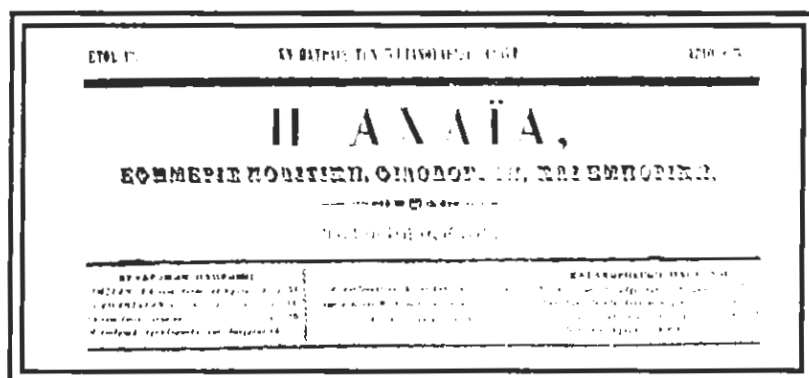
Αρχισυντάκτης : Πρόκλης Παπαρρούπας

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις 11 Ιουνίου 1888 ως δισεβδομαδιαία. Διευθυντής και συντάκτης ήταν ο Προκλής Παπαρρούπας. Κυκλοφορούσε κάθε Τετάρτη και Σάββατο, αλλά δεν κράτησε αυτή η συχνότητα εκδόσεως παρά μόνο λίγους μήνες.

Τυπωνόταν στο τυπογραφείο «Φοίνιξ» του Π. Ευμορφόπουλου, με τέσσερις τρίστηλες σελίδες 0,43 X 0,28. Το επόμενο έτος 1889 η «Εφημερίς Πατρών» έγινε εβδομαδιαία, τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ανδρέα Πάσχα και κυκλοφορούσε κάθε Πέμπτη.

Η ΑΧΑΪΑ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Γ. Βρυώνης

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στην Πάτρα στις 29 Σεπτεμβρίου 1846 από το τυπογραφείο χ. Γ. Αντωνιάδη και υπεύθυνο συντάκτη του Γ. Βρυώνη.

« Η Αχαΐα είναι η πρώτη πατραϊκή εφημερίδα που ασχολήθηκε με τα κοινωνικά προβλήματα. Υποστήριξε ότι πέραν από τις πολιτικές αντιθέσεις, υπάρχει μια ιθύνουσα τάξη που εκμεταλλεύεται το λαό.

Από όλο το περιεχόμενο της εφημερίδας δεν φαίνεται η πρόθεση του συντάκτη της να μεταδώσει την απλοποιημένη αντίληψη του περί κοινωνικών τάξεων και την ελπίδα του ότι οι προοδευτικοί Έλληνες -αλλά και η θεία δίκη- θα απαλλάξουν το λαό από τους εκμεταλλευτές τους.

Η ΑΧΑΪΑ

Εκδότης : Κων. Κωστάκης
Αρχισυντάκτης : Κων. Κωστάκης
Διεύθυνση : ...

Για δεύτερη φορά εκδόθηκε στην Πάτρα εφημερίδα με τίτλο «Η Αχαΐα το 1853. Άσχετη με την ομώνυμη της του 1846, ήταν εφημερίδα του Κων. Κωστάκη.

Από το 1858 ως το 1863 η εφημερίδα άνηκε στον εκδότη Α.Σ. Αγαπητό. Κατά την τελευταία περίοδο, από το 1885 και έπειτα, την έκδοση της Αχαΐας είχε αναλάβει ο τυπογράφος Γ. Παυλής. Υποστηρίζοντας με φανατισμό τον Δηλιγιάννη, δημοσίευσε υβριστικά άρθρα κατά του Τρικούπη και των υποστηρικτών του. Τελευταίο γνωστό φύλλο της 2ας Αυγούστου 1891.

ΗΜΕΡΑ

Εκδότης : Χρήστος Ριζόπουλος
Αρχισυντάκτης : Χρήστος Ριζόπουλος
Διεύθυνση : Τσαμαδού 43
Προσωπικό : 50 άτομα

Ιδρύθηκε στις 15 Μαρτίου 1945 με την ονομασία «Σημερινή» από 6 τυπογράφους και έναν δημοσιογράφο τον Χ. Ριζόπουλο. Το 1951 αλλάζει ονομασία και λέγεται «Ημέρα» με μοναδικό ιδιοκτήτη τον Χ. Ριζόπουλο. Ο Χρήστος Ριζόπουλος διατήρησε την ιδιοκτησία μέχρι το 1982 όπου την ανέλαβε ο γιος του Ανδρέας Ριζόπουλος μέχρι το 1989. Από το 1989 μέχρι σήμερα η «Ημέρα» ανήκει στον Ανδρέα Χριστόπουλο, ο οποίος ήταν πρώην εργαζόμενος της εφημερίδας και την αγόρασε με δική του πρωτοβουλία. (Βλέπε Παράρτημα).

ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΗΡΥΞ

Εκδότης : Ανδρέας Βρής

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : Φιλοποίμενος 27

Το 1934 ο Ανδρέας Γ. Βρής ιδρύει τον «Ταχυδρόμος» ο οποίος έβγαινε κάθε Δευτέρα. Στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Εθνικός Κήρυξ» ενώ λίγα χρόνια αργότερα στις 14 Σεπτεμβρίου 1969 ιδρύεται η καθημερινή εφημερίδα «Ημερήσιος Κήρυξ Πατρών» από τους Κωνσταντίνο Α. Βρή, Δημήτριο Α. Βρή και Αλέξανδρο Α. Βρή.

Θεωρείται μια εφημερίδα με μέτρια κυκλοφορία αλλά με πολλές προοπτικές για το μέλλον. Οι σημερινοί ιδιοκτήτες του «Ημερήσιου Κήρυξ Πατρών και του «Εθνικού Κήρυξ Πατρών» είναι :

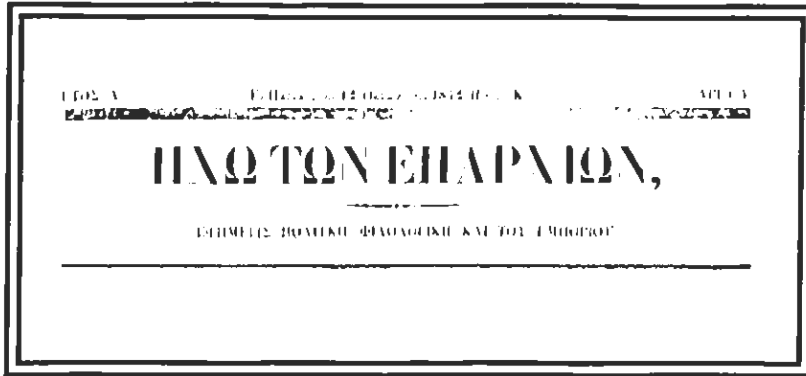
Ανδρέας Κων. Βρής

Ελευθερία Κων. Βρή

Κωνσταντίνος Αλεξ. Βρή

Ανδρέας Αλεξ. Βρή. (Βλέπε Παράρτημα).

ΗΧΩ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Εκδότης : Κ.Κωστάκης, Α. Λόντος, Γ. Κανέλλος
Αρχισυντάκτης : Πάυλος Σαντοριναίος
Διεύθυνση : ...

Στις 19 Σεπτεμβρίου 1842 εκδόθηκε η «Ηχώ των Επαρχιών». Στον υπότιτλο της αυτοχαρακτηριζόταν «πολιτική, φιλολογική και του εμπορίου». Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Χρήστου Αναστασίου. Το σχήμα της ήταν 0,455 X 0,285 και οι σελίδες της τρίστηλες.

Εκδότες της «Ηχούς» ήταν ο Κ.Κωστάκης, ο Α. Λόντος και ο Γ. Κανέλλος. Πρώτος υπεύθυνος συντάκτης ήταν ο Πάυλος Σαντοριναίος που αργότερα αποχώρησε.

Αργότερα η «Ηχώ» άλλαξε τυπογραφείο και υπεύθυνο συντάκτη.

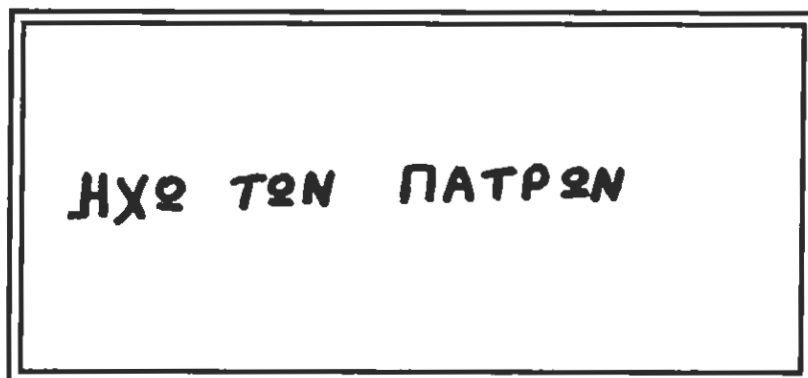
Τα δύο τελευταία χρόνια της (1846 και 1847) τυπωνόταν στο τυπογραφείο Χ. Γ. Αντωνιάδη. Υπεύθυνος συντάκτης ήταν ο Χρήστος Κορύλλος.

Στην αρθρογραφία της η εφημερίδα πρόσεχε να μη θίγει το πρόσωπο του Όθωνα, χρησιμοποιούσε όμως αυστηρή γλώσσα κατά της Βαυαροκρατίας και των αυθαιρεσιών της διοικήσεως.

Η «Ηχώ» συνέχισε την έκδοσή της με διακοπές ως το 1847

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΗΧΩ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1892 και αναφέρεται στον «Νεολόγο» της 20ης Απριλίου 1900.

ΘΑΡΡΟΣ

Εκδότης : Άκης Λάμιας

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ήταν εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε στις 2 Ιανουαρίου 1919. Ως διευθυντής αναφέρεται ο Άκης Λάμιας. Το «Φώς» στις 20 Ιανουαρίου 1919 δημοσίευσε ανακοίνωση ότι το

«Θάρρος» επειδή δεν έφτασε εγκαίρως το χαρτί που περίμενε, διακόπτει την έκδοση του για λίγες ημέρες. Η διακοπή όμως ήταν οριστική.

ΘΑΡΡΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ήταν άσχετη με την ομώνυμη εφημερίδα του 1919. Ήταν καθημερινή εφημερίδα μικρού σχήματος, με τετράστηλες σελίδες που δεν ανέγραφε όνομα εκδότη ή συντάκτη. Στο φύλλο αυτό η εφημερίδα υποστηρίζει ως υποψήφιο δήμαρχο τον Σωτήριο Γκολφινόπουλο.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Εκδότης : Σπύρος Κουμανιώτης

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

“ Εκδόθηκε από τον δικηγόρο και πρώην πρωτοδίκη Σπύρο Χ. Κουμανιώτη στις 18 Αυγούστου 1919, σαν εβδομαδιαία εφημερίδα. Από τις 20 Μαΐου 1920 ο «Θρίαμβος» έγινε πρωινή καθημερινή εφημερίδα. Από τις 4 Μαρτίου 1921 γίνεται εβδομαδιαία εσπερινή εφημερίδα. Το 1922 μετατρέπεται σε ημερήσια απογευματινή.

Ο «Θρίαμβος» με διακοπές, επανεκδόσεις και αλλαγές στη συχνότητα εκδόσεως, επέζησε ως το 1933.

Ήταν καθαρά βενιζελική εφημερίδα.

ΚΑΔΜΟΣ

ΚΑΔΜΟΣ

Εκδότης : ...

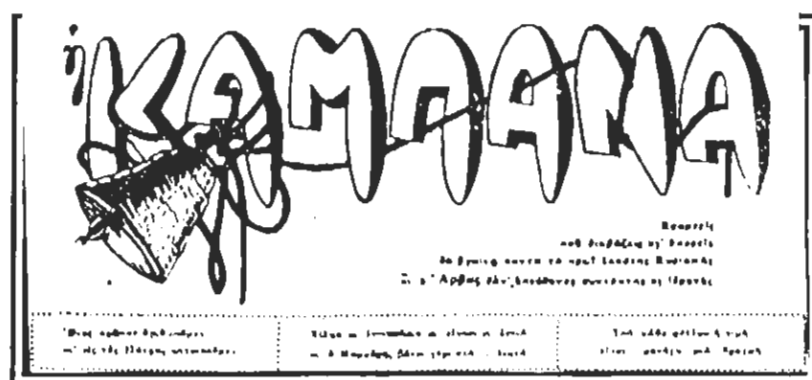
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο «Κάδμος» ήταν εφημερίδα που δεν έζησε πολύ και δεν έκανε αισθητή την παρουσία της. Εκδόθηκε στις 6 Φεβρουαρίου 1877. Ήταν ίσως έκδοση του τυπογραφείου που είχε ιδρύσει το 1869 ο Β. Σεκόπουλος.

Το 1877 υπήρχε στην Πάτρα και φιλολογικό σωματείο ο «Κάδμος» αλλά δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι μπορεί να είχε κάποια σχέση με την ομώνυμη εφημερίδα.

ΚΑΜΠΑΝΑ

Εκδότης : Κων. Ανδρικόπουλος

Αρχισυντάκτης : Κων. Ανδρικόπουλος

Διεύθυνση : ...

Η τελευταία έμμετρη σατιρική εφημερίδα που εκδόθηκε στην Πάτρα ήταν η «Καμπάνα» το 1929. Ιδρυτής και συντάκτης ήταν ο δικηγόρος Κων. Ανδρικόπουλος, γνωστός και με το φιλολογικό ψευδώνυμο Άρβας.

Το πρώτο φύλλο της «Καμπάνας» κυκλοφόρησε στις 5 Μαΐου 1929. Ως τις 6 Ιουλίου 1930 εκδόθηκαν 46 φύλλα. Σε Β' περίοδο από 11 Φεβρουαρίου ως 11 Μαρτίου 1945 βγήκαν άλλα τρία φύλλα. Κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή με τέσσερις δίστιλες σελίδες 0,34 X 0,24.

Ελάχιστο μέρος της «Καμπάνας» ήταν πολιτικό. Προσφιλή του θέματα και στόχοι της σάτιρας του ήταν τα δικαιώματα των γυναικών, η μόδα, οι ανάξιοι κληρικοί κ.λ.π. Τον περισσότερο όμως χώρο της «Καμπάνας» διέθετε ο Άρβας για δημοσιεύματα που κολάκευαν ή πείραζαν άνδρες ή γυναίκες που διακρίνονταν στη ζωή της πόλεως. Και για να τους μνημονεύσει δεν περίμενε βέβαια κάποια ξεχωριστή πράξη τους αλλά έπαιρνε αφορμή την ονομαστική γιορτή τους, για την οποία τους απήφθνε έμμετρες ευχές.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Εκδότης : ...
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Την έκδοση σατιρικής εφημερίδας με τον τίτλο «Καραγκιόζης» προανήγγειλε ο «Νεολόγος» στις 28 Ιουνίου 1905. Άγνωστο εάν πραγματοποιήθηκε.

ΚΑΡΜΑΝΙΟΛΑ

ΚΑΡΜΑΝΙΟΛΑ

Εκδότης : Βασίλης Δαβίλας
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Πολιτικοσατιρική εφημερίδα του 1881. Εκδόθηκε το πρώτο φύλλο της στις 3 Μαΐου 1881. Συντάκτης της ήταν ο Βασίλειος Δαβίλας.

ΚΑΡΤΕΡΙΑ

Εκδότης : Παν. Ι. Χαλκιόπουλος
Αρχισυντάκτης : Μιχ. Σπανόπουλος
Διεύθυνση : ...

Την 1ην Σεπτεμβρίου 1842 κυκλοφόρησε η «Καρτερία» από τον Παν. Ι. Χαλκιόπουλο. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Μιχ. Γεωργιάδη και κυκλοφορούσε κάθε Τρίτη και αργότερα κάθε Σάββατο με υπεύθυνο συντάκτη τον Γ Σπανόπουλο.

Από τις 8 Νοεμβρίου 1844 η «Καρτερία» εκδίδεται στην Αθήνα δύο φορές την εβδομάδα. Ως τις 13 Ιουνίου 1848 εξέδωσε 295 φύλλα. Στην Αθήνα εκδότης της «Καρτερίας» ήταν ο Ν. Εμμανουήλ και συντάκτες της οι Π. Χαλκιόπουλος και Α. Χρυσανθακίδης.

ΚΑΡΤΕΡΙΑ

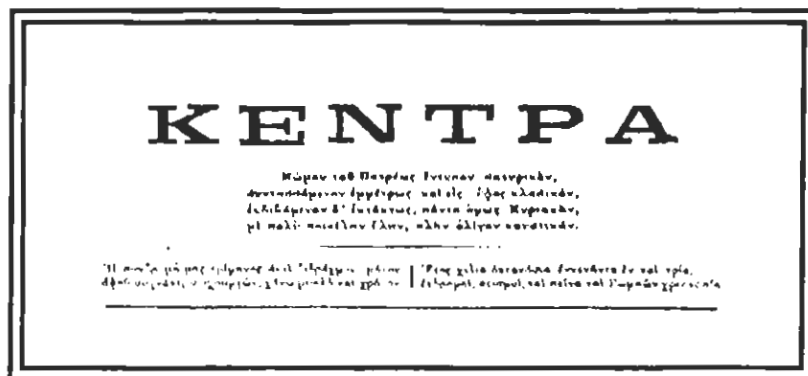
Εκδότης : Αλέξης Φωτήλας.
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 1890 ως εβδομαδιαία «εφημερίς, πολιτική, εμπορική και των ειδήσεων».

Ήταν όργανο του βουλευτή Αλεξ. Φωτήλα.

KENTRA

Εκδότης : Ηλίας Α. Συνοδινός

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Το 1894 ο Ηλίας Α. Συνοδινός (ψευδώνυμο Μώμος Πατρεύς) εξέδωσε σε έμμετρη σατιρική εβδομαδιαία, εφημερίδα με τίτλο «Κέντρα».

Η εφημερίδα του Συνοδινού τυπωνόταν στο τυπογραφείο «Κάδμος» του Ανδρέα Πάσχα, σε τέσσερις δίστιγλες σελίδες 0,30 X 0,24. Γραφόταν όλη σε στίχους.

Τα «Κέντρα» είναι η αξιολογότερη σατιρική εφημερίδα που εκδόθηκε στην πάτρα. Θυμίζει τον «Ρωμιό» τον οποίο και μιμήθηκε στην μορφή.

Ο Συνοδινός ήταν οπαδός του Δηλλιγιάννη και σφοδρός πολέμιος του Τρικούπη. Οι κομματικές προτιμήσεις του δεν τον εμπόδιζαν όμως να κρίνει με αυστηρότητα την γενική πολιτική κατάσταση της εποχής του.

ΚΕΡΑΥΝΟΣ

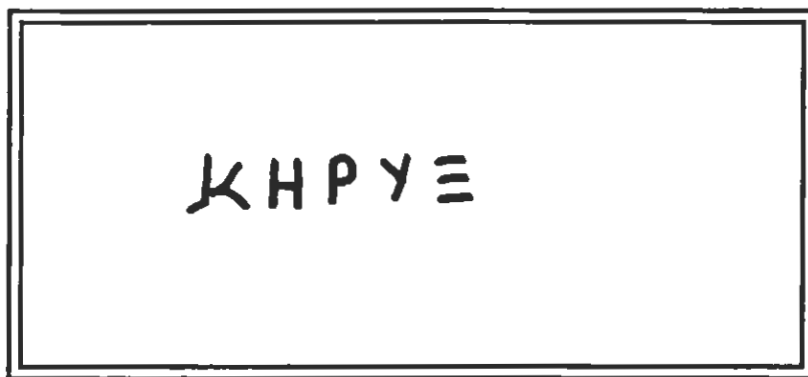
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Βραχύβια εφημερίδα που εκδόθηκε τον Μάρτιο 1864. Τον μνημονεύει ο «Φοίνιξ» της 28ης Μαΐου 1864. Είναι άγνωστος ο συντάκτης.

ΚΗΡΥΞ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Αναστάσιος Φίλιος

Διεύθυνση : ...

Ο «Κήρυξ» εβδομαδιαία εφημερίδα «πολιτική και των ειδήσεων» εκδόθηκε στις 3 Ιουλίου 1880, από το τυπογραφείο Ευμορφόπουλου. Διευθυντής ήταν ο Αναστάσιος Φίλιος.

Ο περισσότερος χώρος του «Κήρυκος» καλυπτόταν από ειδήσεις τοπικές χωρίς σχόλια.

ΚΙΚΙΡΙΚΟΣ

Εκδότης : Νίκος Βωτυράς

Αρχισυντάκτης : Νίκος Βωτυράς

Διεύθυνση : ...

Ο υπολοχαγός Νικόλαος Β. Βωτυράς τον Μάιο του 1976 εκδίδει στην Αθήνα την δισεβδομαδιαία πολιτική και σατιρική εφημερίδα «Κικιρίκος». Διάλεξε για τίτλο την κραυγή του πετεινού, επειδή επεδίωκε, όπως έγραψε, να αφυπνίσει τις συνειδήσεις των Ελλήνων.

Στις τέσσερις δίσητες σελίδες του σχήματος 0,32 X 0,24 ο «Κικιρίκος» περιείχε έμμετρη και πεζή ύλη, αρθρογραφική και σατιρική. Συναντάμε επίσης και έμμετρους διάλογους.

Αργότερα όμως άλλαξε τον υπότιτλο του από «εφημερίς πολιτικοσατιρική» σε «εφημερίς του λαού» και πρόσθεσε στον τίτλο την ένδειξη : Συντάκτης και διευθυντής Νικόλαος Β. Βωτυράς.

Αδιάλλακτος πολέμιος του Χαρίλαου Τρικούπη ο Βωτυράς εικονογράφησε τον τίτλο της εφημερίδας του με έναν πετεινό, που είχε ανθρώπινο κεφάλι, το κεφάλι του Τρικούπη. Στην αρχή ο «Κικιρίκος» δεν έγραφε όνομα συντάκτη ή εκδότη.

ΚΟΥΝΟΥΠΙ

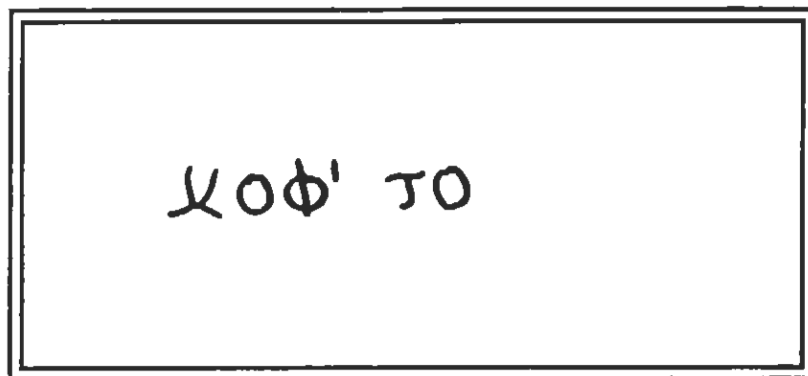
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Η μόνη αναφορά ήταν αυτή στις 9 Αυγούστου 1897 όπου η «Πελοπόννησος» έγραψε πως θα πωληθεί σήμερα η νέα ευτράπελος εφημερίς το «Κουνούπι».

ΚΟΦ' ΤΟ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Ροδόπουλος

Διεύθυνση : ...

Ήταν πολιτικό σατυρική «εφημερίς του λαού» του 1880 με διευθυντή τον Ανδρέα Ροδόπουλο.

Το «Κόφ' το» δημοσίευε άρθρα, σχόλια, ειδήσεις και ελάχιστα σατυρικά κείμενα που ήταν μάλλον αφελή. Διέκοψε την έκδοση της τον Νοέμβριο 1880, αλλά την επανέλαβε ματά παο οχτώ μήνες, τις 26 Ιουλίου 1881 με τον αριθμό 27 που είναι και το Τελευταίο γνωστό φύλλο.

ΚΡΑΥΓΗ

Εκδότης : Μιχάλης Γ. Σακελλαρίου

Αρχισυντάκτης : Μιχάλης Γ. Σακελλαρίου

Διεύθυνση : ...

Ο Μιχάλης Γ. Σακελλαρίου εξέδωσε το 1910 δική του εφημερίδα με τίτλο « Κραυγή του εκπεσόντος Ελληνισμού». Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 25 Ιουλίου 1910. Στον υπότιτλο της αυτοχαρακτηριζόταν «πολιτικοθρησκευτική και ιστορικοκριτική».

Τυπωνόταν σε 8 τρίστιγλες σελίδες 0,35 X 0,25 στο τυπογραφείο του Πρακτορείου εφημερίδων Χρ. Βαριαντζά και κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή.

Μόνιμος στόχος της πολεμικής του Σακελλαρίου ήταν ο Σλαβισμός. Στο προγραμματικό άρθρο του τόνιζε ότι θα θέσει «υπό τον έλεγχο της κριτικής όλην την πολιτικήν περίοδον από το 1863».

Ο Σακελλαρίου εξετίμησε σωστά την προσωπικότητα του Ελευθερίου Βενιζέλου και διαισθάνθηκε το ρόλο που επρόκειτο να παίξει στην πολιτική ζωή της χώρας. Στο πρώτο φύλλο της « Κραυγής» έγραψε ότι το «λαμπρόν αυτό τέκνον της Κρήτης είναι το ανδρικότερο πνεύμα του σύγχρονου Ελληνισμού» και τις 29 Αυγούστου 1910 δήλωνε ότι «θα ήτο τιμή δια τον Διευθυντή της « Κραυγής» να συνυπηρετήσει μετά του Βενιζέλου εις το πολιτικόν πεδίον». Και αυτή την «συνυπηρετηση» την επεδίωξε ο

Σακελλαρίου εκθέτοντας υποψηφιότητα στις εκλογές της 28ης Νοεμβρίου 1910.

ΛΑΪΚΟΝ ΒΗΜΑ

Εκδότης : Δημήτρης Ηλιόπουλος.

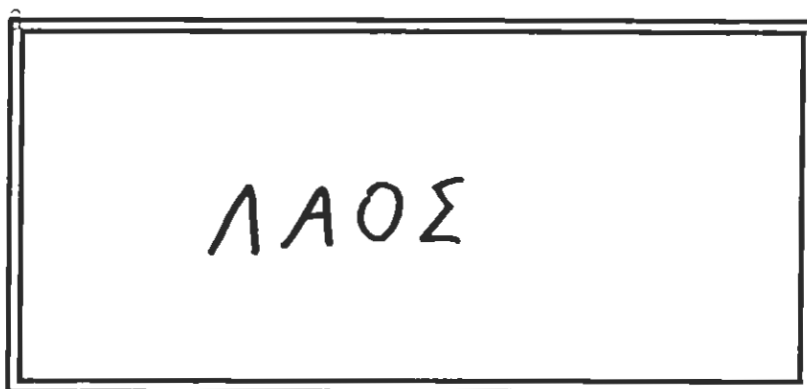
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Το «Λαϊκόν Βήμα» ήταν καθημερινή εφημερίδα που εκδόθηκε από τον Δημ. Ηλιόπουλο. Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας κυκλοφόρησε στις 21 Μαρτίου 1935, σε σχήμα 0,54 X 0,35 με τέσσερις σελίδες πεντάστηλες. Διαχειριστής ήταν ο τυπογράφος Νίκος Καρούσος.

Υποστήριζε τον Γεώργιο Κονδύλη. Μάλιστα δημοσίευε μυθιστορηματική βιογραφία του αντί φύλλο αναγνώσματος σε συνέχειες.

ΛΑΟΣ

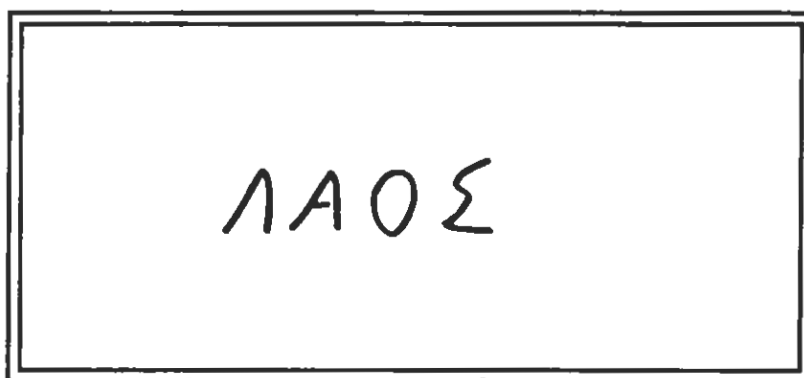
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Το 1867 εκδόθηκε άλλη μια βραχύβια εφημερίδα, της οποίας δεν σώζονται φύλλα. Κυκλοφορούσε κάθε Τετάρτη.

ΛΑΟΣ

Εκδότης : Γεώργιος Αντωνόπουλος

Αρχισυντάκτης : Γεώργιος Αντωνόπουλος

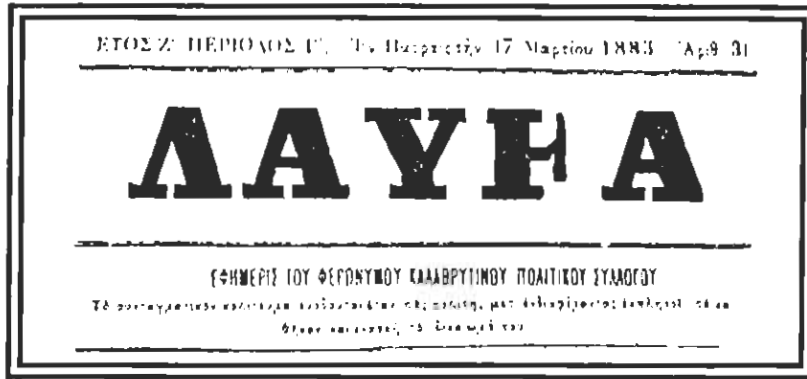
Διεύθυνση : ...

Καθημερινή πρωινή εφημερίδα του 1934 με εκδότη και διευθυντή τον δημοσιογράφο Γεώργιο Αντωνόπουλο.

Διέκοψε έπειτα από λίγες εβδομάδες αλλά εκδόθηκε πάλι το 1935 ως απογευματινή, χωρίς να έχει καλύτερη τύχη.

Υποστήριζε το Λαϊκό Κόμμα.

ΛΑΥΡΑ

Εκδότης : Σύλλογος Καλαβρυτινῶν

Αρχισυντάκτες: Γκολφινόπουλος,

Παπασταθόπουλος, Καπετάνος,

Στριφτόπουλος, Σταμάτης

Διεύθυνση : Γούναρη 39-41

Οι Καλαβρυτινοί που ζούσαν στην Πάτρα συγκρότησαν τον Νοέμβριο του 1873 πολιτικό σύλλογο με σκοπό την «εν πνεύματι ενότητας ενάσκησιν των καθηκόντων και δικαιωμάτων των μελών τους». Η ιδέα της ίδρυσης του συλλόγου αποδίδεται στον Γεώργιο Αναγνώστη Στριφτόπολα.

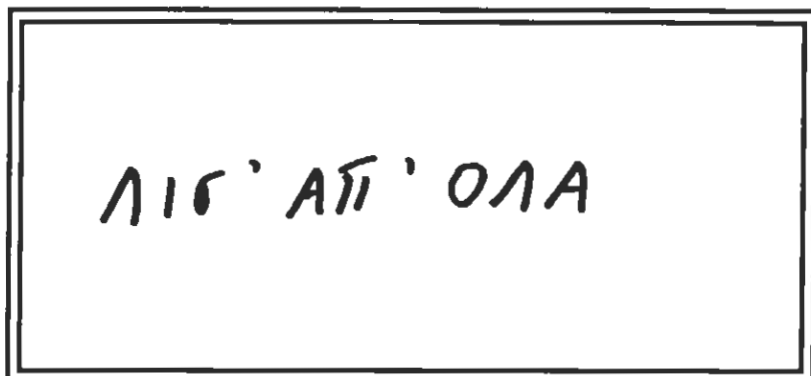
Στις 28 Μαΐου 1879 σε γενική συνέλευση 120 παλαιά και νέα μέλη ενέκριναν νέο καταστατικό. Η ίδια συνέλευση αποφάσισε να εκδόσει ο Σύλλογος εβδομαδιαία εφημερίδα με τίτλο «Λαύρα» και εξέλεξε ως πενταμελές συντακτικό συμβούλιο τους: Κων. Ι. Γκολφινόπουλο, Α. Παπασταθόπουλο, Θ. Καπετάνο, Γ. Στριφτόπουλο και Λέων Σταμάτη.

Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε την 1η Ιουνίου 1879. Κάτω από τον τίτλο ανέγραφε μια αράδα με κεφαλαία « Του φερώνυμου Καλαβρυτινού πολιτικού Συλλόγου» και αμέσως από κάτω, με πεζιά σε όλο το πλάτος της σελίδας το σύνθημα: « Το Συνταγματικό πολίτευμα ενούται, όταν πᾶς πολίτης μετ' ενδιαφέροντος εκπληροί το καθήκον και ενασκή το δικαίωμα του» Μικρού σχήματος με τέσσερις δίσηλες σελίδες η «Λαύρα» τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ιωαν. Τούντα.

Το κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου έγραψε εν υπογράφως ο δικηγόρος Θ Καπετάνος. Το άρθρο αναπτύσσει τον πολιτικό σκοπό του Συλλόγου και καλεί τους Καλαβρυτινούς της Πάτρας να ενταχθούν σε αυτόν και να κάνουν με πνεύμα ενότητας ενσυνείδητη και καλή χρήση της ψήφου των. Από 1 Ιουνίου έως 18 Αυγούστου 1879 εκδοθήκανε 13 φύλλα της «Λαύρας».

ΛΙΓ' ΑΠ' ΟΛΑ

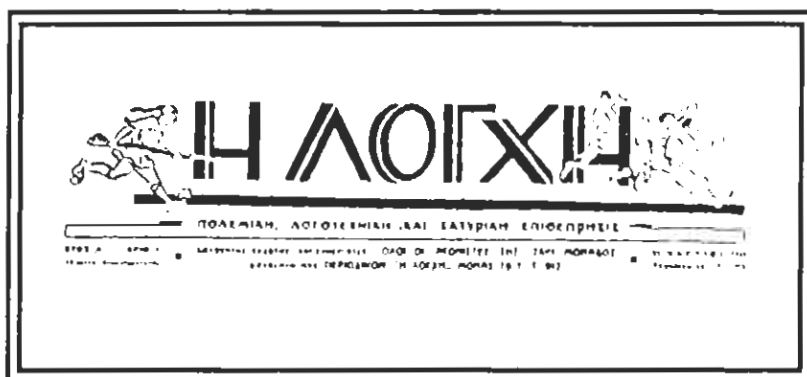
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις 15 Οκτωβρίου 1895 και χαρακτηριζόταν «ως ευτράπελος εφημερίς»

ΛΟΓΧΗ

Εκδότης : Ξενοφών Ακόγλου

Αρχισυντάκτης : Ξενοφών Ακόγλου

Διεύθυνση : ...

Στις αρχές του 1941, το αο Γραφείο της 76ης Μονάδας που διηύθυνε ο Πόντιος λοχαγός και λογοτέχνης Ξενοφών Ακόγλου,

αποφάσισε την έκδοση πολεμικής εφημερίδας με τίτλο «Λόγχη». Το πρώτο και μοναδικό φύλλο έχει ημερομηνία 25 Μαρτίου 1941.

Την ύλη έγραψαν και έστειλαν από το Μέτωπο στην πάτρα ο λοχαγός Ξενοφών Ακόγλου και ο δικηγόρος και συγγραφέας Κώστας Ν. Τριανταφύλλου. Την ευθύνη της εκτύπωσης της εφημερίδας (στο τυπογραφείο Αγγ. Κουλουμπή) ανέλαβε ο δημοσιογράφος Δημ Λάγαρης.

Το μοναδικό φύλλο της «Λόγχης» εκδόθηκε σε τέσσερις πεντάστηλες σελίδες 43 X 30, με ύλη πατριωτική και σατυρική, γραμμένη στη δημοτική. Περιείχε επίσης γελοιογραφίες σύμφωνες με το πνεύμα της εποχής.

Η εφημερίδα δεν πρόφτασε να εκδόσει δεύτερο φύλλο, γιατί μεσολάβησε η γερμανική επίθεση (6 Απριλίου) και η κατάρρευση του Μετώπου.

ΜΕΝΤΩΡ

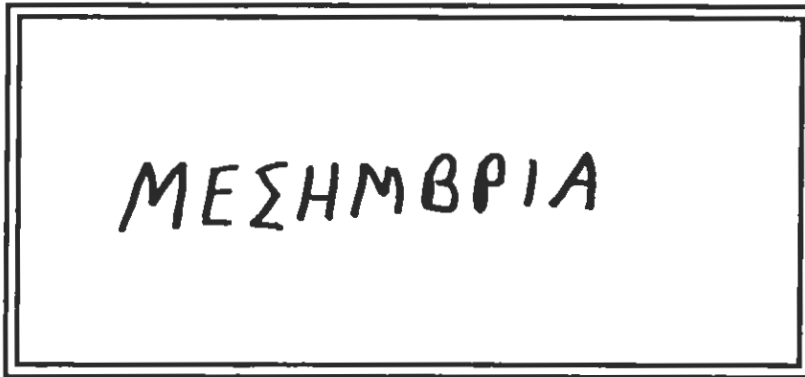
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε τέλη Ιουνίου ή αρχές Ιουλίου 1869. Στις σύγχρονες του εφημερίδες, εκτός από την αναγγελία της εκδόσεως, δεν γίνεται άλλη μνεία γι' αυτόν.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ

Εκδότης : Σπύρος Βούλγαρης

Αρχισυντάκτης : Σπύρος Βούλγαρης

Διεύθυνση : ...

Απογευματινή καθημερινή εφημερίδα που εκδόθηκε στις 12 Απριλίου 1920 με διευθυντή τον Σπύρο Βούλγαρη. Από το πέμπτο φύλλο της η «Μεσημβρία» μεγάλωσε το σχήμα της, αλλά δεν κατόρθωσε να επιβιώσει παρά λίγες μέρες ακόμη.

Ο Σπύρος Βούλγαρης ήταν τυπογράφος και ποιητής. Δημοσίευσε ποιήματα με το ψευδώνυμο Νότης.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

Εκδότης : Γ. Σταυρόπουλος

Αρχισυντάκτης : Γ. Σταυρόπουλος

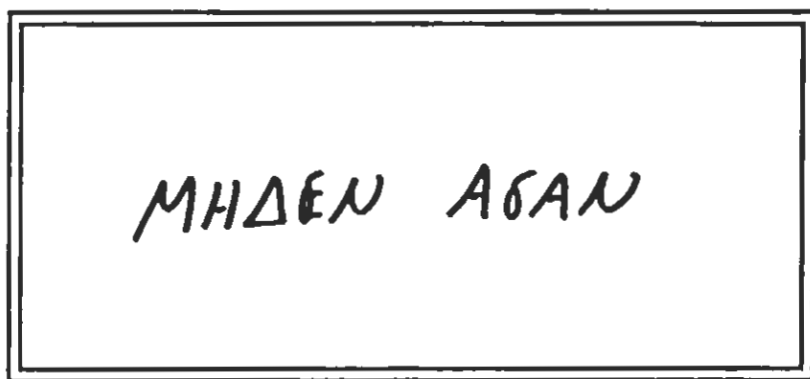
Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 13 Σεπτεμβρίου 1883 από το τυπογραφείο Γ. Σταυρόπουλου, ο οποίος ήταν και ο εκδότης της. Στην προμετωπίδα της αυτοχαρακτηριζόταν «εφημερίς πολιτική και των ειδήσεων» και σημείωνε επιπλέον: «Σύμβολα αυτής Πίστις, Πατρίς, Σύνταγμα, Λαός, Βασιλεία».

Προσφιλές θέμα της εφημερίδας ήταν η κριτική του πολιτεύματος και του συντάγματος. Για τον Τρικούπη υποστήριζε ότι αποδείχτηκε ανώτερος από τους προκατόχους του στην κυβέρνηση, αντιθέτως σε πολλά φάνηκε κατώτερος.

Την τελευταία μνεία της εφημερίδας συναντάμε στον «Φορολογούμενο» της 9ης Νοεμβρίου 1884.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εφημερίδα με τίτλο «Μηδέν άγαν» επρόκειτο να εκδοθεί το καλοκαίρι του 1884. Δεν είναι γνωστό αν πραγματοποιήθηκε η έκδοσή της.

ΜΗΝΥΤΩΡ

ΜΗΝΥΤΩΡ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Στον κατάλογο Γιήνη αναφέρεται ότι το 1858 εκδόθηκε άλλη μια εφημερίδα στην Πάτρα.

ΜΙΚΡΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΜΙΚΡΑ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο «χρόνος» των Πατρών ανήγγειλε στις 2 Σεπτεμβρίου 1899 ότι με τον τίτλο «Μικρά Πελοπόννησος» κυκλοφορεί αύριον εσπερινή καθημερινή σατιρική και ευτράπελος εφημερίς.

MIMOZA

Εκδότης : Γ. Παπαλεξανδρόπουλος

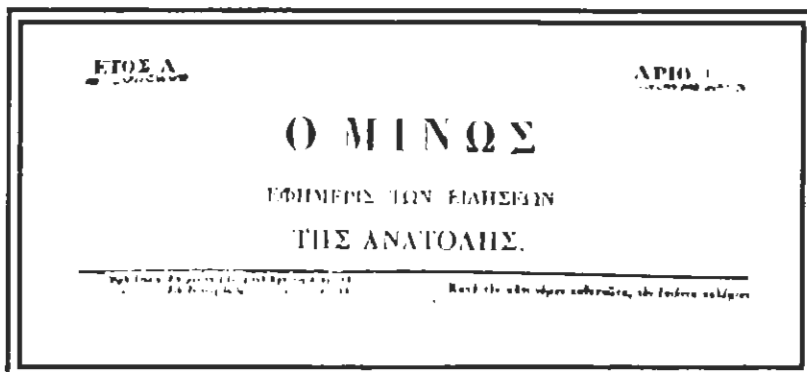
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Σατιρική εφημερίδα που εμφανίστηκε το 1899. Ήταν συνέχεια του «Σατανά» που είχε εκδώσει δυο χρόνια νωρίτερα ο Γ. Παπαλεξανδρόπουλος. Γι' αυτό και ο τίτλος της εφημερίδας ήταν διπλός.

Η «Μιμόζα» χαρακτήριζε Μιμόλες, Μιμόλους Μιμοζίνους ή Μιμοζίκους τις γυναίκες ή τους άνδρες που τηρούσαν τους κανόνες καλής συμπεριφοράς ή ανήκαν στη λεγόμενη αριστοκρατία. Αυτή ήταν ο μόνιμος στόχος του σαρκασμού της «Μιμόζας».

ΜΙΝΩΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Ευαγγελινός Ιωάννου

Διεύθυνση : ...

Στις 15 Νοεμβρίου 1841 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της εφημερίδας «Μίνως», με υπότιτλο «εφημερίς των ειδήσεων της Ανατολής».

Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Μιχ. Γεωργιάδη και Στ. Βλάστου. Υπεύθυνος συντάκτης ήταν ο Ευαγγελινός Ιωάννου. Κατά περιόδους η εφημερίδα άλλαζε υπότιτλο ή πρόσθετε ένα επίθετο στον τίτλο της. Έτσι από τις 5 Απριλίου 1842 έχει υπότιτλο «εφημερίς φιλολογική και των ειδήσεων». Στις 23 Δεκεμβρίου 1844 ο τίτλος της γίνεται «ο Συνταγματικός Μίνως». Από 10 Μαΐου έως 6 Ιουνίου εκδίδεται με τίτλο «ο Συνταγματικός Έλληνας». Έπειτα η εφημερίδα ξαναπαίρνει τον αρχικό τίτλο της «Ο Μίνως», με υπότιτλο «εφημερίς πολιτική, δικαστική και εμπορική».

Τα τελευταία χρόνια, μετά το 1875 ο «Μίνως» κατόντησε εφημερίδα πλειστηριασμών και κυκλοφορεί κατά δεκαήμερο ή δύο φορές το μήνα, συνήθως με δύο σελίδες.

Ο Ευαγγελινός Ιωάννου στο προγραμματικό άρθρο του δηλώνει ότι θα ασχολείται με τα θέματα των Πατρών και θα δημοσιεύει παραλλήλως κατά προτίμηση τις ειδήσεις που αφορούν τον υπόδουλο Ελληνισμό και ιδίως την Κρήτη. Στο ενδιαφέρον αυτό για τη μεγαλόνησο οφείλεται ασφαλώς η επιλογή του τίτλου της εφημερίδας.

ΜΠΑΛΤΑΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Το αθηναϊκό «Άστυ» της 3ης Νοεμβρίου 1885 αναφέρει τον «Μπαλτά» ως έμμετρη εφημερίδα των Πατρών και αναδημοσιεύει από αυτόν τετράστιχο στη στήλη «Ο Τύπος μας». Σ' αυτή την στήλη ο Μπάμπης Άννινος με ψευδώνυμο Ρακοσυλλέκτης αναδημοσίευσε γλωσσικά «μαργαριτάρια» που αλίευε σε εφημερίδες και περιοδικά.

ΜΩΡΕΑΣ

Εκδότης : ...

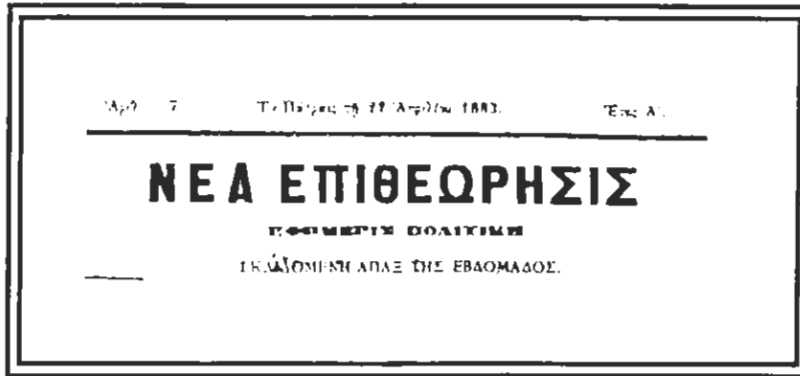
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Στο «Δελτίον της Εστίας» της 2ης Νοεμβρίου 1886 διαβάζουμε : Εις Πάτρας εξεδόθη κατά το σύστημα του «Ρωμηού» εφημερίς όλης εκ στίχων, επιγραφόμενη «Μωρέας». Δεν συναντήσαμε άλλη μαρτυρία για την εφημερίδα αυτή

ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης: Αλέξανδρος Π. Αλεξανδρόπουλος

Διεύθυνση : ...

Με τίτλο «Νέα Επιθεώρησις» ξαναβγήκε η εφημερίδα του Νικολόπουλου τον Μάρτιο του 1883. Επρόκειτο για την αθηναϊκή εφημερίδα «Επιθεώρησις» που διευθυντής της ήταν ο Αλέξανδρος Π. Αλεξανδρόπουλος.

Συνέχισε την έκδοση της με διακοπές ως το 1885.

ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

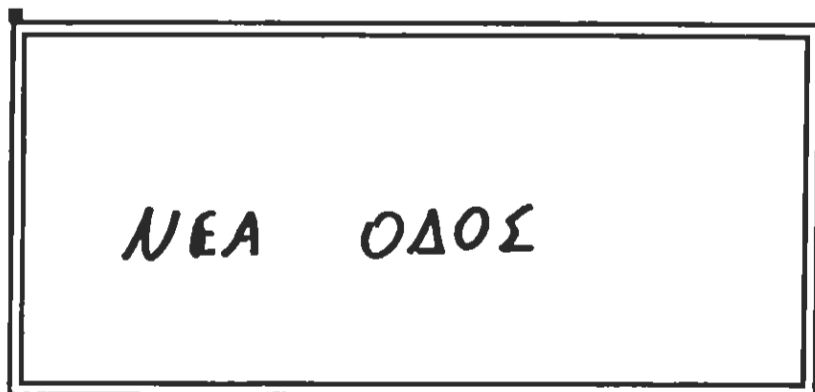
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Ιωάν. Αρνέλλος

Διεύθυνση : ...

Εφημερίδα του Ιωάν. Αρνέλλου. Δεν υπάρχει άλλη μαρτυρία.

ΝΕΑ ΟΔΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Η «Νέα οδός» με υπότιτλο «εφημερίς των απάντων» εκδόθηκε το 1876. Είναι γνωστά δυο φύλλα, τρίτο μάλλον δεν κυκλοφόρησε. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Χαριλάου Θ. Αναγνώστόπουλου, σε τέσσερις μικρού σχήματος δίστηλες σελίδες, κλεισμένες σε λεπτόγραμμο πλαίσιο. Δεν αναφέρει όνομα συντάκτη, ότι ημερομηνία και αριθμό.

Το κείμενο είναι συνεχές, διακοπτόμενο μόνο από λευκά κενά, στις θέσεις όπου κανονικά έπρεπε να υπάρχουν τίτλοι. Ο συντάκτης «πηδάει» από ένα θέμα σε άλλο, χωρίς νά τα συνδέει και διατυπώνει τις γνώμες του με παροιμίες και ανέκδοτα ή με δικής του εμπνεύσεως στίχους.

Ο συντάκτης της «Νέας Οδού» δηλώνει επίσης ότι «πολιτικούς σκοπούς δεν έχομεν, ούτε εις κόμματα ανήκομεν». Μολονότι τα κείμενα του δεν μαρτυρούν ισορροπημένο μυαλό, εν τούτοις προβάλλει με σαφήνεια τις αντιπολεμικές ιδέες του.

ΝΕΟΛΟΓΟΣ ⁶

Εκδότης : Ιωάννης Π. Παπανδρόπουλος

Αρχισυντάκτης : Μεταξάς, Πετρακόπουλος,

Τουρνάς

Διεύθυνση : Κορίνθου 148

Ήταν εφημερίδα που γνώρισε μέρες μεγάλης ακμής αφού έζησε περίπου 80 χρόνια. Ημερήσια πρωινή από την πρώτη μέρα της εκδόσεως της (15 Αυγούστου 1894), είναι δημιούργημα και έργο ζωής του Ιωάν. Π. Παπανδρόπουλου. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 15 Αυγούστου 1894, τετράστιλο, μικρού σχήματος. Η υποδοχή που συνάντησε από το κοινό ήταν απογοητευτική. Πουλήθηκαν μόνο 40 φύλλα προς μια πεντάρα το καθένα.

Τον τίτλο «Νεολόγος Πατρών» επέλεξε ο Παπανδρόπουλος. Τη στοιχειοθεσία και εκτύπωση ανέλαβε εργολαβικώς ο Ηρακλής Ευμορφόπουλος, ιδιοκτήτης τυπογραφείου που βρισκόταν τότε στο δυτικό άκρο του στενού των παλαιών δικαστηρίων (σήμερα στενό Βούρβαχη) προς την οδό Μαιζώνος.

Πρώτοι συντάκτες του «Νεολόγου» ήταν ο Ανδρέας Μεταξάς και ο Θεόδωρος Πετρακόπουλος. Τρίτος στην σειρά προσλήψεως συντάκτης του «Νεολόγου» ήταν, ο Τέλης Τουρνάρας. Από τους παλαιότερους επίσης συντάκτες ήταν ο Μιχ. Γ. Σακελλαρίου, ένας από τους διαπρεπέστερους δημοσιογράφους της εποχής του, τον οποίο Παπανδρόπουλος τοποθετούσε στην ίδια κλάση με τον Γαβριηλίδη της «Ακροπόλεως» ως αρθρογράφος του «Νεολόγου» διαδέχθηκε τον Σακελλαρίου ο Σπυρίδων Παππάς.

⁶ Χρονικό του Πατράϊκού Τύπου 1840-1940 Νίκος Πολίτης

Για να καλύψει τη θέση του συντάκτη που έμεινε κενή μετά την αποχώρηση του Σακελαρίου (το 1904), ο Παπανδρόπουλος τον Ιούλιο του 1905 προσέλαβε τον Αθηναίο δημοσιογράφο Νικόλαο Μπανάκη. Ήταν έμπειρος συντάκτης με προυπηρεσία στην «Ακρόπολη» και άλλες εφημερίδες. Ακούραστος και εξαιρετικά ταχύς στο γράψιμο, γνώριζε τον χαρακτήρα και τις αδυναμίες των πολιτικών ηγετών της εποχής. Μεγάλη του επιτυχία θεωρήθηκε ότι κατόρθωσε να πάρει για τον «Νεολόγο» συνέντευξη από τον «σιωπηλό» Αλέξανδρο Ζαΐμη. Με την συνέντευξη αυτή η «Ακρόπολις» χαρακτήρισε τον Μπενάκη «μπόγια των πολιτικών αρχηγών», με την έννοια ότι όπως τα αδέσποτα σκυλιά δεν γλιτώνουν από τον μπόγια, έτσι και οι πολιτικοί δεν ξεφεύγουν από τον Μπενάκη.

Εκτός από τους ικανούς συντάκτες ο «Νεολόγος» ευτύχησε στα πρώτα χρόνια του αλλά και μετέπειτα να έχει και εκλεκτούς συνεργάτες, τακτικούς ή έκτακτους, που προσφέρανε αφιλοκερδώς τα προϊόντα της διάνοιας τους για τον εμπλουτισμό της ύλης της εφημερίδας. Από τους πρώτους ήταν και ο έμπορος Παναγιώτης Αθανασίου. Άλλος τακτικός συνεργάτης ήταν ο σταφιδομεσίτης Γεώργιος Αναγνωστόπουλος. Επίσης για πολλά χρόνια συνεργάτης του «Νεολόγου» σε οικονομικά κυρίως θέματα ήταν ο Παναγής Βουλούμης που είχε διακριθεί στην πολιτική.

Τον δεύτερο χρόνο της εκδόσεως του ο «Νεολόγος» σημειώθηκαν αξιόλογες αλλαγές στη ζωή του. Πρώτα ενοικίασε γραφείο. Ήταν ένα σκοτεινό δωμάτιο στο ίδιο στενό Βούρβαχη, όπου και το τυπογραφείο «Φοίνιξ». Μπροστά από την είσοδο του μια τρύπα στο έδαφος, ήταν σωστή παγίδα για τους προσερχόμενους. Απέναντι από το γραφείο υπήρχε το πασίγνωστο τότε Οινομαγειρείον «Ψυχής ιατρείον». Έπειτα άλλαξε τυπογραφείο. Τυπωνόταν τώρα στο τυπογραφείο Χαλκιόπουλου που ήταν νεοσύστατο και είχε καινούργια στοιχεία. Στο τυπογραφείο αυτό έμεινε ο «Νεολόγος» ως το 1903. Από το 1903 ως το 1907 επέστρεψε στο Τυπογραφείο Ευμορφόπουλου και από το 1907 η εφημερίδα έχει δικό της τυπογραφείο. Η σημαντικότερη όμως εξέλιξη ήταν ότι άρχισε να σταθεροποιείται σε ανεκτά επίπεδα η κυκλοφορία της νέας εφημερίδας. Τύπωνε τώρα 650-700 φύλλα την ημέρα. Αλλά η κυκλοφορία του «Νεολόγου» σημείωνε αλματώδη αύξηση σε εποχές σημαντικών γεγονότων, γιατί τα κάλυπτε κατά τον πληρέστερο δυνατό τρόπο.

Το 1907 το τυπογραφείο του «Νεολόγου» ήταν στην οδό Κορίνθου 148. Συντάκτες ήταν ο Τουρνάς και ο Μπενάκης. Διαχειριστής (από το 1896) ο Ιωάν. Καραντώνης. Ανταποκριτές στην Αθήνα οι Γ. Παπαϊωάννου και Β. Θεοδωρίδης. Ανταποκριτής στον Πύργο ήταν ο Αθ. Μπεβούτας. Από το Αίγιο έστειλαν

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

(φιλικώς) ανταποκρίσεις ο Αντ. Ξυγκάκης, ο Β. Χριστοδουλόπουλος και τακτικότερα ο Ανδρέας Μεσσηνέλης και αργότερα ο Νικ. Αναστασόπουλος.

Υπήρξε μια περίπτωση που ένα σημαντικό γεγονός επέδρασε αρνητικά στην κυκλοφορία του. Ήταν οι πρώτοι Ολυμπιακοί αγώνες του 1896, γιατί χιλιάδες αναγνώστες του «Νεολόγου» από την Πάτρα και τις γειτονικές πόλεις είχαν πάει στην Αθήνα. Τότε ο Παπανδρόπουλος έστειλε φύλλα της εφημερίδας του στην Πρωτεύουσα και μπορούσε κανείς να τα βρει στα περίπτερα της Ομόνοιας, της πλατείας Συντάγματος και της οδού Σταδίου. Από το 1900 και έπειτα πωλούσε κάθε μέρα «Νεολόγο» το καπνοπωλείο του Πατρινού Δ. Αναστασόπουλου, στην Ομόνοια, κάτω από το ξενοδοχείο «Μπαργκείου».

Στην πολιτική ο «Νεολόγος» ήταν μετριοπαθής. Ανεξάρτητος στην αρχή, δέχτηκε με επιφύλαξη την εμφάνιση του Βενιζέλου στην πολιτική σκηνή, αλλά από το 1912 και ως το 1936 που κηρύχτηκε η δικτατορία Μεταξά, υποστήριζε ανεπιφύλακτα το Κόμμα των Φιλελευθέρων.

ΝΕΟΣ ΑΙΩΝ

Εκδότης : Ανδρέας Σ. Μεταξάς

Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Σ. Μεταξάς

Διεύθυνση : Πατρέως 50 (Πάτρα)& Σταδίου 56

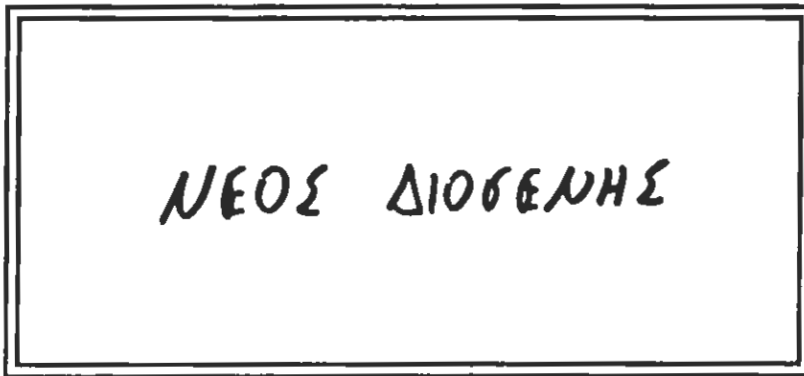
(Αθήνα)

Πολιτική και φιλολογική εφημερίδα που ίδρυσε και διηύθυνε ο Ανδρέας Σ. Μεταξάς. Αρχισε την έκδοσή του τον Ιούλιο του 1899 ως εβδομαδιαία εφημερίδα (κατά Κυριακήν). Από τις 10 Φεβρουαρίου 1903 έγινε καθημερινή πρωινή.

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Διατηρούσε γραφεία στην Πάτρα (Πατρέως 50) καθώς και στην Αθήνα (Σταδίου 56). Συνέχισε την έκδοση του ως τις αρχές του 1909, με διακοπές από 25 Δεκεμβρίου 1907 ως το Νοέμβριο του 1908.

ΝΕΟΣ ΔΙΟΓΕΝΗΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο «Νεολόγος» στις 22 Μαΐου 1907 αναφέρει σατιρική εφημερίδα με τον τίτλο «Νέος Διογένης». Ίσως να είναι επανέκδοση του «Διογένη» του 1900.

ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Εκδότης : Γ. Α. Γιαννικόπουλος
Αρχισυντάκτης: Ιωάννης Αρνέλλος, Σωτήρης
Διεύθυνση : ... Κυριαζόπουλος

Ήταν «εβδομαδιαία εφημερίς χριστιανικών αρχών». Το πρώτο φύλλο εκδόθηκε στις 8 Ιουνίου 1920 με διευθυντή τον Γ. Α. Γιαννικόπουλο. Συντάκτες της εφημερίδας ήταν οι Ιωάννης Αρνέλλος και Σωτ. Κυριαζόπουλος.

Από τις 23 Αυγούστου ο «Νέος Κόσμος» έπαυσε να κυκλοφορεί δια του πρακτορείου εφημερίδων και στελνόταν μόνο στους συνδρομητές του. Σε νέα περίοδο εκδόθηκε η εφημερίδα το 1923-'24.

ΝΙΚΗ

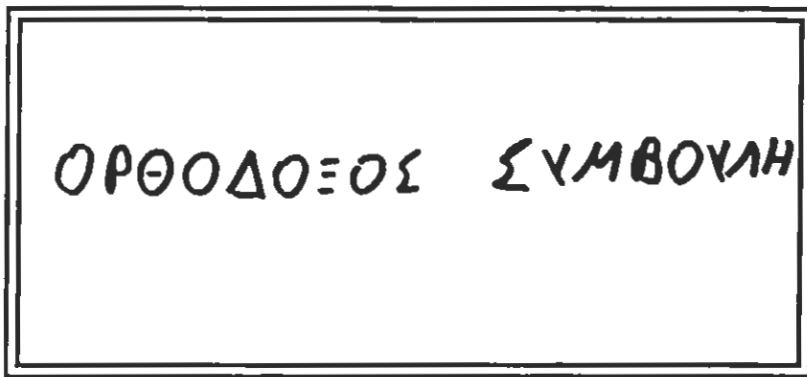
ΝΙΚΗ

Εκδότης : Γ. Τσιτσιλιάνης
Αρχισυντάκτης : Μ. Νικολόπουλος
Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο καθημερινής εφημερίδας με τον τίτλο αυτό κυκλοφόρησε το απόγευμα της Κυριακής 26 Ιουλίου 1920. Ιδιοκτήτης ήταν ο Γ. Τσιτσιλιάνης και διευθυντής ο Μ. Νικολόπουλος.

Εκτός απ' την αναγγελία της εκδόσεως του πρώτου φύλλου της «Νίκης», δεν υπάρχουν στις σύγχρονες εφημερίδες άλλες ειδήσεις γι' αυτήν.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Εκδότης : Κοσμάς Φλαμιάτος

Αρχισυντάκτης : ...

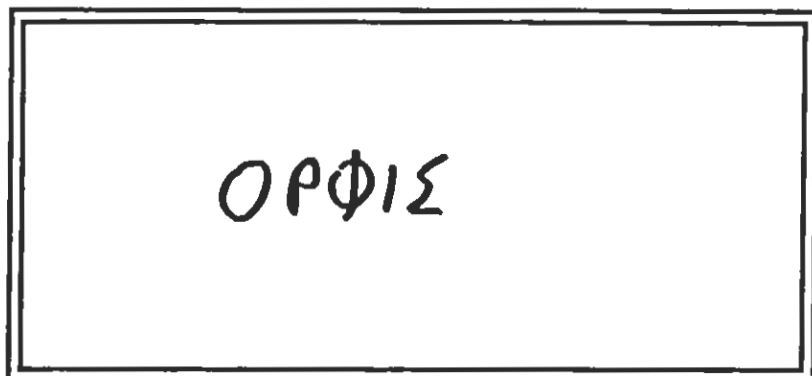
Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1848 από τον Κοσμά Φλαμιάτο αλλά είναι άγνωστο πόσο έζησε.

Η δραστηριότητα του Φλαμιάτου θεωρήθηκε σαν προσπάθεια της «Φιλορθοδόξου Εταιρίας» που είχε διαλυθεί. Έτσι το 1852 ο Φλαμιάτος και 150 περίπου οπαδοί του συνελήφθησαν με την κατηγορία ότι συνωμοτούσαν κατά του βασιλέως.

ΟΡΦΙΣ

Εκδότης : Διονύσιος Μονδίνος

Αρχισυντάκτης : Διονύσιος Μονδίνος

Διεύθυνση : ...

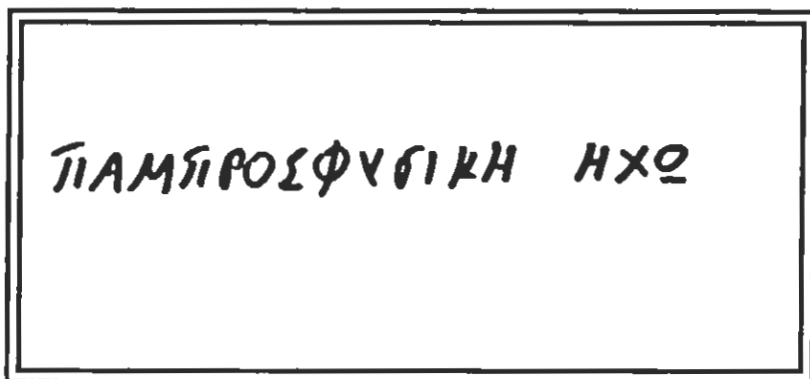
Είναι παλαιότερη σατιρική εφημερίδα των Πατρών, της οποίας δεν σώζονται φύλλα. Με υπότιτλο «εφημερίς ευτράπελος» άρχισε την έκδοσή της στη Ζάκυνθο στις 4 Σεπτεμβρίου 1873.

Συντάκτης της ήταν ο Διονύσιος Μονδίνος, που για λόγους οικογενειακούς μετοίκησε στην Πάτρα όπου συνέχισε την έκδοση της εφημερίδας του από τον αριθμό 8 της 22ας Νοεμβρίου 1873.

Ο «Ορφισ» τυπωνόταν στο τυπογραφείο της εφημερίδας «Άιγλη», σε μικρό σχήμα με ύλη περισσότερο ειδησεογραφική.

Ο «Ορφισ» αντιπολιτευόταν με πάθος τον Κων. Λομβάρδο και από το φύλλο της 29ης Σεπτεμβρίου 1880 μετατράπηκε σε πολιτική εφημερίδα.

ΠΑΜΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΗΧΩ

Εκδότης : Χρ. Φουρνιάδης

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Την εξέδιδε ο Καθηγητής Χρ. Φουρνιάδης ως το 1927. Ήταν εβδομαδιαία εφημερίδα που αγωνιζόταν για την αποκατάσταση των προσφύγων.

ΠΑΤΡΑΙ

Εκδότης : Κυριάκος Τσιρώνης

Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Μεταξάς

Διεύθυνση : Μαιζώνος 96

Τον Ιανουάριο του 1910 εκδόθηκε η εφημερίδα «Πάτραι» από τον Κυριάκο Τσιρώνη. Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας κυκλοφόρησε στις 17 Ιανουαρίου 1910, ημέρα Κυριακή. Μια εβδομάδα νωρίτερα, στις 10 Ιανουαρίου, έγιναν τα εγκαίνια των γραφείων της στην πλατεία Όλγας. Τα γραφεία μεταφέρθηκαν τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους στην οδό Μαιζώνος 96, κάτω από το Δημαρχείο και δίπλα στο τυπογραφείο Δημοσθένη Φραγκούλη, όπου τυπωνόταν η εφημερίδα.

Αρχισυντάκτης ήταν ο Ανδρέας Μεταξάς που από τις 1ης Μαΐου ανέλαβε και την διεύθυνση της, επειδή κρίθηκε αναγκαία η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων. Στις 20 Σεπτεμβρίου ο Μεταξάς αποχώρησε και ο Τσερώνης ανέλαβε πάλι τη διεύθυνση και συνέχισε την έκδοση με αρχισυντάκτη τον Νικόλαο Μπανάκη. Τακτικός χρονογράφος της ήταν ο πατρινός λογοτέχνης Βάσος Ηλιόπουλος.

Διαχειριστής της εφημερίδας ήταν ο Γενναίος Αγαπητός. Η εφημερίδα κυκλοφορούσε τώρα δια του Πρακτορείου Εφημερίδων Πανουργιά. Πουλιόταν επίσης στο βιβλιοπωλείο Πέτρου Συνοδινού, στο καπνοπωλείο Μαρκέτου (πλατεία Τριών Συμμάχων) και στο καπνοπωλείο Ροζή και Σπυρόπουλου.

Τυπωνόταν σε τέσσερις πεντάστηλες σελίδες 0,52 X 0,35 και διατηρούσαν σταθερό το σχήμα τους. Σε μέρες μεγάλων εορτών έβγαζαν πανηγυρικά φύλλα σε μεγαλύτερο σχήμα, με ανάλογη εορταστική ύλη, με έγχρωμους τίτλους και δίχρωμες διαφημίσεις.

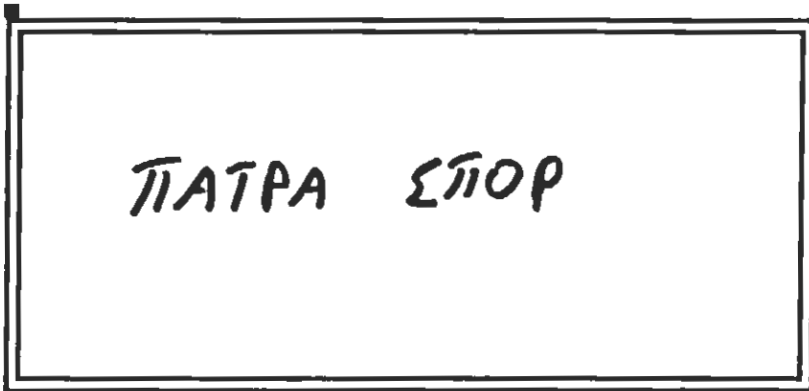
Από απόψεως ύλης η εφημερίδα ειδησεογραφικά κάλυπτε τα κυριότερα, εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα. Δημοσίευε άρθρα πολιτικά, και οικονομικά καθώς και σχόλια για επίκαιρα θέματα. Δεν δεχόταν ξένες δημοσιεύσεις χωρίς «γνωστήν υπογραφήν». Επίσης δεν δεχόταν για δημοσίευση «ιατρικάς ειδοποιήσεις».

Την Δευτέρα 7 Ιουνίου εξέδωσαν εσπερινό φύλλο. Το Τελευταίο φύλλο της ήταν την Δευτέρα 24 Ιανουαρίου 1911 με αρ. 346.

Ο σταφιδιαξαγωγεύς Κυριάκος Τσερώνης ήταν γνωστός για τους αγώνες του κατά του προνομιούχου Σταφιδικής Εταιρείας και κατά της Εθνικής Γραπέξης. Με άρθρα και επιστολές σε εφημερίδες, καθώς και με μονόφυλλα και προκηρύξεις υποστήριζε ότι η Σταφιδική Εταιρεία επεδίωκε να μονοπωλήσει το σταφιδεμπόριο και ζημίωνε και τους σταφιδιαξαγωγείς και τους σταφιδοπαραγωγούς. Την Εθνική Τράπεζα κατηγορούσε ότι απομυζά την οικονομία της χώρας.

Υποστήριζε και αυτή τον Ελευθέριο Βενιζέλο.

ΠΑΤΡΑ ΣΠΟΡ

Εκδότης : Βαγγέλης Σπυρόπουλος

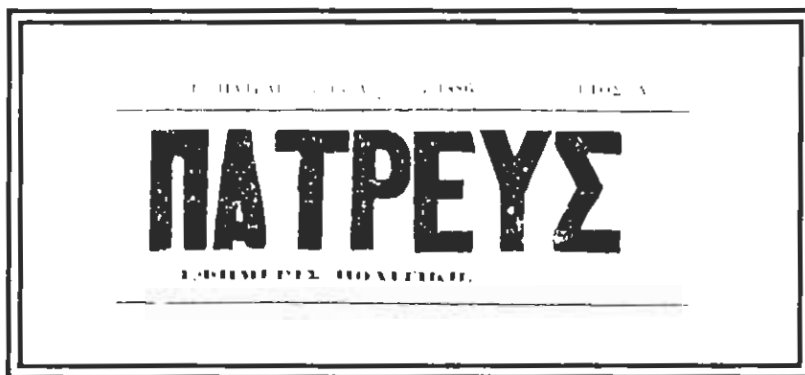
Αρχισυντάκτης : Βαγγέλης Σπυρόπουλος

Διεύθυνση : Ρίγα Φεραίου 102

Ιδρύθηκε το 1969 από τον Βαγγέλη Σπυρόπουλο. Είναι μια εφημερίδα με αθλητικό περιεχόμενο και κυκλοφορεί κάθε Δευτέρα.

Περιέχει αθλητικά νέα στις 12 σελίδες του από την Αχαΐα, Ηλεία και Αιτωλοακαρνανία. Τυπώνονται 3.000 φύλλα από τα οποία πωλούνται γύρω στις 2.500- 2.800 εβδομαδιαίως. (Βλέπε παράτημα)

ΠΑΤΡΕΥΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

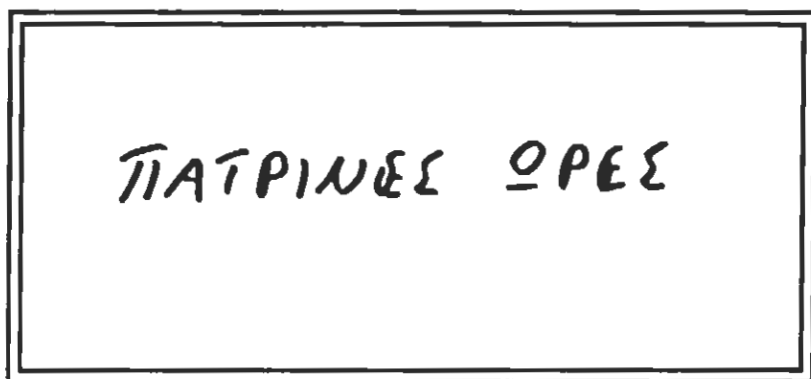
Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Μια ακόμη εβδομαδιαία πολιτική εφημερίδα εκδόθηκε στην Πάτρα το 1886 με τίτλο «Πατρεύς». Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 7 Αυγούστου 1886.

Το μοναδικό φύλλο της που σώζεται ήταν τετρασέλιδο, με δίστηλες σελίδες 0,34 X 0,24 και με πλατειά περιθώρια. Δεν αναγράφει όνομα συντάκτη ή εκδότη, ούτε τυπογραφείο.

Ο «Πατρεύς» που υποστήριζε τον Τρικούπη, συνέχισε την έκδοση του ως το 1889.

ΠΑΤΡΙΝΕΣ ΩΡΕΣ

Εκδότης : Ηρακλής Σίψας

Αρχισυντάκτης : Ηρακλής Σίψας

Διεύθυνση : Αγίου Νικολάου 67-69

Ιδρύθηκε πριν 10 χρόνια (1987) από τον Ηρακλή Σίψα. Είναι μια πολιτική εφημερίδα που έχει τον κ. Σίψα ως εκδότη και διευθυντή. (Βλέπε Παράρτημα).

ΠΑΤΡΙΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

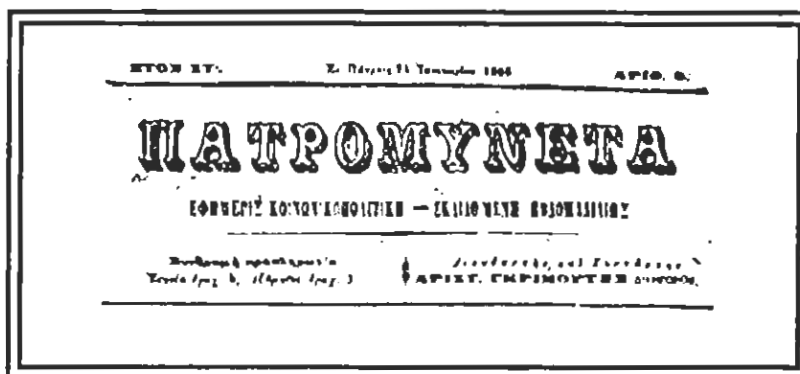
Η τελευταία εφημερίδα που εκδόθηκε στην πάτρα την εποχή του Όθωνα ήταν η «Πατρίς», «εβδομαδιαία, πολιτική, φιλολογική και εμπορική». Εκδότης ήταν ο βιβλιοπώλης Ε.Π. Χριστοδούλου. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε τις 3 Ιανουαρίου 1861.

Τυπωνόταν στην αρχή στο τυπογραφείο Αγαπητού και αργότερα στο τυπογραφείο Π. Ευμορφόπουλου και Π. Δημητριάδη.

Η εφημερίδα άρχισε την έκδοση της παραμονές εκλογών και ήταν επιφυλακτική έναντι των κομματικών ανταγωνισμών.

Η έκδοση της εφημερίδας συνεχιζόταν και το 1869.

ΠΑΤΡΟΜΥΝΕΤΑ

Εκδότης : Αριστείδης Γκριμούτης

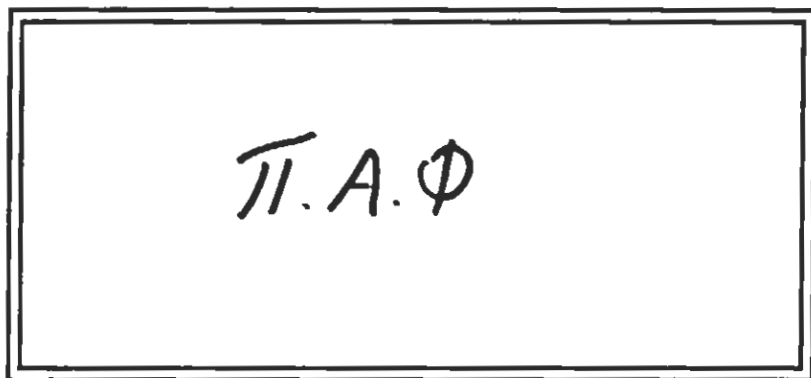
Αρχισυντάκτης : Αριστείδης Γκριμούτης

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ήταν «κοινωνικοπολιτική εφημερίς, εκδιδόμενη εβδομαδιαίως». Άφησε εποχή για την ιδιόρρυθμη διατύπωση των δύο ιδεών που υποστήριζε πάντοτε με θάρρος. Συντάκτης της ήταν ο πυργιώτης δικηγόρος Αριστείδης Γκριμούτης, που τύπωνε την εφημερίδα του άλλοτε στον πύργο και άλλοτε στην πάτρα (στο τυπογραφείο «Προμηθεύς» του Καρνάτσου).

Από το 1897 έως το 1909, με ενδιάμεσες διακοπές, ο Αριστείδης Γκριμούτης συνεχίζει στο Πύργο την έκδοση της «Πατρομυνέτας» στις οποίας τον τίτλο πρόσθεσε το επίθετο «Αδιάλλακτος». Έπειτα εξέδωσε καθημερινή εφημερίδα στον πύργο, με τίτλο «Αναγέννησις»

Π.Α.Φ.

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο Π.Α.Φ. (Πατρινός αποκριατικός φανός) κυκλοφορούσε στον ετήσιο χορό της Ενώσεως Συντακτών Πατρών, με ευθυμογραφική ύλη και άκακα πειράγματα.

Ο αρ. 1 κυκλοφόρησε τα μεσάνυχτα της πέμπτης 23 προς 24 Φεβρουαρίου 1928 στην αίθουσα του Δημοτικού θεάτρου, με τέσσερις τετράστηλες σελίδες 0,37 X 0,30. Για να πάρουν το δικαίωμα να σατιρίζουν τους άλλους συντάκτες και εκδότες του Π.Α.Φ., σατιρίζουν πρώτα τους εαυτούς τους.

Στη δεκαετία 1928 -1937 ο Π.Α.Φ. κυκλοφόρησε σε έξι ετήσιος χορούς. Το έβδομο και τελευταίο φύλλο του κυκλοφόρησε στις 10 Μαρτίου 1940.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ 7

Εκδότης : Διονύσιος Βασιλειάδης

Αρχισυντάκτης : Μιχαήλ Γ. Σακελαρίου

Διεύθυνση : Μαιζώνος 206

Η «Πελοπόννησος», η μακροβιότερη εφημερίδα των Πατρών, εκδίδεται από το 1886 μέχρι σήμερα και είναι η πρώτη καθημερινή εποχιακή εφημερίδα. Ιδρυτής της είναι ο Διονύσιος Βασιλειάδης, που μαζί με τους αδελφούς του Ηρακλή, Χαράλαμπο και Νικόλαο Φραγκόπουλο διατηρούσε το τυπογραφείο «Φάρος» και βιβλιοχαρτοπωλείο.

Το πρώτο φύλλο της «Πελοποννήσου» κυκλοφόρησε στις 10 Ιουλίου 1896. Το σχήμα της ήταν μικρό (0,26 X 0,20) και δίστηλο. Ήταν αρχικά δεκαήμερο εφημερίδα και η ετήσια συνδρομή της ορίστηκε σε 5 δρχ. Για την Πάτρα, 6 για τις άλλες πόλεις και 9 δρχ. Για το εξωτερικό. Η έκδοση της κάθε δέκα μέρες αποφασίστηκε για να συμπίπτει με την έκδοση του περιοδικού «Φάρος» που ήταν δεκαήμερο και εκδιδόταν από τις 15 Ιανουαρίου 1886.

Η «Πελοπόννησος» γρήγορα μετατράπηκε από 10ήμερη σε εβδομαδιαία και μεγάλωσε το σχήμα της. Άλλαξε τον υπότιτλο της από «εφημερίς εκδιδόμενη κατά δεκαήμερον» σε «εβδομαδιαία εφημερίς του λαού». Από τις 4 Ιανουαρίου 1890 έγινε δισεβδομαδιαία και η κυκλοφορία της. Από τις 5 Απριλίου 1893 η «Πελοπόννησος» έγινε καθημερινή πρωινή. Ήταν η πρώτη ημερήσια εφημερίδα που εκδόθηκε σε επαρχιακή πόλη της χώρας. Το 1908 το σχήμα της εφημερίδας έγινε μεγαλύτερο (με εξάστηλες σελίδες). Το 1909 άλλαξε ο υπότιτλος από «ημερήσια εφημερίς του

⁷ Χρονικό του Πατράϊκού Τύπου 1840-1940 Νίκου Πολίτη Έρευνα

λαού» σε «εφημερίς Πατρών καθημερινή». Ως καθημερινή εφημερίδα καταγγέλλει τα προσωπικά κόμματα ως υπαίτια για όλα τα κακά του τόπου. Δεν υποστηρίζει κανέναν από τους παλαιούς πολιτευτές και συνιστά στον λαό να οργανωθεί σε πολιτικούς συλλόγους.

Πρώτοι συνεργάτες του Βασιλειάδη, ήταν ο Βασ. Καλλιουτζής, ο Βασίλειος Γριμάνης, ο Γεώργιος Χριστόπουλος κ.α.

Ο Διονύσιος Βασιλειάδης το 1915 αποχώρησε από τη διεύθυνση της εφημερίδας, αλλά διατηρούσε την ιδιοκτησία της για δύο ακόμη χρόνια ως το 1917. Τον διαδέχτηκε ο αδελφός του Χαράλαμπος Φραγκόπουλος. Από τότε (1915) η «Πελοπόννησος» έγινε αντιβενιζελική, από τις φανατικότερες, και μαχητικότερες. Ενώ ο Βασιλειάδης στο προγραμματικό άρθρο του τόνιζε ότι η «Πελοπόννησος» θα είναι αδέσμευτη και ακομμάτιστη. Έτσι την κράτησε όσο κυριαρχούσε στην πολιτική της χώρας ο παλαιοκομματισμός. Υποστήριξε όμως στην Επανάσταση του 1900 και τον Βενιζέλο ως το 1915. Ήταν γνωστός Ο Βασιλειάδης ως δημοκρατικός.

Εκφραστές της νέας πολιτικής ήταν ο αρχισυντάκτης και αρθρογράφος Μιχαήλ Σακελλαρίου, που με ενυπόγραφα άρθρα πολεμούσε καθημερινά την πολιτική του Βενιζέλου και τους Συμμάχους. Ο Σακελλαρίου αναμφισβήτητα ήταν ανιδιοτελής. (Βλέπε Παράρτημα).

ΠΕΛΟΨ

Εκδότης : Κ. Ντουκούρης

Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Παπαγιαννακόπουλος.

Διεύθυνση : ...

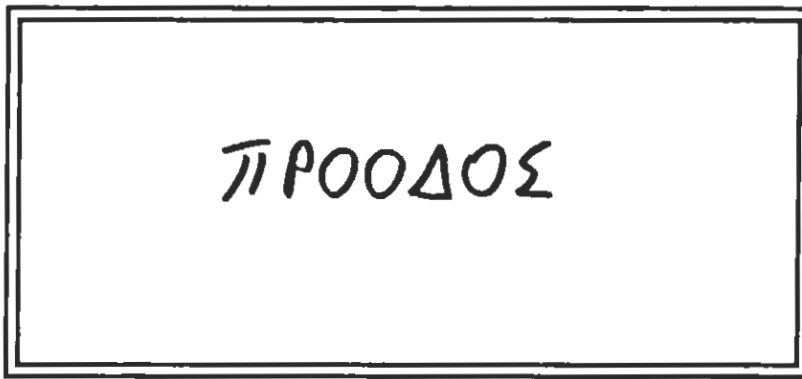
Στις 22 Νοεμβρίου 1874 εκδόθηκε στην Πάτρα η πρώτη επαρχιακή δισεβδομαδιαία εφημερίδα. Ήταν ο «Πέλοψ» που κυκλοφορούσε κάθε Τρίτη και Παρασκευή, με εκδότη τον Κ. Ντουκούρη και συντάκτη τον δικηγόρο Ανδρέα Παπαγιαννακόπουλο.

Από τις 22 Νοεμβρίου 1874 έως τις 28 Μαΐου 1875 εκδόθηκαν 41 φύλλα, αλλά έπειτα από μικρή διακοπή η εφημερίδα επανέλαβε την έκδοση της τον Αύγουστο του ίδιου έτους, άγνωστο για πόσο.

Εκτός από τα πολιτικά του «Πέλοπα» απασχολούσαν και θέματα οικονομικά και κοινωνικά. Στο πρώτο φύλλο του αποκαλύπτει ότι κυκλοφορούσε και στην Πάτρα ένα πορνογράφημα με τίτλο :

« Μυστηριώδη απομνημονεύματα παρθένου» Η εφημερίδα τονίζει την φθοροποιό επίδραση της πορνογραφίας στα ανώριμα άτομα και ζητεί την αποτελεσματική παρέμβαση των αρχών.

ΠΡΟΟΔΟΣ

Εκδότης : Βλάσιος Τσέλιος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Η «Πρόοδος» με τέσσερις μικρού σχήματος δίστηλες σελίδες και με την εντελή συνδρομή τεσσάρων δραχμών για ένα έτος, κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της 3 Φεβρουαρίου 1886. Εκδότης ήταν ο Βασίλειος Τσέλιος.

Αυτοχαρακτηριζόμενη « εφημερίς του λαού» από το πρώτο φύλλο της, η «Πρόοδος» υποστήριξε ριζοσπαστικές για την εποχή της πολιτικές και κοινωνικές αντιλήψεις.

Τελευταίες αναφορές στην «Πρόοδο» συναντώνται στο «Αθηναϊκό Άστυ» της 13ης Απριλίου 1888.

ΠΡΟΟΔΟΣ

Εκδότης : Ανδρέας Μιχαλακόπουλος

Αρχισυντάκτης : Χρίστος Λαμπρόπουλος

Διεύθυνση : Κορίνθου & Πατρεώς

Ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος είχε πάντοτε την επιθυμία να αποκτήσει ένα προσωπικό δημοσιογραφικό όργανο. Για τον σκοπό αυτό ενίσχυε κατ' επανάληψη, ηθικώς και υλικώς, τις προσπάθειες πολιτικών φίλων του να εκδώσουν εφημερίδα. Αυτές όμως οι προσπάθειες οδήγησαν σε βραχύβια και μικρής κυκλοφορίας έντυπα. Για το λόγο αυτό το 1929, αρχηγός κόμματος τότε (Των Συντηρητικών Φιλελευθέρων) ο Ανδρέας Μιχαλακόπουλος αποφάσισε την αγορά τυπογραφείου και την έκδοση εφημερίδας της οποίας ήταν ο αφανής ιδιοκτήτης.

Έτσι την Κυριακή 29 Σεπτεμβρίου 1929 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο νέας καθημερινής πρωινής εφημερίδας με τίτλο «Πρόοδος». Η νέα εφημερίδα είχε τα γραφεία της στην οδό Κορίνθου και Πατρεώς και το τυπογραφείο της ήταν στην οδό Βότση 57-59. Τυπωνόταν σε κυλινδρικό πιεστήριο που είχε αγοραστεί από το «Έθνος» των Αθηνών. Έβγαινε με τέσσερις ή έξι επτάστηλες σχήματος 0,58 X 0,44.

Διευθυντής της «Προόδου» ήταν ο δημοσιογράφος Χρίστος Λαμπρόπουλος αλλά το όνομα δεν αναγράφεται στην προμετωπίδα της εφημερίδας στα πρώτα 49 φύλλα της.

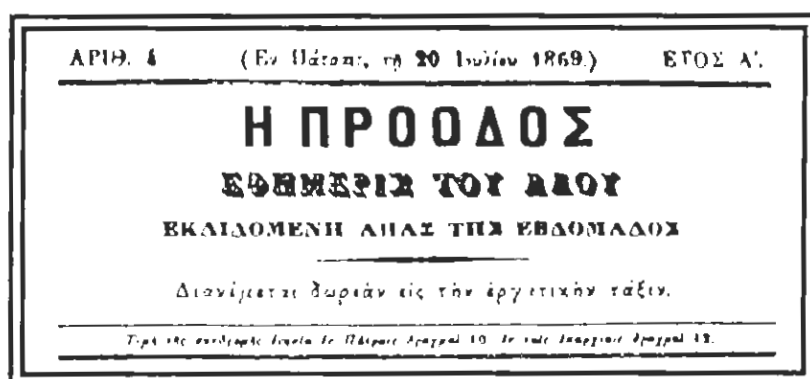
Στην «Πρόοδος» δημοσίευε ο Μιχαλακόπουλος ανυπόγραφα άρθρα για την εξωτερική πολιτική και τις σχέσεις της χώρας μας με τις γειτονικές. Άρθρα ειδικώς για την «Πρόοδος» έγραψαν στο πεντάμηνο διάστημα της εκδόσεως της οι : Γ. Αθανασιάδης- Νόβας, Νικ. Βεντήρης

, Σταύρος Κωστόπουλος κ.α. Πατρινοί συνεργάτες της «Πρόοδος» ήταν οι : Αριστ. Μικρούτσικος, Τάσος Μαγδαληνός, Χρ. Φακής κ.κ.

Η «Πρόοδος» κάλυπτε επαρκώς την καθημερινή ειδησεογραφία, αλλά έδινε μεγαλύτερη σημασία στα τοπικά ζητήματα. Ήταν συνεχείς οι έρευνες της για τα θέματα της πόλεως, σε έκταση και βάθος. Δημοσίευε επίσης πολιτικά άρθρα και σχόλια, οικονομικές ειδήσεις και χρηματιστήριο, χρονογραφήματα, συνεντεύξεις για την μόδα κ.κ. Με ιδιαίτερη προσοχή παρακολουθούσε την πνευματική ζωή της χώρας και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις των Πατρών.

Η «Πρόοδος» δεν κατόρθωσε να επιβιώσει. Σταμάτησε στις 23 Φεβρουαρίου 1930, αφού είχε εκδώσει 145 φύλλα.

ΠΡΟΟΔΟΣ

Εκδότης : ...

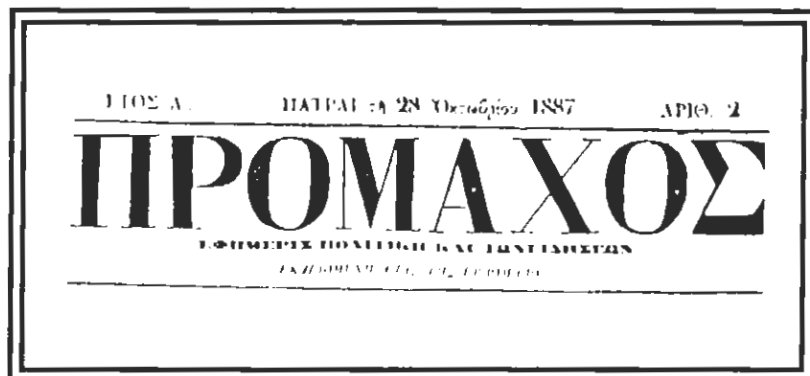
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε τα τέλη Ιουνίου 1869 με υπότιτλο «εφημερίς του λαού» από το τυπογραφείο Π. Ευμορφόπουλου.

Όταν η κυβέρνηση Ζαΐμη ανέβαλε τις εκλογές για τον Μάρτιο του 1870, η «Πρόοδος» χαρακτήρισε την απόφαση ασύνδετη και ανήθικη και επετέθη με δριμύτατο άρθρο κατά του πρωθυπουργού.

ΠΡΟΜΑΧΟΣ

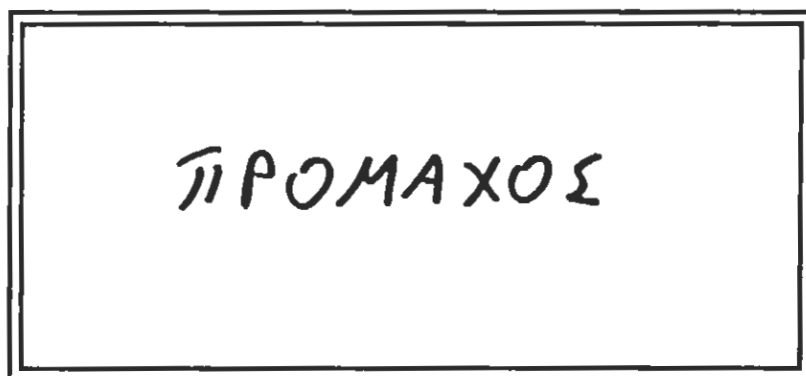
Εκδότης : Βασίλης Τσέλιος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1887 από τον Βασίλη Τσέλιο.

ΠΡΟΜΑΧΟΣ

Εκδότης : ...

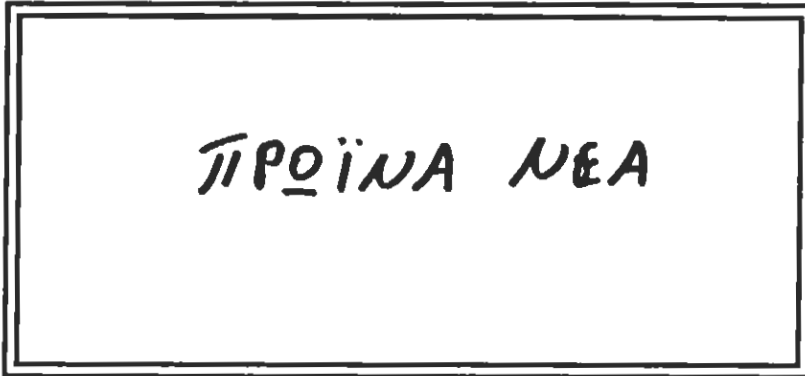
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Εφημερίδα που εκδόθηκε το 1923 από το Σύνδεσμο Εθνικής Σωτηρίας.

ΠΡΩΪΝΑ ΝΕΑ

Εκδότης : Χριστόφορος Σκαμνάκης

Αρχισυντάκτης : Βρασίδης Λευτάκης

Διεύθυνση : ...

Καθημερινή εφημερίδα φιλελευθέρων αρχών που εξέδωσε ο Χριστόφορος Σκαμνάκης το 1934. Αρχισυντάκτης ήταν ο Βρασίδης Λευτάκης.

Τα «Πρωϊνά Νέα» έπειτα από δύο μήνες διέκοψαν την έκδοσή τους για λόγους οικονομικούς.

ΠΡΩΪΝΗ

Εκδότης : Γιώργος Παπαγεωργίου

Αρχισυντάκτης : Βρασίδης Λευτάκης

Διεύθυνση : ...

Εφημερίδα του Παπαγεωργίου που εκδόθηκε στις 8 Οκτωβρίου 1933, με αρχισυντάκτη τον Βρασίδα Λευτάκη. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Κουλουμπή και ήταν και αυτή βραχύβιος.

ΡΑΓΙΑΣ

Εκδότης : Νίκος Μπρέκας

Αρχισυντάκτης : Νίκος Μπρέκας

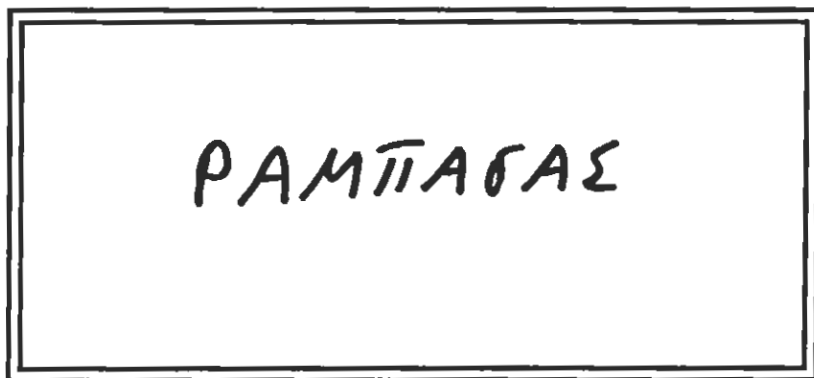
Διεύθυνση : ...

Η πρώτη σατιρική εφημερίδα που εμφανίστηκε στην πάτρα μετά το 1900, ήταν ένα έμμετρο φύλλο με τίτλο «Ραγιάς», που εκδόθηκε το 1901 από το Νίκο Μπρέκα. Μολονότι γραφόταν με κακότεχνους στίχους και το περιεχόμενο του ήταν σκανδαλοθηρικό και μόνο, συνέχισε για χρόνια την έκδοση του με ενδιάμεσες μακρές διακοπές.

Στη πρώτη σελίδα ο Νίκος Μπρέκας σατιρίζει την συνήθεια των Πατρινών της εποχής εκείνης να κάνουν «βόλτες» στον μώλο και να ερωτοτροπούν. Στις άλλες τρεις σελίδες της εφημερίδας δημοσιεύονται σάτιρες με υπαινιγμούς για την αισθηματικά ζωή ή την ερωτική δραστηριότητα διαφόρων προσώπων.

Οι σάτιρες που δημοσιεύτηκαν στον «Ραγιά» υπογράφονται με ψευδώνυμα ανθρώπων που εκόμιζαν στον Μπρέκα «πληροφορίες» που αυτός παρουσίαζε έμμετρα. Επίσης με ιδιαίτερη ευχαρίστηση σατίριζε ο Μπρέκας τις άπιστες συζύγους με υπονοούμενα που αποκάλυπταν σαφώς την ταυτότητα τους.

ΡΑΜΠΑΓΑΣ

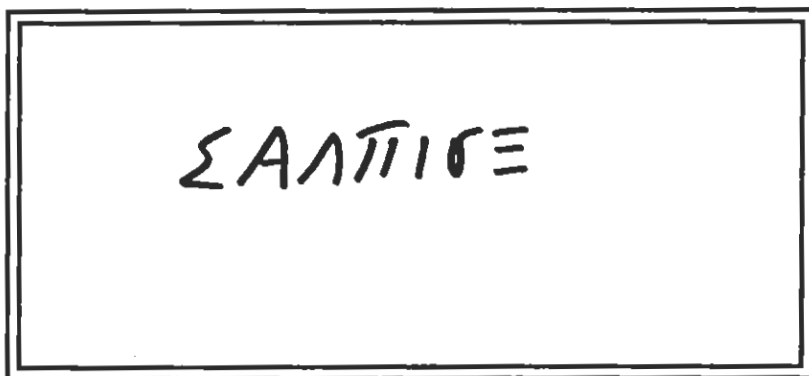
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Νίκος Μπρέκας

Διεύθυνση : ...

Εφημερίδα σατιρική που έβγαине στην πάτρα το 1892 -'93.
Πιθανός συντάκτης ήταν ο Νίκος Μπρέκας.

ΣΑΛΠΙΓΕ

Εκδότης : Αναστάσιος Τσέλιος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις αρχές Μαΐου 1888 από τον δικηγόρο
Αναστάσιο Τσέλιο.

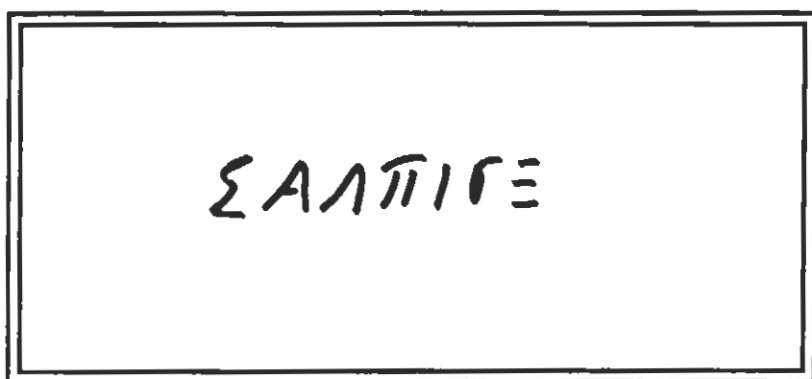

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τον Οκτώβριο του 1887 Ο Γσέλιος σε άρθρο του περιέλαβε υπαινιγμούς για την συμπεριφορά του τότε προέδρου πρωτοδίκων Τραμουντάνα.

Τελευταίο γνωστό φύλλο της εφημερίδας είναι ο αρ. 21 της 13ης Οκτωβρίου 1888.

ΣΑΛΠΙΓΕ

Εκδότης : «Χριστιανική Ισοπολιτεία»

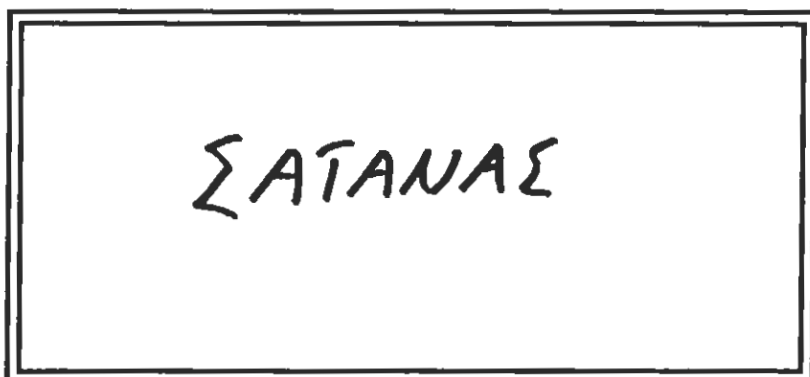
Αρχισυντάκτης : Μιχόπουλος, Κουτογιάννης.

Διεύθυνση : ...

«Θρησκευτικοκοινωνική εφημερίς» όργανο της «Χριστιανικής Ισοπολιτείας», εκδόθηκε το 1928. Με διακοπές και σε ακανόνιστα χρονικά διαστήματα έβγαινε ως το 1961, παίρνοντας θέση σε επίκαιρα πολιτικά και κοινωνικά θέματα.

Τελευταίοι εκδότες - συντάκτες (μετά το 1945) ήταν ο Δ. Μιχόπουλος και ο Α. Κουτογιάννης.

ΣΑΤΑΝΑΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : Γ. Παπαλεξανδρόπουλος.

Διεύθυνση : ...

Έβγαινε τακτικά κάθε εβδομάδα το τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 1897. Συντάκτης ήταν ο δημοσιογράφος Γ. Παπαλεξανδρόπουλος που εργαζόταν στην «Πελοπόννησο».

ΣΕΛΛΑΣ

Εκδότης : Λουκάς Φλαμής

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Στις 29 Μαρτίου 1909 κυκλοφόρησε το πρώτο φύλλο της εφημερίδας «Σέλλας» που ίδρυσε ο Λουκάς Φλαμής. Η νέα εφημερίδα τυπωνόταν σε δικό της πλούσια εξοπλισμένο τυπογραφείο. Τετρασέλιδη με πεντάστηλες σελίδες 0,52 X 0,36 είχε άριστη εμφάνιση.

Από τις 23 Δεκεμβρίου 1912 ο υπότιτλος της εφημερίδας έγινε «ημερίσιος φιλελεύθερος εφημερίς». Από την ίδια εποχή άρχισε να βγαίνει σε μεγαλύτερο σχήμα 0,58 X 0,42, με εξάστηλες σελίδες.

Από τους Αθηναίους δημοσιογράφους τακτικοί συνεργάτες της εφημερίδας ήταν ο Ευαγ. Λαχανόκαρδης, ο Σπ. Σπυριδωνίδης και ο ευθυμογράφος Σταμάτης Σταματίου.

Η ύλη ήταν προσεγμένη είχε ειδησεογραφική πληρότητα και φιλοξενούσε εκλεκτές συνεργασίες γνωστών λογοτεχνών και Αθηναίων δημοσιογράφων της εποχής. Δημοσίευε επίσης καλλιτεχνικές εικόνες και φωτογραφίες από επίκαιρα γεγονότα.

Από την πρώτη στιγμή της εκδόσεως του το «Σέλλας» κηρύχθηκε κατά του παλαιοκομματισμού. Υποστήριξε την επανάσταση του 1909 και έπειτα το κόμμα των Φιλελευθέρων, μολονότι οι ισχυροί τοπικοί πολιτικοί παράγοντες απέκλεισαν τον Φλαμή από τους συνδυασμούς και έτσι τον ανάγκασαν να εκθέτει υποψηφιότητα βουλευτή ως ανεξάρτητος βενιζελικός.

Το «Σέλλας» διέκοψε την έκδοσή του τον Μάρτιο του 1913. Τελευταία γνωστά φύλλα είναι ο αρ. 1411 της 6ης Μαρτίου 1913.

ΣΕΡΣΕΓΓΑΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Τα τέλη Μαΐου 1891 με τίτλο «Σέρσεγγας» εξεδόθη εκλογική εφημερίδα για να υποστηρίξει τον υποψήφιο δήμαρχο Γεράσιμο Κόγκο. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο «Φοίνιξ» του Π. Ευμορφόπουλου, τετρασέλιδος σε σχήμα 0,32 X 0,22. Πάνω από τον τίτλο ανέγραφε έτος εκδόσεως, ημερομηνία και αριθμό φύλλου. Δεν ανάφερε υπεύθυνο συντάκτη, ούτε τιμή συνδρομής.

ΣΗΜΑΙΑ

Εκδότης : ...
 Αρχισυντάκτης : ...
 Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε ως δισεβδομαδιαία τον Σεπτέμβριο του 1890. Στις εκλογές της 14ης Οκτωβρίου υποστήριξε τον Δηλιγιάννη. Η έκδοσή της συνεχίστηκε ως το 1892.

ΣΗΜΑΙΑ

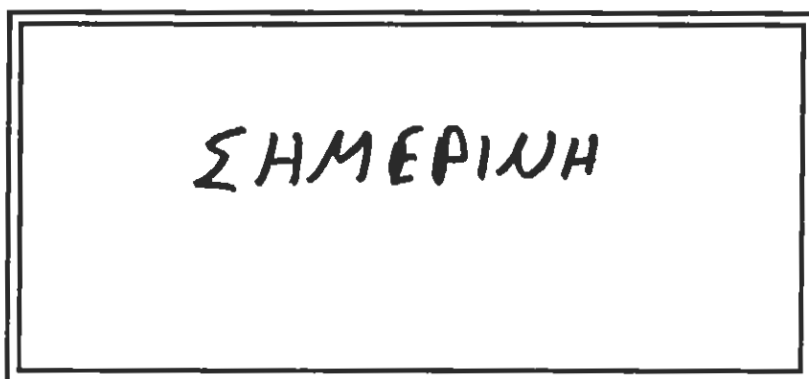
Εκδότης : ...
 Αρχισυντάκτης : ...
 Διεύθυνση : Μαιζώνας και Πατρέως

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ήταν καθημερινή, πρωινή εφημερίδα, τετρασέλιδη με τετράστηλες σελίδες 0,45 X 0,32 και τιμή φύλλου 5 λεπτά. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 6 Ιανουαρίου 1901.

Είχε γραφεία στην οδό Μαιζώνος και Πατρέως. Η «Σημαία» παρακολουθούσε την πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση της εποχής και είχε δημοσιεύσει αξιολογικές θεατρικές κριτικές.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ

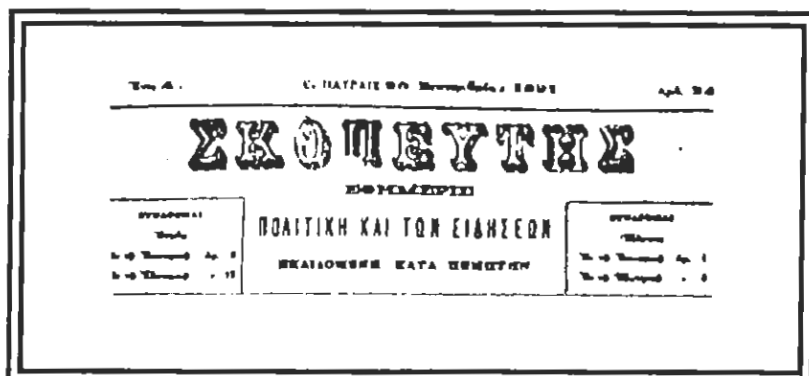
Εκδότης : Σωματείο Τυπογράφων Πατρών

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1924 από το Σωματείο Τυπογράφων Πατρών, ως πρωινή εφημερίδα στη διάρκεια απεργίας μελών του και μέχρι της λύσεως της. Δεν έχουν διασωθεί φύλλα.

ΣΚΟΠΕΥΤΗΣ

Εκδότης : ...

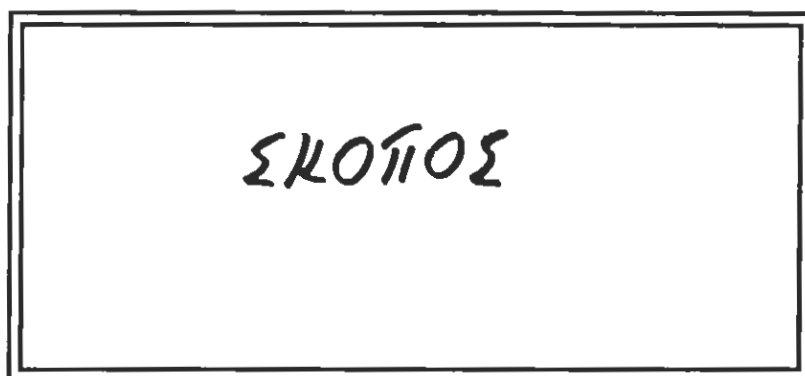
Αρχισυντάκτης : Αναστάσιος Τσέλος

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις 28 Μαρτίου 1891, χωρίς ν' αναγράφει όνομα υπευθύνου συντάκτη ή εκδότη. Ήταν «εφημερίς πολιτική και των ειδήσεων», εκδιδόμενη κατά Πέμπτη».

Ως τις 20 Σεπτεμβρίου 1891 κυκλοφόρησαν 24 φύλλα του «Σκοπευτή» με πιθανό συντάκτη τον Τσέλο, που εγκατέλειψε την δημοσιογραφία για να ενταχθεί στο δικαστικό σώμα. Μετά την αποχώρηση του Τσέλου, την διεύθυνση του «Σκοπευτή» ανέλαβε ο τυπογράφος Ανδρέας Πάσχας.

ΣΚΟΠΟΣ

Εκδότης : Ιωάννης Τούντας

Αρχισυντάκτης : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Εκδόθηκε στις 17 Μαΐου 1869 σε μικρό σχήμα σε τέσσαρες δίστηλες σελίδες και με εκδότη τον τυπογράφο Ιωαν. Τούντα.

Στο προγραμματικό άρθρο του ο «Σκοπός» δηλώνει ότι δεν ανήκει σε κανένα κόμμα, είναι οπαδός μόνο του νόμου, θα καταπολεμήσει τον κομματισμό και θα ασχολείται με τα ζητήματα της πόλεως του Δήμου Πατρών για τις δημοτικές εκλογές, που επρόκειτο να γίνουν στις 24 Ιουλίου 1869 ο «Σκοπός» υποστήριξε τον Υποψήφιο Δήμαρχο Ιω. Αντωνόπουλο.

ΣΚΥΛΟΣ

Εκδότης : Λεωνίδας Πατσιάδης

Αρχισυντάκτης : ...

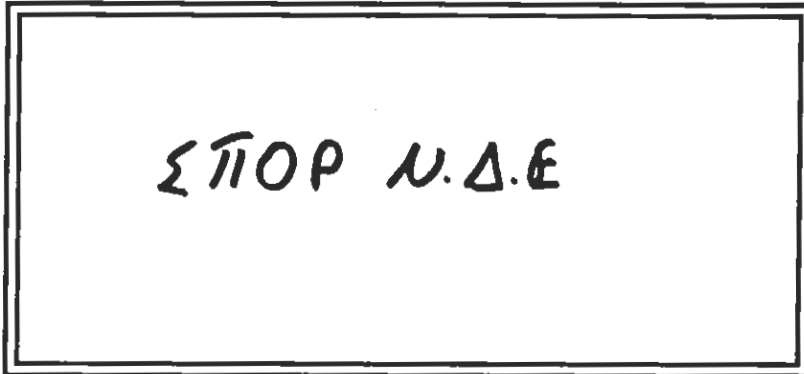
Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε τον Ιούνιο του 1873 από τον Λεωνίδα Πατσιάδη. Θεωρήθηκε σατιρική εφημερίδα. Τον υπότιτλο της "εφημερίς του λαού» άλλαξε από τον Αύγουστο 1874 σε «εφημερίς πολιτική και εμπορική». Σύνθημα είχε η εφημερίδα στην προμετωπίδα της και σε όλο το πλάτος της τρίστηλης σελίδας τη φράση : «Πρέπει να προμηθευθώμεν σκύλους, ίνα προφυλάξωμεν την μάνδραν από τους λύκους».

Ο «Σκύλος» τυπωνόταν στο τυπογραφείο Γ. Σταυρόπουλου, αλλά τον Νοέμβριο του 1873 η εφημερίδα απέκτησε δικό της τυπογραφείο, που εγκατέστησε στο στενό Καραμπίνη. Αργότερα αγόρασε το τυπογραφείο αυτό ο Σταυρόπουλος, στον οποίο έμεινε και ο τίτλος της εφημερίδας.

Το τελευταίο γνωστό φύλλο του «Σκύλου» είναι της 5ης Δεκεμβρίου 1874.

ΣΠΟΡ Ν.Δ.Ε.

Εκδότης : Ηρακλής Σίψας

Αρχισυντάκτης : Ηρακλής Σίψας

Διεύθυνση : Αγ. Νικολάου 67-69

Ιδρύθηκε πριν από 30 χρόνια (γύρω στο 1967) από τον Ηρακλή Σίψα. Πρόκειται για αθλητική εβδομαδιαία εφημερίδα που αποτελείται από 8 με 10 σελίδες.

Τα «Σπόρ Ν.Δ.Ε.» είναι η μοναδική εφημερίδα που εκδίδεται ανελλιπώς χωρίς καμία διακοπή. Το γεγονός αυτό είχε εκτιμηθεί από το Πατραϊκό κοινό χρόνια τώρα.

Είναι μέλος της Ε.Η.Ε.Τ. (Ένωση ημερησίου επαρχιακού Τύπου) εδώ και 25 χρόνια. Η βασική προϋπόθεση για να γίνει κάποια εφημερίδα μέλος της Ε.Η.Ε.Τ. είναι : να έχει τρία χρόνια από την έκδοσή της και να τηρεί τις προϋποθέσεις που τίθενται από το καταστατικό.

ΣΤΕΜΜΑ

Εκδότης : Θεόδωρος Δαρείου

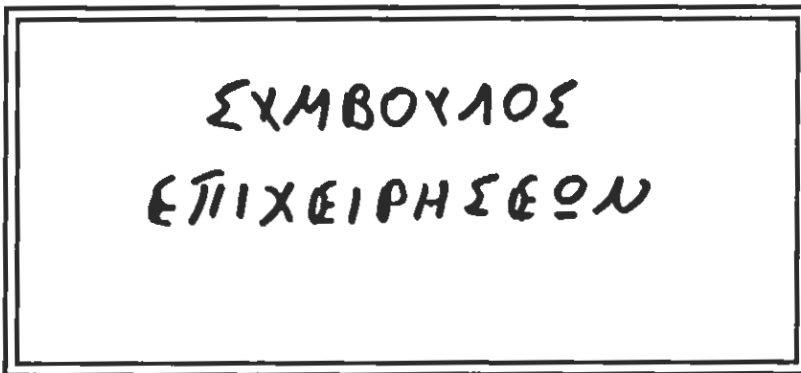
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1935 -36 και 1945 -49 από τον Θεόδωρο Δαρείου.

Υποστήριζε τους βασιλόφρονες.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Εκδότης : Εκδοτική - Διαφημιστική Ε.Π.Ε.

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : Μαζώνος 94

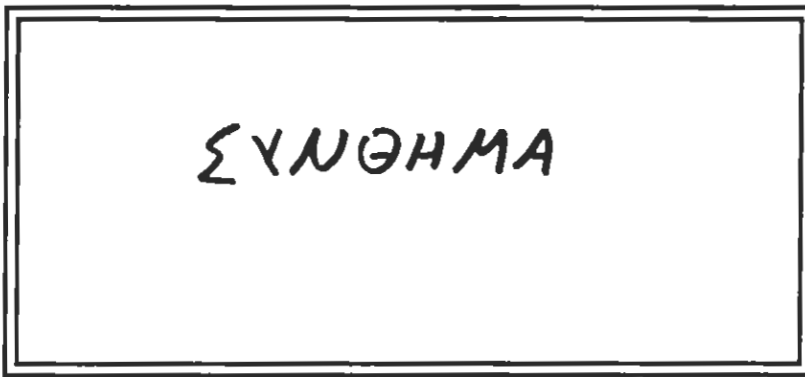
Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η Εκδοτική - Διαφημιστική Ε.Π.Ε. εκδίδει το 1993 την 15 θήμερη εφημερίδα «Σύμβουλος Επιχειρήσεων».

Στόχος της είναι να βοηθήσει και να ενημερώσει τις τοπικές επιχειρήσεις για τα προβλήματα και τα οικονομικά δεδομένα στην πάτρα.

Έγινε αποδεκτή κυρίως από οικονομικούς παράγοντες και επιχειρηματίες. (Βλέπε Παράρτημα)

ΣΥΝΘΗΜΑ

Εκδότης : Βασίλης Τσέλιος

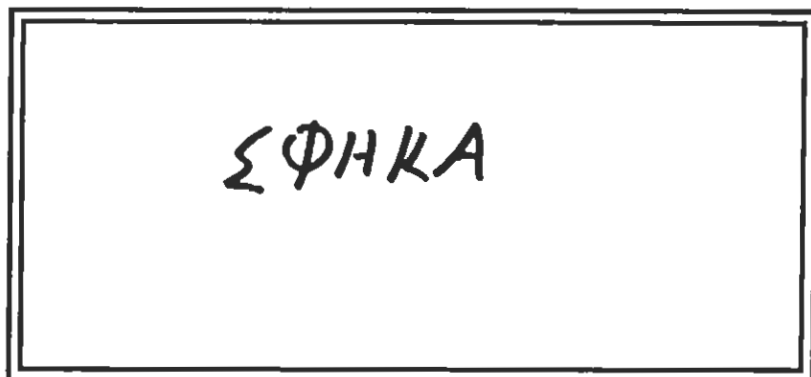
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 1879 ως δισεβδομαδιαία από τον Βασίλη Τσέλιο.

Σε Β' Περίοδο επανεκδίδεται το «Σύνθημα» στις 17 Ιουνίου 1883. Το κύριο άρθρο του ο Τσέλιος κρίνει αυστηρότατα την κυβέρνηση Κουμουδούρου και καλεί τους εκλογείς του να καταψηφίσουν τις εκλογές.

ΣΦΗΚΑ

Εκδότης : ...

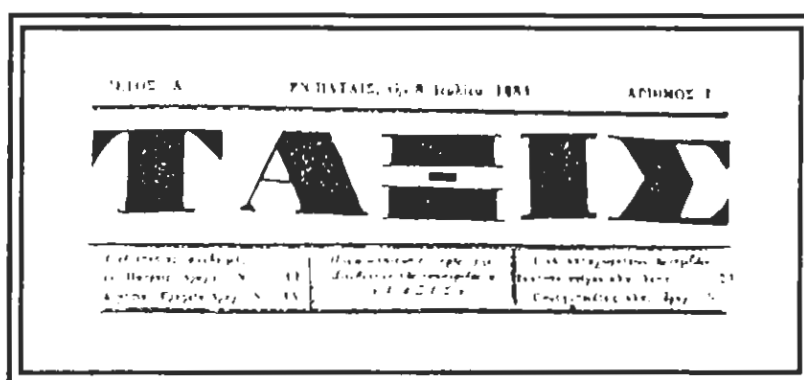
Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Εκδόθηκε το 1872 ως εβδομαδιαία ευτράπελος εφημερίδα. Αλλά ούτε κατόρθωσε ποτά να κυκλοφορήσει κανονικά ένα φύλλο κάθε εβδομάδα, ούτε ευτράπελος (σατιρική) έμεινε μετά το πρώτο φύλλο.

Από τον Ιούνιο του 1872 έως τις 5 Δεκεμβρίου 1873 εξέδωσε 39 φύλλα.

ΤΑΞΙΣ

Εκδότης : Δημήτρης Ζαλούχος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

⁸ Εκδόθηκε στις 8 Ιουλίου 1884 από τον Δημήτρη Ζαλούχο. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Αγαπητού, που διηύθυνε τότε ο Λύσανδρος Καραμάνος και κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή.

Ο ιδρυτής της «Τάξεως» Δημήτρης Ζαλούχος ήταν Καθηγητής της φυσικής και των Μαθηματικών. Είχε συγγράψει σχολικό βιβλίο και δημοσίευε επιστημονικά άρθρα σε περιοδικό των Αθηνών.

Η «Τάξις» επαινούσε το κυβερνητικό έργο του Τρικούπη και ιδίως τα μέτρα για την αναδιοργάνωση και τον εξοπλισμό του στρατού. Στο προγραμματικό άρθρο της τόνιζε ότι «κύριο θέμα της» θα είναι πάντοτε «ακριβής τήρησις των νόμων παρά των αρχόντων και των αρχομένων», διότι είναι οπαδός των συνταγματικών ελευθεριών.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ ⁸

Εκδότης : Ανδρέας Βρής

Αρχισυντάκτης : Θέμης Σωτηρίου

Διεύθυνση : ...

«Πρωινή πολιτική εφημερίς», που άρχισε την έκδοσή της στις 30 Νοεμβρίου 1934 με διευθυντή τον δημοσιογράφο Θέμη Σωτηρίου. Άνηκε σε ανώνυμη εκδοτική εταιρεία, αλλά δεν ευδοκίμησε.

Μετά από μικρή διακοπή αναβίωσε ως συνεργατική του προσωπικού αλλά τελικά περιήλθε στον Ανδρέα Βρή του οποίου το όνομα αναγραφόταν στην προμετωπίδα της εφημερίδας ως

⁸ Χρονικό του Πατράϊκού Τύπου 1840-1940 Νίκος Πολίτης

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ιδιοκτήτη και διευθυντή. Αρχισυντάκτης της τότε εφημερίδας ήταν ο Βρασίδης Λευτάκης.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Εκδότης : ...
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Η εφημερίδα «Ταχυδρόμος Πατρών» με ενδιάμεσες διακοπές και αλλάζουσες εκδότες έζησε ως το 1911, αλλά από το 1891 και έπειτα ήταν κυρίως δικαστική εφημερίδα.

Το τελευταίο γνωστό φύλλο είναι της 17ης Μαρτίου 1911.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ

Εκδότης : ...
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ο «Τηλέγραφος» συνεχίζει την πολιτική της «Πελοποννήσου». Γράφεται με φανατισμό και αδιαλλαξία που θα του επιτρέψουν αργότερα να καυχηθεί ότι είναι «μεγάλος αγωνιστής της αντιβενιζελικής ιδεολογίας»

ΤΟΞΟΤΗΣ

Εκδότης : Παπαγιαννακόπουλος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο Παπαγιαννακόπουλος εκδίδει εβδομαδιαία εφημερίδα με τίτλο «Τοξότης», που τυπωνόταν στο τυπογραφείο Αγαπητού. Η έκδοσή της άρχισε στις 24 Ιουνίου 1876 και συνεχίστηκε ως το 1881.

Ο Παπαγιαννακόπουλος άρχισε δημοσιογραφική «εκστρατεία» για την εξυγίανση της Δικαιοσύνης και την απαλλαγή της από πολιτικές επιρροές. Περιέγραφε πάντα με αυστηρή γλώσσα την κατάσταση που επικρατούσε.

ΤΡΑΓΕΛΑΦΟΣ

Εκδότης : Διονύσιος Βασιλειάδης

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

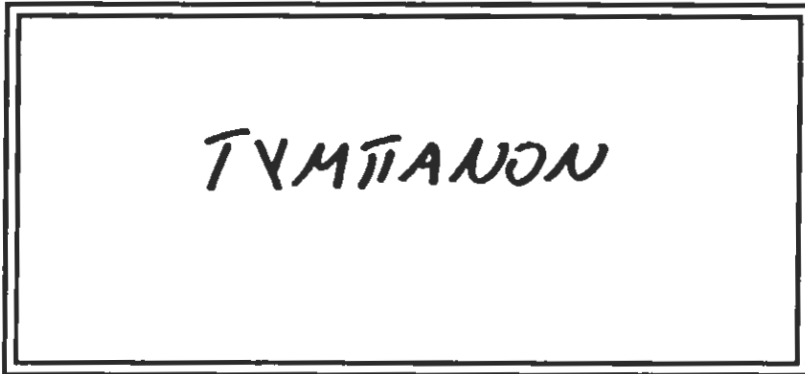
Ο ιδρυτής της «Πελοποννήσου» Διονύσιος Βασιλειάδης άρχισε τη δημοσιογραφική σταδιοδρομία του με την έκδοση της εβδομαδιαίας σατιρικής εφημερίδας «Τραγέλαφος». Το πρώτο φύλλο της εξεδόθη στις 9 Δεκεμβρίου 1884 από το τυπογραφείο ο «Φάρος» που διηύθυνε ο τυπογράφος Λύσανδρος Καραμάνος.

Αναφερόμενος στον τίτλο της εφημερίδας ο συντάκτης του «Τραγέλαφου» γράφει στο πρώτο φύλλο ότι το σύμπλεγμα τράγου και έλαφου σήμερα αποτελεί «ζωντανή παράσταση της καταστάσεως». Από τις πρώτες ιδέες που διακήρυξε ο συντάκτης του «Τραγέλαφου» ήταν η πίστη του στη δημοκρατία.

Με την πάροδο του χρόνου η εφημερίδα περιόριζε την σατιρική ύλη της για ν' αυξήσει την πολιτική. Άλλαξε και στον υπότιτλο την λέξη εταιρική σε «πολιτικοσατιρική».

Στο τελευταίο γνωστό φύλλο της 9ης Ιουλίου 1885, από τις οκτώ σελίδες μόνο οι δύο περιέχουν σατιρική ύλη με τον γενικό τίτλο «Εδώ και 'κεί» και την υπογραφή Σκασμός.

ΤΥΜΠΑΝΟΝ

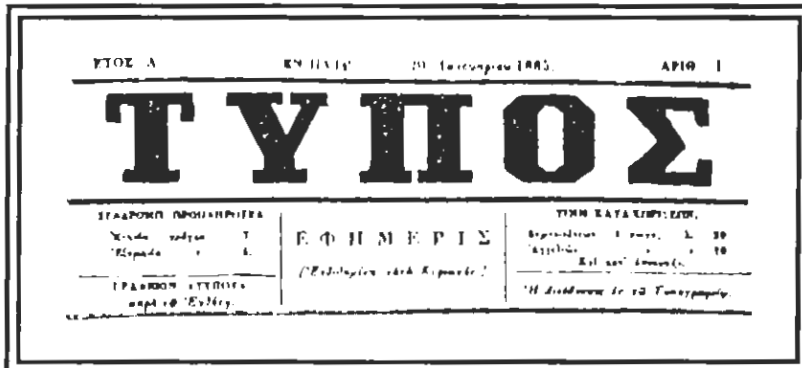
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Την έκδοση εφημερίδας με τον τίτλο «Τύμπανον» αναγγέλλει ο «Νεολόγος» της 23ης Μαρτίου 1899, σημειώνοντας ότι θα περιέχει «όλην αρεστήν τοις πάσι». Δεν βρέθηκε άλλη σχετική ένδειξη.

ΤΥΠΟΣ

Εκδότης : Δημήτρης Παπαϊωάννου

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ο «Τύπος» μικρού σχήματος εφημερίδα, με ετήσια συνδρομή μόνο 7 δραχ. (Έναντι 12 των άλλων) εκδόθηκε στις 20 Ιανουαρίου 1885. Εκδότης του «Τύπου» ήταν ο Δημήτρης Παπαϊωάννου.

Με την υπόσχεση ότι θα ακολουθήσει «όλως ανεξάρτητον πορείαν προς τα πολιτικά ημών πράγματα», ο «Τύπος» στο προγραμματικό άρθρο του υποστηρίζει ότι για την κακοδαιμονία της χώρας δεν ευθύνονται οι πολιτικοί αλλά το πολίτευμα. Για τη θεραπεία του κακού ο αρθρογράφος προτείνει να μειωθεί ο αριθμός των βουλευτών, να συσταθεί πάλι η Γερουσία και να καθιερωθεί η ευρεία εκλογική περιφέρεια του «μονόψηφου».

ΤΥΠΟΣ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

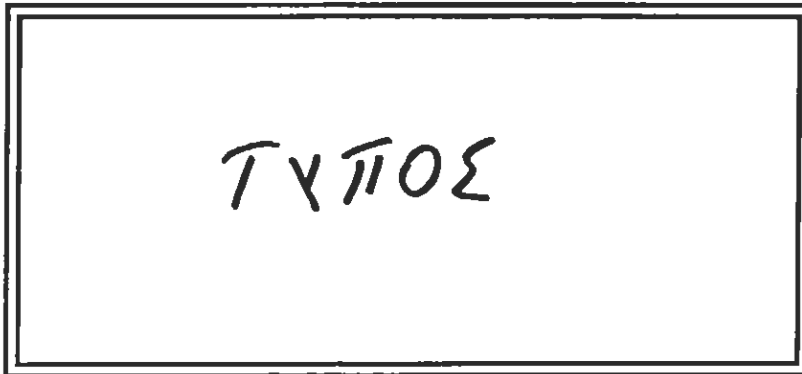
Διεύθυνση : ...

Αρχισε την έκδοση του στις 17 Απριλίου 1891. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ευμορφόπουλου και κυκλοφορούσε κάθε Τετάρτη. Διευθυντής και συντάκτης του «Τύπου» ήταν ο δικηγόρος Δημ. Ρομποτής.

Διακήρυξε στο προγραμματικό άρθρο του ότι «εις ουδεμίαν ανήκει πολιτικήν απόχρωσιν»

Συνέχισε την έκδοσή της τον Σεπτέμβριο του 1902.

ΤΥΠΟΣ

Εκδότης : Νικ. Ασ. Φωτήλας

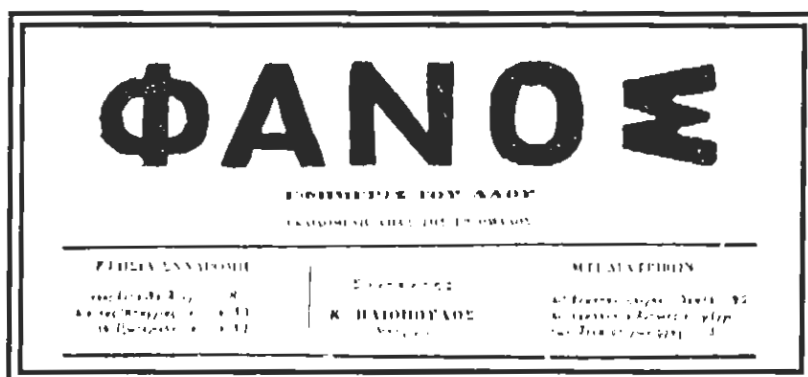
Αρχισυντάκτης : Γ. Παπαβραμόπουλος

Διεύθυνση : ...

Το 1916 κυκλοφόρησε ο «Τύπος» σαν καθημερινή πρωινή εφημερίδα «φιλελευθέρων αρχών» από τον Νίκο Ασ. Φωτήλα. Ως συντάκτης εργαζόταν στην εφημερίδα ο Γ. Παπαβραμόπουλος. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 21 Μαΐου 1916. Από τις 28 Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους η εφημερίδα έγινε εβδομαδιαία και κυκλοφορούσε κάθε Κυριακή, ως τις 16 Νοεμβρίου οπότε διάκοψε την έκδοσή της.

Ο εκδότης και διευθυντής της εφημερίδας Νίκος Φωτήλας ήταν από τους πρώτους στην πάτρα και ενθουσιώδεις οπαδούς του Ελευθέριου Βενιζέλου. Ως αρθρογράφος διακρινόταν για την θετική επιχειρηματολογία και για το νευρώδες ύφος του.

ΦΑΝΟΣ

Εκδότης : Κων/νος Ηλιόπουλος

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : Κολοκοτρώνη και αργότερα Πατρέως

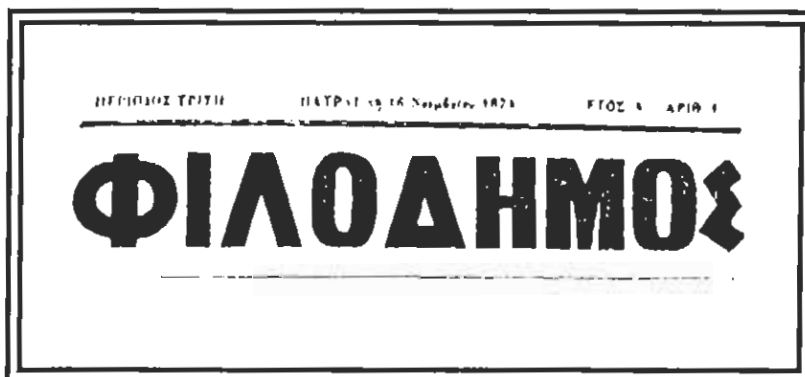
Εκδόθηκε το 1880 που με ενδιάμεσες διακοπές έζησε ως το 1899, αλλάζοντας συχνά σχήμα και συχνότητα εκδόσεως. Ιδρυτής και πρώτος συντάκτης του «Φανού» ήταν ο δικηγόρος Κων/νος Ηλιόπουλος. Ήταν διευθυντής ως το 1891, χρονιά που εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Εκεί τον Απρίλιο του 1901 εξέδωσε την εφημερίδα «Εγχώριος Μηνύτωρ».

Από το 1891 ιδιοκτήτης και διευθυντής του «Φανού» γίνεται ο φαρμακοποιός Παναγιώτης Καρνάτσος, που αγόρασε τον τίτλο και το τυπογραφείο της εφημερίδας από τον Ηλιόπουλο. Το τυπογραφείο, γνωστό με τον τίτλο «Προμηθεύς», ήταν εγκατεστημένο στο υπόγειο της οικίας Καρνάτσου, στην οδό Κολοκοτρώνη, κοντά στην πλατεία Όλγας και από τον Μάρτιο 1896 στην οδό Πατρέως.

Ο Κων/νος Ηλιόπουλος ήταν σοσιαλιστής αλλά όχι αναρχικός. Στις στήλες της εφημερίδας του τα πρώτα χρόνια της εκδόσεως της υποστήριξε ιδέες δημοκρατικές και φιλελεύθερες. Αλλά τις προοδευτικές ιδέες του εγκατάλειψε γρήγορα και κατόντησε τον « Φανό» Διλλιγιαννική εφημερίδα από τις φανατικότερες και δημοσίευε άρθρα υβριστικά για τον Τρικούπη.

Με την διεύθυνση του ο «Φανός» έζησε ως το 1899 αλλά με πολλά και μακρά διαλείμματα. Τα τελευταία χρόνια κυκλοφόρησε μόνο τις παραμονές εκλογών ή όταν είχε δικαστικά δημοσιεύματα.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

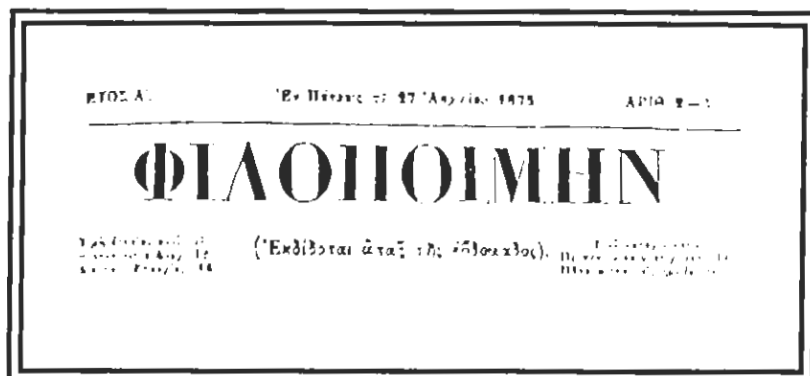
Εκδότης : ...
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Ο «Φιλοδήμος» έβγαινε στο Αίγιο από τον Ιανουάριο 1866 ως τον Δεκέμβριο 1871. Τυπωνόταν στο τυπογραφείο της «Αίγλης»

Από 26 Ιανουαρίου 1876 έως τις 31 Ιανουαρίου 1877 έβγαζε 26 φύλλα και από 17 Φεβρουαρίου έως 16 Ιουλίου του ίδιου έτους άλλα 11 φύλλα.

Δεν είναι γνωστό πόσο κράτησε η έκδοση του «Φιλοδήμου» ο οποίος ξαναπαρουσιάζεται σε τέταρτη περίοδο από 26 Ιανουαρίου 1876. Αναγγέλει την αλλαγή συντάκτη, χωρίς να αναφέρει το όνομα του. Ο αρ. 37 είναι το τελευταίο γνωστό φύλλο, αλλά υπάρχουν μαρτυρίες ότι η εφημερίδα έβγαινε και το 1883.

ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ

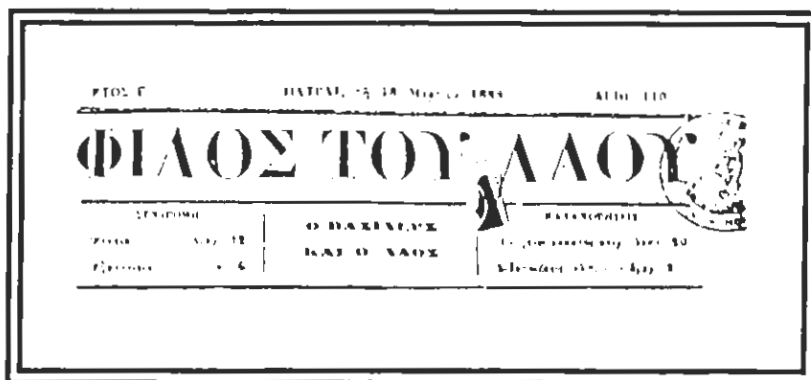
Εκδότης : Δημήτρης Πατρινός
Αρχισυντάκτης : Κ. Ντουκούρης
Διεύθυνση : ...

Ο Δημήτρης Πατρινός γαμπρός του Βούλγαρη που ήταν βουλευτής και πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου Πατρών, χρηματοδότησε το 1875 την έκδοση εφημερίδας που ήταν προσωπικό δημοσιογραφικό του όργανο. Η εφημερίδα του Πατρινού με τίτλο «Φιλοποίμην» εξέδωσε το πρώτο φύλλο της στις 22 Απριλίου 1875 με εκδότη τυπικά τον Κ. Ντουκούρη.

Ο «Φιλοποίμην» στο πρώτο φύλλο του ασχολήθηκε περιληπτικά με την διαχείριση των οικονομικών του Δήμου κατά την τετραετία 1871 - '74. Στο δεύτερο φύλλο που ήταν διπλό οκτασέλιδο δημοσίευσε το κείμενο του πρωτοκόλλου που συνέταξε ο Νομάρχης Αθωνιάδης για τον έλεγχο των οικονομικών του Δήμου.

Συνέχισε την έκδοσή του ως το 1877, με τελευταίο γνωστό φύλλο τον αρ. 17 της 22ας Ιανουαρίου 1876.

ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

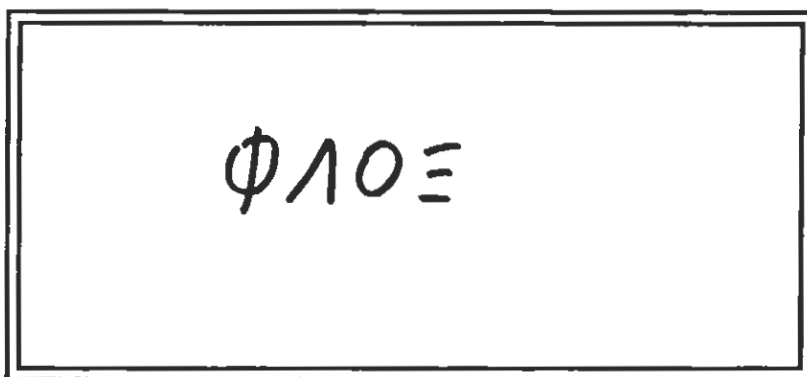

Εκδότης : Κων/νος Κεραμιδόπουλος
Αρχισυντάκτης : Κων/νος Κεραμιδόπουλος
Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 1878 από τον Κων/νο Κεραμιδόπουλο. Η έκδοσή της είχε προαγγελθεί από τις 8 Αυγούστου, αλλά με τον τίτλο «Κεραυνός». Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Α. Σ. Αγαπητού και αργότερα στο Εμμ. Αγαπητού.

Ο Κων/νος Κεραμιδόπουλος αρθρογραφούσε για τοπικά και γενικά ζητήματα. Το ύφος του ήταν στομφώδες και η πολιτική του σκέψη αφελής.

ΦΛΟΞ

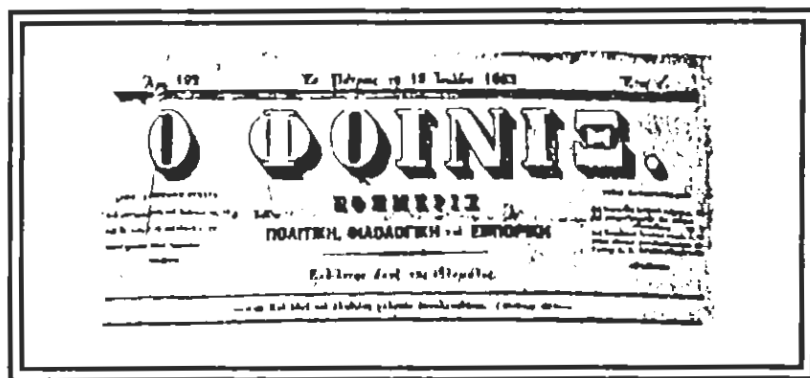
Εκδότης : Καρβελάς Αριστείδης
Αρχισυντάκτης : Καρβελάς Αριστείδης
Διεύθυνση : ...

Το πρώτο φύλλο τυπωμένο στο τυπογραφείο της «Αίγλης» κυκλοφόρησε στις 6 Νοεμβρίου 1873 από τον Καρβελά. Τον δεύτερο χρόνο η «Φλόξ» έβγαινε σε μεγαλύτερο σχήμα, με τρίστηλες σελίδες και άλλαξε τον υπότιτλο της από «εφημερίς πολιτική και εμπορική» σε «εφημερίς πολιτική και δικαστική».

Σε Β' Περίοδο εξέδωσε ο Καρβελάς την εφημερίδα του τον Μαΐο του 1887. Σε μικρότερο σχήμα με δίστηλες σελίδες, τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ευμορφόπουλου. Στον υπότιτλο ανέγραφε «εφημερίς πολιτική. Εκδίδεται κάθε εβδομάδα. Διευθυντής και συντάκτης ο Καρβελάς Αριστείδης.»

Ο Καρβελάς από τις στήλες της εφημερίδας πού αντιπολιτευόταν την κυβέρνηση του Δημ. Βούλγαρη. Στα δημοτικά θέματα υποστήριζε τον Καλαμογάρτη, ο οποίος όταν έγινε δήμαρχος, το 1875- '79, διόρισε τον Καρβελά γενικό Γραμματέα του Δήμου. Στην προεκλογική περίοδο ο Καρβελάς υποστήριζε την ανάγκη να ορισθεί κοινός υποψήφιος των κομμάτων της αντιπολιτεύσεως με τον Γ. Ρούφο, που είχε την υποστήριξη της τότε κυβερνήσεως Τρικούπη.

ΦΟΙΝΙΞ

Εκδότης : Π. Ευμορφόπουλος

Αρχισυντάκτης : Γ. Π. Πανάς

Διεύθυνση : ...

Ο «Φοίνιξ» εβδομαδιαία εφημερίδα πολιτική, φιλολογική και εμπορική εκδόθηκε το 1858 από τον τυπογράφο Π. Ευμορφόπουλο.

Πρώτος συντάκτης ήταν ο Γ. Π. Πανάς. Τον διαδέχτηκαν διάφοροι από τους οποίους γνωστοί είναι ο Π. Χαλκιάπουλος και ο π. Ηλιόπουλος. Τελευταίος γνωστός συντάκτης ο Γ. Σ. Βαρδούκας.

Ο «Φοίνιξ» κυκλοφορούσε με τέσσερις ή δύο σελίδες κατά τις περιστάσεις εξέδιδε συχνά παρατήματα και άλλαξε πολλές φορές σχήμα.

Από πολιτικής απόψεως ήταν συντηρητική εφημερίδα και σπάνια έκανε αντιπολίτευση, όποιο κόμμα και αν κυβερνούσε. Από τις εξαιρέσεις ήταν η μεταστροφή της υπέρ της αντιπολιτεύσεως το 1875 εξ' αιτίας των Σηλιτικών. Στην τοπική πολιτική του ο «Φοίνιξ» ήταν σταθερός υποστηρικτής των Ρούφων και ακολούθησε τον Γ. Ρούφο πιστά σε όλες τις πολιτικές μεταστάσεις του. Τα τελευταία χρόνια της εκδόσεως του ο «Φοίνιξ» με υπότιτλο «εφημερίς πολιτική και δικαστική» περιοριζόταν στη δημοσίευση δικαστικών αποφάσεων και πλειστηριασμών.

Το τελευταίο γνωστό φύλλο του είναι ο αρ. 1602 με ημερομηνία 20 Ιουλίου 1882.

ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ

Εκδότης : Παναγιώτης Μαντσάς

Αρχισυντάκτης : Κων/νος Φιλόπουλος

Διεύθυνση : ...

εκδόθηκε στις 28 Ιουνίου 1869 από τον τυπογράφο Παναγιώτη Μαντσά. Σε Β' περίοδο εκδόθηκε ο «Φορολογούμενος» από τις 29 Νοέμβριου 1873 ως τις 5 Ιουλίου 1874. Στη περίοδο αυτή εκδόθηκαν 25 φύλλα.

Έπειτα από διακοπή 7 ½ περίπου μηνών επανεκδίδεται στις 14 Φεβρουαρίου 1875 με τον αριθμό 26 με τον οποίο αρχίζει η Γ'

περίοδος της εφημερίδας που κράτησε ως την διακοπή της εκδόσεως της.

Συντάκτης του «Φορολογούμενου» από τις 14 Φεβρουαρίου 1892 ήταν ο Κων/νος Φιλόπουλος. Στις αρχές του 1877 ο τίτλος της εφημερίδας περιέχεται στην κυριότητα του Φιλόπουλου, ο οποίος συγχρόνως αποκτά δικό του τυπογραφείο. Από το 1882 ο «Φορολογούμενος» βγαίνει σε μεγαλύτερο σχήμα (38 X 26) με τρίστιγλες σελίδες.

Στο προγραμματικό άρθρο του ο Φιλόπουλος εξέφραζε την ελπίδα ότι η νέα εφημερίδα θα συναντήσει υλική υποστήριξη εκ μέρους του κοινού. Αποκαλύπτει μάλιστα τη φιλοδοξία του να κυκλοφορεί αργότερα την εφημερίδα του σε λαϊκή έκδοση δωρεάν μερικές ημέρες.

Στο φύλλο της 14ης Φεβρουαρίου 1892 ο Κων. Φιλόπουλος δημοσιεύει δήλωση ότι εγκαταλείπει την ενεργό δημοσιογραφία. Η ιδιοκτησία της εφημερίδας και του τυπογραφείου περιέχονται πάλι στον παν. Μαντσά και συνεχίζεται η έκδοση του «Φορολογούμενου» για δυο ακόμη χρόνια. Για ένα διάστημα της περιόδου αυτής ο διευθυντής της εφημερίδας ήταν ο νεαρός τότε δικηγόρος Κων. Γκότσης.

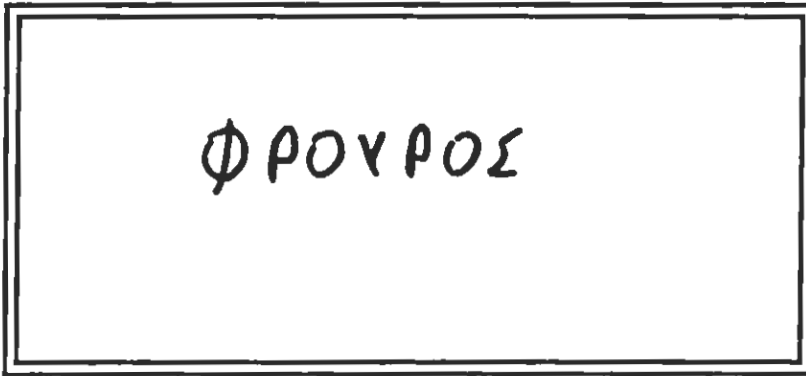
Συνεργάτες είχε διάφορους λόγους ή επιστήμονες. Τακτικότερος ήταν ο γιατρός Γεώργιος Διαμαντόπουλος, που αρθρογραφούσε με το ψευδώνυμο Ιδιότροπος. Η εφημερίδα κυκλοφορούσε κανονικά κάθε Τρίτη στην αρχή και κάθε Παρασκευή αργότερα. Ακόμα και όταν απουσίαζε ο Φιλόπουλος από την Πάτρα, το φύλλο κυκλοφορούσε την ορισμένη μέρα γραμμένο από αναπληρωτή του συντάκτη, συνήθως τον Προκλή Παπαρρούπα.

Η ειδησεογραφία του «Φορολογούμενου» καλύπτει τα επίκαιρα τοπικά, εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα. Η αρθρογραφία του αφορούσε κυρίως τοπικά ζητήματα. Στα οικονομικά θέματα ο «Φορολογούμενος» προβάλλει και υποστηρίζει τις θέσεις του Εμπορικού Συλλόγου «Ερμής», του οποίου τα έγγραφα συντάσσει και υπογράφει ο Φιλόπουλος ως γραμματέας του. Οι σελίδες του «Φορολογούμενος» περιέχουν πολλές πληροφορίες για την πολιτική ζωή και τη «μικρή ιστορία» των Πατρών.

Η πολιτική που ακολουθούσε ο Φιλόπουλος με τον «Φορολογούμενο» ήταν ανεξάρτητη. Αδέσμευτος έναντι των κομμάτων ήταν αμερόληπτος κριτής προσώπων και γεγονότων. Στις βουλευτικές εκλογές δεν υποστήριζε κανένα κόμμα. Στις δημοτικές αγωνιζόταν για την ανάδειξη δημάρχου όχι πολιτευόμενου. Υποστήριζε σταθερά και με πάθος ότι ο Δήμος Πατρέων πρέπει να «χειραφετηθεί» από τα πολιτικά κόμματα. Πίστευε ότι τα αίτια της

κακοδαιμονίας του Δήμου και της πόλεως ήταν ο κομματισμός που αχρήστευε τις ικανότητες των δημάρχων.

ΦΡΟΥΡΟΣ

Εκδότης : Τηλέμαχος Σούτης

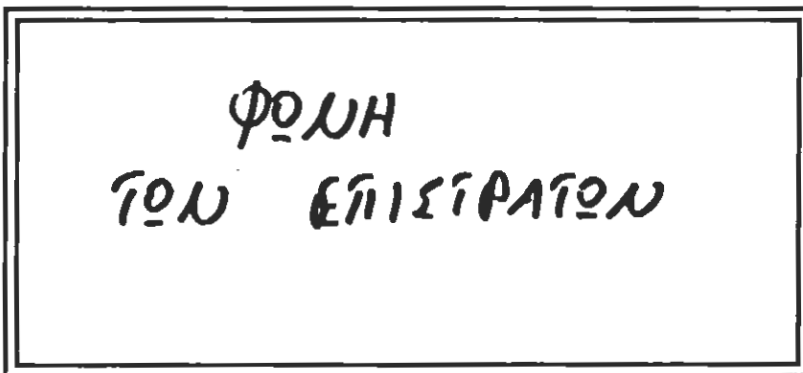
Αρχισυντάκτης : Τηλέμαχος Σούτης

Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1921. Ιδιοκτήτης και διευθυντής ο δημοσιογράφος Τηλέμαχος Σούτης.

Ο «Φρουρός» παρακολουθούσε συστηματικά τα ζητήματα των Βορειοηπειρωτών που είχαν και στην πάτρα πολυμελή παροικία.

ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΩΝ

Εκδότης : Επίστρατοι Πατρών

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Οι Επίστρατοι των Πατρών εξέδωσαν το 1916 εβδομαδιαία εφημερίδα. Η έκδοση της δεν ήταν τακτική και διακόπηκε την άνοιξη του 1917.

ΦΩΝΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

Εκδότης : Η. Βλαχόπουλος, Ε. Μαθόπουλος
Αρχισυντάκτης : Η. Βλαχόπουλος, Ε.
Διεύθυνση : ... Μαθόπουλος

Μηνιαίο φυλλάδιο δύο τυπογραφικών φύλλων σε σχήμα 8ου. Το πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε στις 14 Δεκεμβρίου 1884. Συντάκτες και εκδότες ήταν οι Αρχιμανδρίτες Η. Βλαχόπουλος και Ε. Μαθόπουλος, οι οποίοι δημοσίευαν κυρίως περιλήψεις των ομιλιών πού έκανα στη Σχολή του Λαού.

ΦΩΣ

Εκδότης : Σοσιαλιστική Αδερφότης.
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Για να υποστηρίξει την υποψηφιότητα του Δρακούλη η Σοσιαλιστική Αδερφότητα εξέδωσε το 1895 με τίτλο «Φώς» μια «εφημερίδουλα» που έζησε λίγες ημέρες.

ΦΩΣ

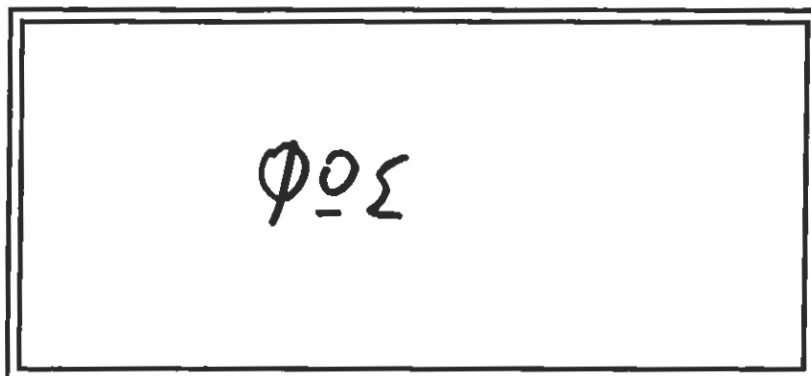
Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Τα τέλη Αυγούστου 1895 επίσης με τίτλο «Φώς» κυκλοφόρησε εκλογική εφημερίδα για να υποστηρίξει τον υποψήφιο δήμαρχο Θάνο Κανακάρη- Ρούφο. Κάτω από τον τίτλο αναγράφει : «εφημερίς εκλογική, εκδιδόμενη από ανεξαρτήτων πολιτών. Διανέμεται Δωρεάν». Δεν αναγράφει συντάκτη.

ΦΩΣ

Εκδότης : Μάκης Αθανασίου, Θέμης Σωτηρίου

Αρχισυντάκτης : Μάκης Αθανασίου, Θέμης

Σωτηρίου

Διεύθυνση : Μαιζώνος κάτω από τη Δημαρχία

Στις 9 Δεκεμβρίου 1918 εκδόθηκε νέα Τρίτη καθημερινή εφημερίδα με τίτλο «Φώς». Ιδρυτές της ήταν δύο επαγγελματίες δημοσιογράφοι, ο Μάκης Αθανασίου και Θέμης Σωτηρίου, που αποχώρησαν από τον «Τηλέγραφο». Διευθυντές ήταν οι ίδιοι.

Τα τέλη του 1919 ο Σωτηρίου αποδεσμεύτηκε από κάθε ευθύνη και μόνος ιδιοκτήτης και διευθυντής έμεινε ο Αθανασίου. Διαχειριστής της εφημερίδας ήταν από 8 Μαρτίου 1919 ο Ανδρέας Διαμαντόπουλος με μια διακοπή στην διάρκεια της οποίας του αντικατέστησε ο αδερφός του Αθανασίου Κίμων. Από 15 Οκτωβρίου έως 13 Δεκεμβρίου 1920 ο Κίμων Αθανασίου αναφέρεται στην προμετωπίδα της εφημερίδας ως συνιδιοκτήτης.

Στο προγραμματικό άρθρο του πρώτου φύλλου το «Φώς» τόνιζε ότι θα προσπαθήσει να συμβάλλει «εις την ποθητήν ένωσιν όλων υπέρ της επικρατήσεως των πόθων της Μεγάλης Πατρίδος». Τα δύο πρώτα χρόνια η εφημερίδα έβγαине δισέλιδη και εξαιρετικά τύπωνε κατά αραιά διαστήματα τετρασέλιδο φύλλο.

Το 1923 συνεργάζεται στην έκδοση του «Φωτός» ο Ανδρέας Π. Νικολόπουλος. Συχνά επίσης αρθρογραφούσε και ο Κων. Παπγγελούτσος που όσο υπηρετούσε στο στρατό υπέγραφε με το ψευδώνυμο Πελοπόννησος. Πολιτικά άρθρα έγραφε Ο Αθανασίου, είτε ανυπόγραφα, είτε με τα αρχικά του Μ.Α.Α. Από το «Φώς» αρθρογραφούσαν ακόμα τακτικά οι δικηγόροι Τάκης Πρεβεζάνος

και ο Κ. Α. Ανδρικόπουλος, ο στενός συνεργάτης του Ιω. Μεταξά Γ. Χ. Γεωργίου, που υπέγραφε με το γράμμα Χ. Και από το 1922 με το επώνυμο του Ο Πύργιος Κων. Νιώτης, ο απότακτος ταγματάρχης Περ. Σπυρόπουλος και άλλοι με διάφορα ψευδώνυμα.

Το «Φώς» διέθετε και πλήθος εθελοντών χρονογράφων. Ο Σωτηρίου υπέγραφε τα χρονογραφήματα του με το ψευδώνυμο Θέμης Σώτος και ο Αθανασίου ως Μαξ. Χρονογραφήματα επίσης έγραφαν ο Γ. Αθανασιάδης με το ψευδώνυμο «Η Φούντα», ο Χαρ. Π. Θεοχάρης με το ψευδώνυμο «Δον. Ζουάν» κ.α. Ο Αθανασίου φιλοξενούσε τακτικά στις στήλες της εφημερίδας του άρθρα του Ιωαν. Αρνέλλου, του Σωτ. Κυριαζόπουλου και του Γ.Λ. Γιαννικόπουλου.

Ο Μάκης Αθανασίου ήταν αντιπροσωπευτικός τύπος δημοσιογράφου της παλαιάς εποχής. Έγραφε με την ίδια ευχέρεια άρθρα, σχόλια, χρονογραφήματα, ειδήσεις, αναγνώσματα. Στις στήλες του «Φωτός» βρίσκουμε κείμενα του, που καλύπτουν όλα τα είδη του δημοσιογραφικού λόγου εξ' ίσου ικανοποιητικά.

Τα γραφεία της εφημερίδας εγκαταστάθηκαν στην οδό Μαιζώνας κάτω από τη Δημαρχία. Από τις 17 Απριλίου 1919 μεταφέρθηκαν στην οδό Κορίνθου 150 και από τις 7 Φεβρουαρίου 1921 στη γωνία Μαιζώνας και Πατρέως. Τυπωνόταν στο Τυπογραφείο Δημοσθένη Φραγκούλη ως το 1924 που απέκτησε δικό του τυπογραφείο.

Δεν υπάρχουν μαρτυρίες ή ενδείξεις για το ύψος της κυκλοφορίας του «Φωτός». Βέβαιο είναι ότι είχε αναγνώστες εκτός από την Αχαΐα και στην Ηλεία, στην Αιτωλοκαρνανία, στην Κέρκυρα και στ' άλλα νησιά του Ιονίου. Στην Αθήνα πουλούσε την εφημερίδα στα Χαντεία το περίπτερο Γ. Γιαννοπούλου.

Ένα δεκαήμερο από 23 Φεβρουαρίου έως 6 Μαρτίου 1919 διέκοψε την έκδοση του λόγω απεργίας των τυπογράφων. Νέα περίοδος για την εφημερίδα άρχισε τις 10 Αυγούστου 1924 όταν επανέλαβε την έκδοσή της για 1Ε' έτος, αριθμώντας τα φύλλα της από το 1. Τυπωνόταν τώρα σε μεγαλύτερο σχήμα 50Χ35 εκ. Με πεντάστηλες σελίδες. Λίγους μήνες αργότερα ο Αθανασίου Απόκτησε δικό του τυπογραφείο.

Το «Φώς» ήταν αντιβενιζελική εφημερίδα. Καθώς εμφανίστηκε σε εποχή που το Κόμμα των Φιλελευθέρων ήταν πανίσχυρο, ακολούθησε στην αρχή μετριοπαθή πολιτική.

Με μικροδιακοπές συνέχισε ως το 1933. Μετά την διακοπή της εκδόσεως του, Ο Αθανασίου εργάστηκε για λίγα χρόνια στον «Νεολόγο».

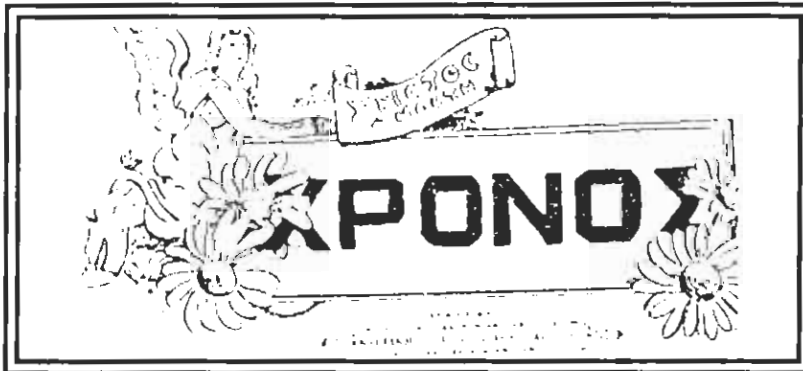
ΧΡΟΝΙΚΑ

Εκδότης : Στάθης Θωμόπουλος
Αρχισυντάκτης : ...
Διεύθυνση : ...

Εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδόθηκε το 1924 από τον Στάθη Θωμόπουλο. Αργότερα ο Θωμόπουλος εγκαταστάθηκε στην Αθήνα και διακρίθηκε ως αστυνομικός συντάκτης Αθηναϊκών εφημερίδων.

ΧΡΟΝΟΣ

Εκδότης : Κων/νος Θεοδώρου
Αρχισυντάκτης : Ανδρέας Μεταξάς
Διεύθυνση : Ρήγα Φεραίου 98 και Ερμού

Άρχισε την έκδοση της τον Μάρτιο 1899. Διευθυντής και εκδότης ήταν ο Κων/νος Θεοδώρου και υπεύθυνος συντάκτης ο

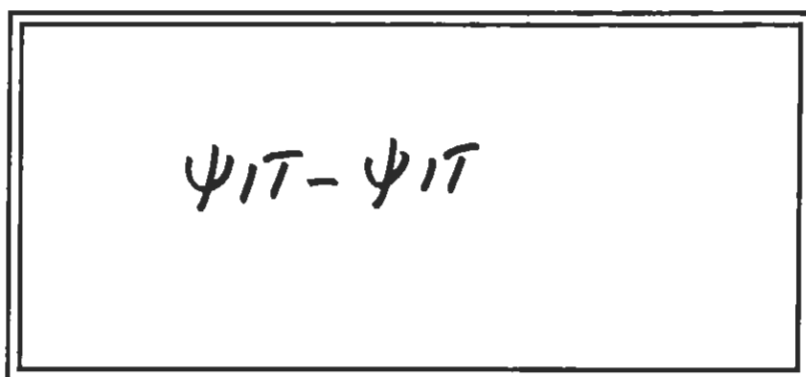
Ανδρέας Σ. Μεταξάς. Ως συντάκτες εργάστηκαν επίσης ο Χρίστος Ευαγγελίου και ο Α. Φωκάς.

Τυπωνόταν στο τυπογραφείο Ανδρέα Πάσχα με τέσσερις τετράστηλες σελίδες 0,43 X 0,31. Διατηρούσε γραφείο στην οδό ρήγα Φεραίου 98 και Ερμού. Την έκδοση του «Χρόνου» χρηματοδότησε ο σταφιδέμπορος Δημ. Σχίζας, του οποίου γραμματεύς ήταν ο Θεοδώρου.

Ο «Χρόνος» συντασσόταν με προσοχή. Με τα σχόλια που έγραφε ο Ανδρέας Μεταξάς η εφημερίδα δίκαιες υποθέσεις και έκανε λογικές υποδείξεις. Για την ειδησεογραφική ενημέρωση των αναγνωστών του, διατηρούσε ανταποκριτή στην Αθήνα, που τηλεγραφούσε κάθε μέρα περιληπτικά τις σημαντικότερες εσωτερικές και εξωτερικές ειδήσεις. Ήταν η πρώτη εφημερίδα που δημοσίευσε πολιτική γελοιογραφία. Το Πάσχα του 1899 εξέδωσε πανηγυρικό φύλλο σε κόκκινο χαρτί και με καλλιτεχνικό τίτλο.

Όμως, ο «Χρόνος» δεν κατόρθωσε να συμπληρώσει ένα έτος ζωής. Τελευταίο γνωστό φύλλο είναι ο αρ. 230 της 28ης Οκτωβρίου 1899. Το φύλλο αυτό είναι τυπωμένο στο τυπογραφείο Ηρακλή Ευμορφόπουλου και δεν αναγράφει όνομα συντάκτη ή διευθυντή. Τα γραφεία της εφημερίδας ήταν τότε στην οδό Μαιζώνος 121.

ΨΙΤ- ΨΙΤ

Εκδότης : ...

Αρχισυντάκτης : ...

Διεύθυνση : ...

Λαθρόβια σατιρική εφημερίδα του 1911-1912 Άγνωστος ο συντάκτης της. Δεν σώζονται φύλλα.

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ
ΠΑΤΡΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1840 ΕΩΣ
ΣΗΜΕΡΑ**

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΣΕΛΙΔΑ
1	ΑΓΑΘΟΠΟΪΑ	1910	157
2	ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ	1878	157
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	1922	157
4	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΡΑΥΓΗ	1936	157
5	ΑΓΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ	1936	157
6	ΑΘΗΝΑ	1919	157
7	ΑΙΓΛΗ	1871	157
8	ΑΚΛΕΠΤΟΣ	1859	158
9	ΑΚΡΟΘΙΝΙΑ	1924	158
10	ΑΛΗΘΕΙΑ	1927	158
11	ΑΛΗΘΗΣ ΟΔΗΓΟΣ	1929	158
12	ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΣ	1886	159
13	ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ	1930	159
14	ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ	1863	159
15	ΑΞΙΝΗ	1880	159
16	ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	1922	159
17	ΑΠΟΛΛΩΝ	1929	159
18	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	1925	159
19	ΑΡΑΤΟΣ	1886	160
20	ΑΡΜΑΓΕΔΔΩΝ	1896	160
21	ΑΡΜΟΝΙΑ	1911	160
22	ΑΡΟΥΡΑΙΟΙ	1894	160
23	ΑΣΤΗΡ	1906	160
24	ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1927	160
25	ΑΤΙΘΑΣΟΣ	1844-1883	161
26	ΑΧΑΣΑ	1846	161
27	ΑΧΛΙΚΑ	-	161

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΣΕΛΙΔΑ
28	ΒΗΜΑ	1937	161
29	ΛΑΣΙΚΗ ΦΩΝΗ	1930	161
30	ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	1895	162
31	ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ	1920	162
32	ΕΘΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ	1923	162
33	ΕΚΔΡΟΜΕΣ	1932	162
34	ΕΛΙΚΩΝ	1919	163
35	ΕΛΛΑΣ	1896	163
36	ΕΠΙΘΡΗΣΙΣ ΔΗΜ. ΥΠΑΛΛ.	1935	163
37	ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΝΟΤ. ΕΛΛ.	1934	163
38	ΕΡΕΥΝΑΤΕ ΤΑΣ ΓΡΑΦΑΣ	1930	163
39	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	1906	163
40	ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΤΕΡΨΕΩΣ	1859	164
41	ΕΦΗ.ΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ	1872	164
42	ΗΒΗ	1877	164
43	ΗΜΕΡΑ	1909	164
44	ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ	1925	164
45	ΗΧΩ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ	1928	165
46	ΗΩΣ	1880	165
47	ΗΩΣ	1919	165
48	ΘΗΣΑΥΡΟΣ	1920	165
49	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΗΧΩ	1902	165
50	ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ	1879	166
51	ΚΕΡΑΥΝΟΣ	1920	166
52	ΚΛΕΟ	1983	166
53	ΚΟΣΜΟΣ	1919	166
54	ΛΥΚΑΥΓΕΣ	1925	167

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΣΕΛΙΔΑ
55	ΜΕΛΙΣΣΑ	1886	167
56	ΜΕΛΛΟΝ	1912	167
57	ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ	1895	167
58	ΜΥΡΣΙΝΗ	1909	168
59	ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ	1904	168
60	ΝΕΟΙ	1932	168
61	ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ	1920	168
62	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΤ.	1936	168
63	ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ	1896	169
64	ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ	1875	169
65	ΠΑΛΛΑΣ	1877	169
66	ΠΑΛΛΑΣ	1903	169
67	ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΑΚΤΙΣ	1891	169
68	ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ	1929	170
69	ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ	1920	170
70	ΠΑΤΡΑΪΚΟΣ ΑΣΤΗΡ	1919	170
71	ΠΑΤΕΥΣ	1928	170
72	ΠΕΛΑ	1997	171
73	ΠΛΕΙΑΣ	1875	171
74	ΠΛΕΙΑΣ	1886	171
75	ΠΝΥΞ	1897	172
76	ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ	1903	172
77	ΣΑΛΠΙΓΕ	1928	172
78	ΣΑΛΠΙΓΕ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ	1905	172
79	ΣΚΕΡΤΣΟ	1923	173
80	ΣΤΑΘΜΟΣ	1933	173
81	ΣΤΑΥΡΟΣ	1899	173

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Α/Α	ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ	ΣΕΛΙΔΑ
82	ΣΤΑΦΙΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ	1934	173
83	ΣΥΛΛ. ΤΑΧ/ΚΩΝ ΔΕΛΤ.	1897	173
84	ΣΩΚΡΑΤΗΣ	1880	174
85	ΦΑΡΟΣ	1886	174
86	ΦΑΡΟΣ	1926	174
87	ΦΟΙΝΙΞ	1919	175
88	ΧΛΟΗ	1888	175

Τίτλος : ΑΓΑΘΟΠΟΪΑ

Ετος ίδρυσης : 1910

Εκδότης : Θρησκευτικός Σύλλογος

Τίτλος : ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1878

Τίτλος : ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ετος ίδρυσης : 1922

Τίτλος : ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΡΑΥΓΗ

Ετος ίδρυσης : 1936

Τίτλος : ΑΓΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1936

Τίτλος : ΑΘΗΝΑ

Ετος ίδρυσης : 1919

Εκδότης : Το ιδιωτικό Πρότυπο Λύκειο

«Άγιος Ανδρέας»

Τίτλος : ΑΙΓΛΗ

Ετος ίδρυσης : 1871

Τίτλος : ΑΚΑΛΕΙΠΤΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1859

Τίτλος : ΑΚΡΟΘΙΝΙΑ

Ετος ίδρυσης : 1924

Εκδότης : Διονύσιος Μελιδώνης & Άγγελος

Μητώνιας

Διευθυντής : Γρηγόρης Χασάπης

Διαχειρηστής : Πελίας Σαγρής

Διεύθυνση : Μαιζώνος 149

Τα Ακροθίνια δημοσίευαν πεζογραφήματα πρωτότυπα και μεταφράσεις. Διατηρούσαν επίσης στήλη αλληλογραφίας μεταξύ αναγνωστών με ψευδώνυμα. Στην πρώτη σελίδα του περιοδικού δημοσιευόταν μόνο μια φωτογραφία έργου τέχνης.

Τίτλος : ΑΛΗΘΕΙΑ

Ετος ίδρυσης : 1927

Εκδότες : Ανδρέας Παπαγεωργακόπουλος

Θεοχάρης Παπαγεωργόπουλος

Η «Αλήθεια» δημοσίευε διδακτική ύλη και εκκλησιαστικές ειδήσεις.

Τίτλος : ΑΛΗΘΗΣ ΟΔΗΓΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1929

Εκδότης : Γαβριήλ Μ. Μαλικοτσάκης

Δεκαπενθήμερο εθνικοθρησκευτικό περιοδικό το οποίο είχε σαν σκοπό να αντικρούσει τα κουμμουνιστικά και αιρετικά βιβλία.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΑΜΕΡΟΛΗΪΤΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1886

Τίτλος : ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ

Έτος ίδρυσης : 1930

Εκδότης : Βασίλης Αντωνόπουλος

Διευθυντής : Ανδρέας Γιαννακόπουλος

Τίτλος : ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Έτος ίδρυσης : 1863

Τίτλος : ΛΞΙΝΗ

Έτος ίδρυσης : 1880

Τίτλος : ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

Έτος ίδρυσης : 1922

Τίτλος : ΑΠΟΛΛΩΝ

Έτος ίδρυσης : 1929

Τίτλος : ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1925

Εκδότης : Θωμάς Παπαγιαννόπουλος

Δεκαπεθήμερο Θρησκευτικό περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΑΡΑΤΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1886

Τίτλος : ΑΡΜΑΓΕΔΩΝ

Ετος ίδρυσης : 1896

Τίτλος : ΑΡΜΟΝΙΑ

Ετος ίδρυσης : 1911

Εκδότης : Βασίλης Ηλιόπουλος

Διεύθυνση : Καραϊσκάκη 83

Τίτλος : ΑΡΟΥΡΑΙΟΙ

Ετος ίδρυσης : 1894

Τίτλος : ΑΣΤΗΡ

Ετος ίδρυσης : 1906

Εκδότης : Α.Κ. Μπραρόπουλος

Διεύθυνση : Σαχτούρη 48.

Ο «Αστήρ» ήταν φιλολογικό και κοινωνικό περιοδικό.

Τίτλος : ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1927

Εκδότης - Διευθυντής : Πάνος Κόρπας

Διεύθυνση : Μιαούλη 86

Περιεχει μεταφρασεις ξενων λογοτεχνηματων, ποιηματα, άρθρα για το γλωσσικό ζήτημα, ποικίλα θέματα, φιλοτεχνική στήλη, αθλητικές ειδήσεις.

Τίτλος : ΑΤΙΘΛΣΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1844 / 1883

Τίτλος : ΑΧΑΣΑ

Ετος ίδρυσης - λειτουργίας : 1846 -1853 - 1869-1885

Τίτλος : ΑΧΑΪΚΑ

Διευθυντής : Κ. Ν. Τριανταφύλλου

Περιοδικό το οποίο αναφερόταν στα Γράμματα, στις Επιστήμες και στις Τέχνες.

Τίτλος : ΒΗΜΑ

Ετος ίδρυσης : 1937

Τίτλος : ΔΑΣΙΚΗ ΦΩΝΗ

Ετος ίδρυσης : 1930

Διευθυντής : Κων/νος Λάζαρης

Συντάκτης : Κώστας Παπαϊωάννου

Διεύθυνση : Κανακάρη 92

Ήταν μηνιαία εφημερίδα του Δασικού προσωπικού.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ετος ίδρυσης : 1895

Εκδότες : Ο Παγκόσμιος Επιστημονικός

Σύνδεσμος

Περιοδικό με ύλη επιστημονική και φιλολογική. Θέματα γραμμένα στα Ελληνικά και στα Γαλλικά.

Τίτλος : ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ

Ετος ίδρυσης : 1920

Διευθυντής : Παναγιώτης Ε. Σωτηρόπουλος.

Τίτλος : ΕΘΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Ετος ίδρυσης : 1923

Εκδότες : Τάσος Βιδούρης

Σπύρος Ύξαρχος

Εβδομαδιαία πολιτικοφιλολογική επιθεώρηση που περιείχε άρθρα και σχόλια, λογοτεχνικά κείμενα κ.α. Διακήρυξε ότι αγωνίζεται για την εθνική ενότητα και την εθνική και κοινωνική αναμόρφωση.

Τίτλος : ΕΚΔΡΟΜΕΥΣ

Ετος ίδρυσης : 1932

Εκδότης : Βασίλης Μπέτσος

Ήταν φυσιολατρικό περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΕΛΙΚΩΝ

Ετος ίδρυσης : 1919

Εκδότες : Μια ομάδα φοιτητών και άλλων νέων.

Τίτλος : ΕΛΛΑΣ

Ετος ίδρυσης : 1896

Τίτλος : ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛ.

Ετος ίδρυσης : 1935

Εκδότες : Ο Σύλλογος Δημοτικών Υπαλλήλων

Πατρών

Λιευθυντής : Κώστας Κυριακόπουλος

Τίτλος : ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΝΟΤΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1934

Εκδότης : Παναγιώτης Ι. Παπανδρόπουλος

Δεκαπενθήμερο πολιτικό και οικονομικό περιοδικό.

Τίτλος : ΕΡΕΥΝΑΤΕ ΤΑΣ ΓΡΑΦΑΣ

Ετος ίδρυσης : 1930

Εκδότης : Θεοφάνης Ζαφειρόπουλος

Ήταν περιοδικό των Διαμαρτυρομένων.

Τίτλος : ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1906

Εκδότης : Κ. Νικολετόπουλος

Θρησκευτικό δεκαπενθήμερο περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΤΕΡΨΙΔΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1859

Το περιοδικό αυτό ήταν το μόνο που εκδόθηκε στην Πάτρα και περιλάμβανε μυθιστορήματα και διηγήματα.

Τίτλος : ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Έτος ίδρυσης : 1872

Τίτλος : ΗΒΗ

Έτος ίδρυσης : 1877

Τίτλος : ΗΜΕΡΑ

Έτος ίδρυσης : 1909

Λιευθυντής : Αριστοτέλης Θ. Κουσούρας

Εκπαιδευτικό, φιλολογικό, εθνικό και θρησκευτικό περιοδικό.

Τίτλος : ΗΧΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1925

Λιευθυντής : Θεοχάρης Ζαφειρόπουλος

Μηνιαίο Θρησκευτικό περιοδικό των διαμαρτυρομένων που υποστήριζε το δόγμα που πίστευε σε δημόσια συζήτηση με τον Θεολόγο Παν. Τρεμπέλα.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΗΧΩ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ

Έτος ίδρυσης : 1928

Εκδότες : Γ. Στεφανόπουλος

Διεύθυνση : Πλατεία Γεωργίου Α΄

Εγκυκλοπαιδικό περιοδικό το οποίο δημοσίευε φωτογραφίες μνημείων ή έργων τέχνης και διαφημίσεις.

Τίτλος : ΗΩΣ

Έτος ίδρυσης : 1880

Μηνιαίο φιλολογικό περιοδικό ομώνυμου συλλόγου.

Τίτλος : ΗΩΣ

Έτος ίδρυσης : 1919

Εκδότες : Οι μαθητές: Κων/νος Κυριακόπουλος

Νικόλαος Σισίνης

Παναγιώτης Μαραγκόπουλος

Τίτλος : ΘΗΣΑΥΡΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1920

Τίτλος : ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΗΧΩ

Έτος ίδρυσης : 1902

Διευθυντής : Χαρίτων Παναγόπουλος

Μηνιαίο θρησκευτικό και κοινωνικό περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ετος ίδρυσης : 1879

Εκδότες : Οι γιατροί : Οθων Βαχατόρης-

χειρουργός

Γεώργιος Διαμαντόπουλος-

μαιευτήρας

Θεόδωρος Ζαΐμης - χειρουργός

Διεύθυνση : Μαιζώνος

Η «Ιατρική Επιθεώρηση» περιείχε ιατρικού ενδιαφέροντος ειδήσεις και άρθρα πρωτότυπα ή μεταφρασμένα από γαλλικά ιατρικά περιοδικά.

Τίτλος : ΚΕΡΑΥΝΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1920

Εκδότες : Νικόλαος Κ. Νιέρης

Διευθυντής : Σπύρος Βούλγαρης

Τίτλος : ΚΛΕΟ

Ετος ίδρυσης : 1983

Περιοδικό ποικίλης ύλης που κυκλοφορεί κάθε δίμηνο

Τίτλος : ΚΟΣΜΟΣ

Ετος ίδρυσης : 1919

Εβδομαδιαίο φιλολογικό περιοδικό το οποίο δημοσίευε και γελοιογραφίες πατρινών λογίων.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΛΥΚΑΥΓΕΣ

Ετος ίδρυσης : 1925

Εκδότες : Ο Φιλολογικός Όμιλος Πατρών

Διευθυντής : Πάνος Κορπιάς

Δεκαπενθήμερο ηθικοφιλολογικό περιοδικό.

Τίτλος : ΜΕΛΙΣΣΑ

Ετος ίδρυσης : 1886

Εκδότης : Αντώνης Ξ. Παπανικητόπουλου

Το περιοδικό αυτό αναφέρεται γενικά στο ελληνικό κράτος, στους Ελληνικούς χορούς, εικόνες ανδρών και άλλα θέματα.

Τίτλος : ΜΕΛΛΟΝ

Ετος ίδρυσης : 1912

Εκδότης : Σπύρος Ν. Μουσούρης

Διεύθυνση : Πατρέως και Κανακάρη

Περιοδικό που περιείχε λογοτεχνική ύλη και μια στήλη «Πολιτικού δελτίου», αφιερωμένη στην επικαιρότητα. Επίσης περιείχε σατιρική στήλη, διαφημείσεις και ποιήματα.

Τίτλος : ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Ετος ίδρυσης : 1935

Εκδότες : Ο Σύνδεσμος Πατρινών Υπαλλήλων με
πρόεδρο τον Δημήτριο Καλέκα

Περιοδικό οικονομικού περιεχομένου στο οποίο δημοσιεύονταν στατιστικά στοιχεία για την εμπορική κίνηση.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΜΥΡΣΙΝΗ

Έτος ίδρυσης : 1909

Εκδότες : Α. Γ. Ζώης, Α.Δ. Φιορίκη, Ν. Σ. Γεμενή

Τίτλος : ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ

Έτος ίδρυσης : 1904

Εκδότης : Ιωαν. Αρνέλλος

Τίτλος : ΝΕΟΙ

Έτος ίδρυσης : 1932

Αρχισυντάκτης : Βασίλης Μπέτσος

Φιλολογικό περιοδικό.

Τίτλος : ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1920

Εκδότες : Γ. Α. Γιαννικόπουλος (Μαυρονέρης),

Ι. Αρνέλλος, Σωτήρης Κυριαζόπουλος

Περιοδικό χριστιανικών αρχών.

Τίτλος : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

Έτος ίδρυσης : 1936

Δεκαπενθήμερο οικονομολογικό και δημοσιονομικό
περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Ετος ίδρυσης : 1896

Εκδότης : Ο Αρχιεπίσκοπος Πατρών Ηλείας
Ιερόθεος Μητρόπουλος.

Τίτλος : ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ

Ετος ίδρυσης : 1875

Εκδότης : Παναγιώτης Ευμορφόπουλος

Παιδικό περιοδικό.

Τίτλος : ΠΑΛΛΑΣ

Ετος ίδρυσης : 1877

Εκδότης : Νικόλαος Βωτυράς

Περιείχε θέματα ιστορικά, φιλολογικά, επιστημονικές ειδήσεις και περίεργα κατά μετάφραση από ξένα εγκυκλοπαιδικά περιοδικά.

Τίτλος : ΠΑΛΛΑΣ

Ετος ίδρυσης : 1903

Εκδότες : Ν. Δροσόπουλος, Β. Ηλιόπουλος

Δεκαήμερο εικονογραφημένο περιοδικό.

Τίτλος : ΠΑΤΑΡΑΪΚΗ ΑΚΤΙΣ

Ετος ίδρυσης : 1891

Εκδότης & Διευθυντής : Νικόλαος Πετρόπουλος

Δημοσίευε ποικίλη ύλη, κυρίως μεταφράσεις από γαλλικά περιοδικά και βιβλία.

Τίτλος : ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1929

Εκδότες : Αφοί Ανδριόπουλοι

Διεύθυνση : Πατρέως 66

Εβδομαδιαίο, πολιτικό, φιλολογικό και αθλητικό περιοδικό το οποίο δημοσίευε λογοτεχνική ύλη, πολιτικά άρθρα και σχόλια, σατιρικούς επίκαιρους στίχους, έρευνες για τα κοινωνικά και οικονομικά θέματα, ειδήσεις για την πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση της πόλης καθώς και πλούσιο αθλητικό ρεπορτάζ.

Τίτλος : ΠΑΤΡΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Έτος ίδρυσης : 1920

Εβδομαδιαίο εικονογραφημένο φιλολογικό περιοδικό.

Τίτλος : ΠΑΤΑΡΑΪΚΟΣ ΛΣΤΗΡ

Έτος ίδρυσης : 1919

Εκδότες : Ε. Σ. Μπαρμπούρης, Η. Βλαχούτσικος

Τίτλος : ΠΑΤΡΕΥΣ

Έτος ίδρυσης : 1928

Εκδότης & Διευθυντής : Διονύσης Λαγούσης

Διεύθυνση : Κανακάρη 128

Μηνιαίο Φιλολογικό περιοδικό.

Τίτλος : ΠΕΛΛΑ

Έτος ίδρυσης : 1997

Εκδότης : Γιάννα Λιβέρη

Είναι ίσως το πιο πρόσφατο περιοδικό που υπάρχει σήμερα καθώς ιδρύθηκε μόλις στις 21 Φεβρουαρίου 1997. Ιδρύτρια του περιοδικού είναι η Γιάννα Λιβέρη. Κυκλοφορεί κάθε μήνα μέσω του πρακτορείου τοπικού τύπου. Είναι περιοδικό ποικίλης ύλης και το κυριότερο χαρακτηριστικό του είναι ότι δεν περιορίζεται μόνο στην Αχαΐα αλλά και σε όλο τον ελληνικό χώρο. Σ' αυτό συντελούν και οι έμπειροι δημοσιογράφοι που έχει η «Πέλλα», με ειδικότητες από πολλούς τομείς. Παίρνονται συνεντεύξεις από υψηλά πρόσωπα σ' όλη την Ελλάδα, παρέχοντας έτσι ταυτόχρονα την δυνατότητα στον πατρινό αναγνώστη να μαθαίνει γεγονότα πέρα από την περιοχή του.

Τίτλος : ΠΛΕΙΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1875

Εκδότης : Κ.Π. Ευμορφόπουλος

Φιλολογικό και πολιτικό περιοδικό.

Τίτλος : ΠΛΕΙΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1886

Συντάκτες : Ηλίας Ι. Οικονομόπουλος, Σ. Κ.

Δουζένης

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΠΝΥΞ

Έτος ίδρυσης : 1897

Εκδότης : Σωτήρης Γκολφινόπουλος

Δεκαπενθήμερο νομικό περιοδικό το οποίο έκανε λόγο για επίκαιρα θέματα των δικηγόρων ή των συμβολαιογράφων ή για προβλήματα της Ελληνικής Δικαιοσύνης.

Τίτλος : ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1903

Εκδότης : Ανδρέας Πάσχας

Ιδρυτής : Μανουήλ Χαιρέτης

Φιλολογικό περιοδικό το οποίο δημοσίευε διάφορα θέματα.

Τίτλος : ΣΑΠΠΞ

Έτος ίδρυσης : 1928

Εκδότες & Συντάκτες : Δ. Μιχόπουλος, Α.

Κουτογιάννης

Θρησκευτικό περιοδικό, το οποίο έπαιρνε θέση σε επίκαιρα πολιτικά και κοινωνικά θέματα.

Τίτλος : ΣΑΛΠΙΓΞ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Έτος ίδρυσης : 1905

Συντάκτης : Π. Καλλιοντζής

Διεύθυνση : Κορίνθου 167

Μηνιαίο κοινωνικοθρησκευτικό περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΣΚΕΡΤΣΟ

Έτος ίδρυσης : 1923

Περιοδικό ποικίλης ύλης

Τίτλος : ΣΤΑΘΜΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1933

Εκδότες : Μια ολιγομελή ομάδα νέων που θαύμαζαν τον Φροϋντ.

Υπεύθυνος : Κων/νος Αναγνωστόπουλος

Σαν σκοπό είχε την διάδοση των θεωριών της ψυχανάλυσεως και τα διδάγματα της ψυχοφυσικής.

Τίτλος : ΣΤΑΥΡΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1899

Εκδότες : Ο Ηθικοθρησκευτικός σύλλογος «Απόστολος Ανδρέας» με πρόεδρο τον Αρχιεπίσκοπο Πατρών και Ηλείας Ιερόθεο Μητρόπουλο.

Μηνιαίο θρησκευτικό περιοδικό

Τίτλος : ΣΤΑΦΙΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Έτος ίδρυσης : 1934

Εκδότες : Ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός

Τίτλος : ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡ. ΔΕΛΤΑΡΙΩΝ

Έτος ίδρυσης : 1897

Εκδότης & Συντάκτης: Δημήτρης Παπαστεφάνου

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Φιλολογικό περιοδικό το οποίο δημοσίευε και στην γαλλική γλώσσα ειδήσεις και αγγελίες.

Τίτλος : ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Έτος ίδρυσης : 1880

Εκδότες : Περικλής Ραπτόπουλος,

Γεώργιος Π. Παπανικολάου

Περιοδικό που δημοσιεύονταν μεταφράσεις ξένων λογοτεχνημάτων και ελάχιστα ποιήματα.

Τίτλος : ΦΑΡΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1886

Εκδότες : Διονύσιος Βασιλειάδης,

Ηρακλής Φραγκόπουλος

Διεύθυνση : Κορίνθου

Μηνιαίο οικογενιακό περιοδικό το οποίο περιείχε ειδήσεις από την πολιτική, κοινωνική και θεατρική κίνηση της Πάτρας.

Τίτλος : ΦΑΡΟΣ

Έτος ίδρυσης : 1926

Εκδότες : Παναγιώτης Παπανδρόπουλος

Ανδρέας Μαχαίρας

Εβδομαδιαίο περιοδικό.

Ο ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Τίτλος : ΦΟΙΝΙΞ

Έτος ίδρυσης : 1919

Φιλολογικό περιοδικό.

Τίτλος : ΧΛΟΗ

Έτος ίδρυσης : 1888

Λημοσίευε μυθιστορήματα, διηγήματα, επιστημονικές
διατριβές και προφητείες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Επίσκεψη & Συνεντεύξεις στις εφημερίδες των Πατρών

ΑΛΛΑΓΗ

Κατά την ίδρυση της υπήρχαν όπως ήταν φυσικό κάποια εμπόδια ανταγωνισμού από τις ήδη υπάρχουσες εφημερίδες, με μεγαλύτερη ανταγωνίστρια την «Πελλοπόννησος», η οποία είχε μια ιστορία 80 χρόνων στον Πατραϊκό τύπο. Σιγά-σιγά όμως έγινε αποδεκτή από τον Πατραϊκό κοινό. Θεωρείται ότι το διάστημα ενός χρόνου είναι σημαντικό για οποιαδήποτε εφημερίδα προκειμένου να γίνει αποδεκτή. Σήμερα στην «Αλλαγή» εργάζονται 30 άτομα που κρίνονται υπεράριθμα λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας, η οποία αντικαθιστά το ανθρώπινο δυναμικό.

Στηρίζεται πολιτικά από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. όμως αυτό δεν την εμποδίζει να κριτικάρει και να αποδοκιμάζει ενέργειες της παράταξης που θεωρούνται μη απαραίτητες ή λανθασμένες. Μέσα από τα άρθρα της έχουν θιγεί πολλά συμφέροντα. Μερικοί προβαίνουν σε μηνύσεις οι οποίες δεν φέρνουν επιθυμητό αποτέλεσμα για τους μηνυτές καθώς τα περισσότερα άρθρα της «Αλλαγής» είναι ανώνυμα.

Ο τεχνικός Η/Υ κ. Ν. Αλεξανδρόπουλος που μας έδωσε όλα τα ανωτέρω στοιχεία, θεωρεί την πορεία της εφημερίδας αρκετά καλή μέσα στο χρόνο και σε συνάρτηση με τον ανταγωνισμό από τις μεγαλύτερες εφημερίδες.

Το κόστος είναι μικρότερο λόγω των computers που υπάρχουν. Η εκτύπωση είναι πολύ καλή και έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη εμφάνιση της εφημερίδας σήμερα. Παλιότερα πρέπει να αναφέρουμε ότι υπήρχε πρόβλημα στην εμφάνιση της «Αλλαγής» σε μερικά σημεία του φύλλο, καθώς η εκτύπωση στο πιεστήριο δεν ήταν αποτελεσματική.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Κατά την ίδρυση της δεν αντιμετώπισε ιδιαίτερα προβλήματα καθώς ο κόσμος εκτίμησε την προσφορά της εφημερίδας «Γεγονότα» και την αγκάλιασε με αγάπη από τα πρώτα κιόλας βήματα της στον πατραϊκό Τύπο. Εξάλλου, όλοι οι συνεργάτες είχαν μεγάλο πείσμα και δύναμη από την πρώτη μέρα της ίδρυσης της, αισιόδοξοι ότι θα γίνει αποδεκτή αμέσως και φυσικά έχοντας τεράστια εμπιστοσύνη στην κρίση του Πατραϊκού κοινού.

Παρομοιάζεται από τον Γ. Σπαθαράκη σαν μια επιχείρηση που απασχολεί 14 εργαζόμενους, τηρείται ένα σταθερό ωράριο και έχει ως αντικείμενο την καταγραφή γεγονότων και εξελίξεων σε κείμενα. Είναι λίγο δύσκολη η επιχείρηση, συνδεδεμένη με το καθημερινή άγχος και την αγωνία για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Στα πλαίσια λοιπόν της σωστής ενημέρωσης έχει πάρει θέση για τα προβλήματα της Πάτρας και έχει προτείνει πιθανές λύσεις. Όμως, η οριστική λύση δίνεται από τους αρμόδιους στην Αθήνα, με άμεση συνέπεια τα «Γεγονότα» να προβούν σε συνεχή πίεση προς τους αρμόδιους ως μοναδικό τρόπο για την εύρεση της λύσης. Η πίεση ασκείται για να δοθεί περισσότερο βάρος στην επαρχία και κυρίως στην Πάτρα, να δοθούν κονδύλια για έργα, μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας κ.λ.π. Η βοήθεια αυτή από τα «Γεγονότα» έχει βοηθήσει σημαντικά για την εύρεση λύσης.

Μια εφημερίδα με ιστορία 11 χρόνων διατηρεί αρχείο. Πουλάει αρκετές χιλιάδες εφημερίδες την ημέρα και θεωρείται επιτυχημένη η μέχρι τώρα πορεία της.

Πολιτικά υποστηρίζει την αριστερά και το ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Ο Γ. Σπαθαράκης γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης και ήρθε πριν από 23 χρόνια στην Πάτρα όταν πέρασε στο Πανεπιστήμιο ως Πολιτικός Μηχανικός. Τον κέρδισε όμως ο Τύπος και γι' αυτό γρήγορα άφησε τις σπουδές για να απασχοληθεί με αυτόν.

ΓΝΩΜΗ

Κατά την ίδρυση της δεν υπήρξαν εμπόδια από αντίπαλες εφημερίδες και έτσι έγινε αμέσως αποδεκτή. Πήρε θέση στα προβλήματα που αντιμετώπισε η Πάτρα και όπως υποστηρίζεται από τον συντάκτη κ. Μ. Γράβα, που μας έδωσε με δυσκολία τα λιγοστά αυτά στοιχεία, η θέση της «Γνώμης» βοήθησε στην επίλυση τους.

Τυπώνει καθημερινά 4.500 φύλλα απ' τα οποία πωλούνται τα 4.000 Θεωρείται πως η «Γνώμη» έχει περιθώρια εξέλιξης στο μέλλον. Πολιτικά υποστηρίζει τη Ν.Δ.

ΕΞΠΡΕΣ

Ιδρύθηκε πριν από 40 χρόνια. Είναι ιδιοκτησία της και στην Πάτρα υπάρχει η αντιπροσωπεία της (Μαιζώνας 94), λόγω της ζήτησης που έχει στους Πατρινούς αναγνώστες. Η «Εξπρές» είναι ημερήσια οικονομική εφημερίδα και τα σημαντικότερα θέματα της είναι : Χρηματιστήριο, Νομικά και προεδρικά Διατάγματα.

ΗΜΕΡΑ

Παλιότερα η «Ημέρα» είχε ν' αντιμετωπίσει νομικά προβλήματα που την έκανα να υποφέρει για ένα χρονικό διάστημα. Όλα όμως ξεπεράστηκαν και την τελευταία δεκαετία αναπτύσσεται κανονικά. Μάλιστα τα τελευταία 10 χρόνια έχει πετύχει τα εξής :

- α) αναβάθμιση του πατραϊκού τύπου : συγκεκριμένα άφησε σελίδες και έφερε μια επανάσταση στον χώρο του Τύπου.
- β) επιχείρησε ένα στυλ σοβαρό, χωρίς κίτρινο τύπο : αποδείχτηκε πως ο κόσμος δεν ενδιαφέρεται για «κουτσομπολιά». Θέλει μόνο ενημέρωση σοβαρή και έγκυρη.

Τα βασικά στελέχη της έχουν ένα κοινό στόχο : να βελτιώνονται συνέχεια τα κείμενα και να προσφέρεται στους

αναγνώστες νέες εφημερίδες. Για να βελτιώνει η «**Ημέρα**» τα κείμενα της επένδυσε στους ανθρώπους. Οι ήδη 50 εργαζόμενοι άρχισαν να επιμορφώνονται και να βελτιώνονται συνεχώς.

Η «**Ημέρα στο Κόσμο**» είναι ένα ένθετο που στηρίζεται σε μεταφράσεις περιοδικών και εκδίδεται κάθε Πέμπτη.

Καταργήθηκε το Κυριακάτικο φύλλο της «**Ημέρα**» που από πλευράς ενημέρωσης ήταν αδύνατο και γι' αυτό να προσφέρεται στους αναγνώστες η δυνατή ενημέρωση του Δευτεριάτικου.

Η «**Ημέρα**» έχει κατανοήσει ότι ο αντίπαλος του Πατριακού Τύπου είναι ο Αθηναϊκός γι' αυτό η προσπάθεια της είναι να δώσει μια πλήρη εφημερίδα η οποία θα υπερτερεί έτσι κι' αλλιώς έναντι των αθηναϊκών στην τοπική ενημέρωση. Επιθυμία της «**Ημέρας**» είναι να δημιουργεί νέους αναγνώστες. Θέλει επίσης να κερδίσει τους αναγνώστες που στην κρίσιμη δεκαετία του '80, μη βρίσκοντας καλές Πατρινές εφημερίδες κατέφευγαν στον Αθηναϊκό τύπο. Σήμερα η αγορά έχει ανταποκριθεί στη βελτίωση της «**Ημέρας**».

Το βασικό μοντέλο ανάπτυξης που χρησιμοποιείται είναι :
ΑΝΑΠΤΥΞΗ → Επενδύσεις και συνεχή βελτίωση.

Τέλος, η «**Ημέρα**» εφημερίδα κεντροαριστερή, έχει δικά της τυπογραφεία και ιδιόκτητο ραδιοφωνικό σταθμό. Ονομάζεται «**Ημέρα F. M.**» Και βρίσκεται στα 90,4 των F. M.

ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΗΡΥΞ

Το 1934 ο Ανδρέας Γ. Βρής ιδρύει τον «**Ταχυδρόμο**» ο οποίος έβγαινε κάθε Δευτέρα. Στην συνέχεια μετονομάστηκε σε «**Εθνικός Κήρυξ**» ενώ λίγα χρόνια αργότερα, στις 14 Σεπτεμβρίου 1969 ιδρύεται η Καθημερινή εφημερίδα «**Ημερήσιος Κήρυξ Πατρών**» από τους Κων. Α. Βρή, Δημήτριο Α. Βρή και Αλέξανδρο Α. Βρή.

Θεωρείται μια εφημερίδα με μέτρια κυκλοφορία αλλά με πολλές προοπτικές για το μέλλον. Οι σημερινοί ιδιοκτήτες του «**Ημερήσιου Κήρυξ Πατρών**» και του «**Εθνικού Κήρυξ Πατρών**» είναι:

Ανδρέας Κων. Βρής
Ελευθερία Κων. Βρή
Κων. Αλεξ. Βρής
Ανδρέας Αλεξ. Βρής

ΠΑΤΡΑΣΠΟΡ

Ιδρύθηκε το 1969 από τον Βαγγέλη Σπυρόπουλο. Είναι μια εφημερίδα με αθλητικό περιεχόμενο και κυκλοφορεί κάθε Δευτέρα.

Περιέχει αθλητικά νέα στις 12 σελίδες του, από την Αχαΐα, Ηλεία και Αιτωλοακαρνανία. Τυπώνονται 3.000 φύλλα απ' τα οποία πωλούνται γύρω στα 2.500 - 2.800 εβδομαδιαίως.

ΠΑΤΡΙΝΕΣ ΩΡΕΣ

Είναι μέλος του Ε.Η.Ε.Τ. (ένωση ημερησίου επαρχιακού τύπου), μια ένωση από την οποία κρίνεται αν είναι έγκαιρη ή όχι η εφημερίδα που γίνεται μέλος.

Αποτελείται από 16 σελίδες γεμάτες με νέα από την Πάτρα και την ευρύτερη περιοχή. Ως εφημερίδα με κύρος και συνέπεια, έχει δικό της διακανονισμό στην διανομή των φύλλων με κυριότερο τρόπο : την μέθοδο « πόρτα- πόρτα». Έτσι ο κάθε Πατρινός μπορεί να έχει την εφημερίδα του πρωί- πρωί και μάλιστα στο σπίτι του

Διανέμεται από το Σαραβάλι Πατρών έως τον Καναδά και την Αυστραλία. Όπου υπάρχει απόδημος Πατρινός οι Πατρινές ώρες είναι παρόν.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Σήμερα η «Πελοπόννησος» είναι ιδιοκτησία Νανά & Σπύρου δούκα. Σε ένα πολυτελές κτίριο στην οδό Μαιζώνας 206, διατηρεί τα γραφεία και το τυπογραφείο της. Είναι η μοναδική εφημερίδα του 19ου αιώνα που υπάρχει και μάλιστα που λειτουργεί ασταμάτητα.

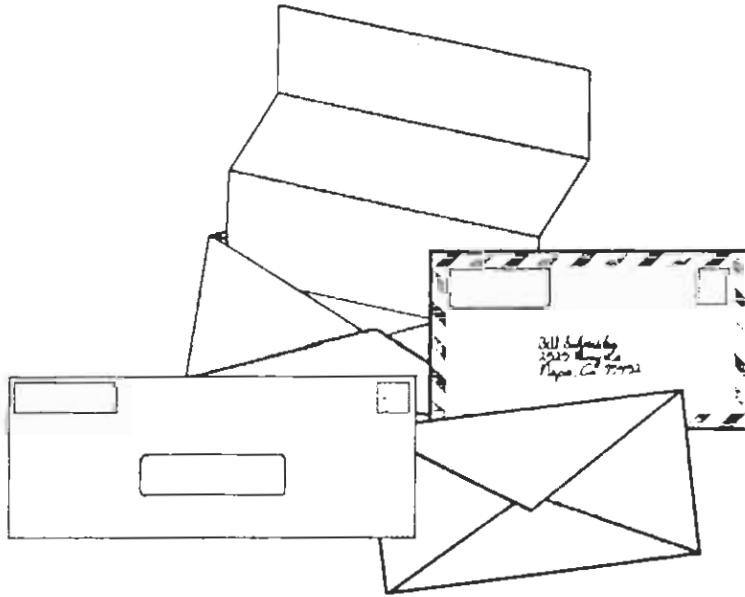
Μια νέα πρωτοπορία της , είναι η «Πελοπόννησος της Δευτέρας». Μια ανανεωμένη εφημερίδα σε μικρότερο σχήμα και με πολύ καλή ποιότητα των σελίδων της.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η Εκδοτική - Διαφημιστική Ε.Π.Ε εκδίδει το 1993 την 15 θήμερη εφημερίδα «Σύμβουλος Επιχειρήσεων»

Στόχος της είναι να βοηθήσει και να ενημερώσει τις τοπικές επιχειρήσεις για τα προβλήματα και τα οικονομικά δεδομένα στην Πάτρα.

Έγινε αποδεκτή κυρίως από οικονομικούς παράγοντες και επιχειρηματίες.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ιδρύθηκε στις 28 Μαΐου 1957 από την Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν. (ένωση συντακτών ημερησίου, επαρχιακού, Πελοποννήσου, Ιπείρου, Νήσων). Ο σκοπός του είναι η συγκέντρωση προβολή και τεκμηρίωση της ιστορίας του ελληνικού τύπου. Δεν περιορίζεται δηλαδή μόνο στον Πατρινό Τύπο αλλά στον τύπο όλης της ελληνικής Επικράτειας. Αντικείμενα ενδιαφέροντος του Μουσείου Τύπου είναι : οι εφημερίδες, τα περιοδικά, προκηρύξεις, χειρόγραφα, αφίσες, αυτόγραφα και γενικά ότι έχει σχέση με τον Τύπο. Χρηματοδοτείται από την Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν., δεν έχει επομένως καμμία σχέση με το Δημόσιο. Ο μεγαλύτερος όγκος του Πατραϊκού τύπου βρίσκεται σήμερα στην Βιβλιοθήκη της Βουλής και στην εθνική βιβλιοθήκη. Σήμερα υπάρχουν αρκετά βιβλία που αφορούν τον Τύπο στο Μουσείο Τύπου σε αντίθεση με τον προηγούμενο αιώνα (πριν το 1894) που υπήρχαν ελάχιστα φύλλα.

Μουσείο Τύπου : - όλα τα φύλλα του «Νεολόγου» από το 1895 μέχρι σήμερα.

- όλα τα φύλλα του «Φορολογούμενου» της περιόδου 1875 -1892

- όλα τα φύλλα της «Ηχώ των Επαρχιών» της περιόδου 1842 -1843

- αυτούσια η εφημερίδα «Ελληνικά χρονικά Μεσολογγίου» που κυκλοφορούσε το 1826 κατά την διάρκεια της πολιορκίας της ιστορικής πόλης.

- το έγγραφο που έστειλε η Εθνοσυνέλευση του 1831 -1832 στον Ιωάννη Καποδίστρια και που του πρότεινε να αναλάβει την εξουσία.

Επίσης, στο Μουσείο Τύπου υπάρχουν φωτογραφίες τίτλων δων εφημερίδων καθώς και έγχρωμες λιθογραφίες των ηρώων του 1821 στους τοίχους του Μουσείου. Θεωρείται ότι οι λιθογραφίες αυτές αποδίδουν την φυσιογνωμία των ηρώων καθώς εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν φωτογραφίες για να δούμε εμείς οι νεώτεροι, τα πρόσωπα των ανθρώπων που μας χάρισαν την ελευθερία από τον τουρκικό ζυγό.

Η συγκέντρωση και η έρευνα των εφημερίδων από το 1821 έως σήμερα, έχει γίνει από τον κ. Νίκο Πολίτη. Ο κύριος Πολίτης εργάστηκε σκληρά 5 χρόνια στις βιβλιοθήκες της Βουλής για να βρει και να καταγράψει την πορεία του Πατραϊκού τύπου στον χρόνο. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο θέλουμε να τον ευχαριστήσουμε για όλες τις πληροφορίες που μας έδωσε για το Μουσείο Τύπου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

⇒ Κίνηση Εφημερίδων

- ◆ Από το 1840 έως το 1900 εκδόθηκαν 104 εφημερίδες (78 πολιτικές εκλογικές, 15 σατιρικές και 3 θρησκευτικές)
- ◆ Από το 1900 έως το 1940 εκδόθηκαν 55 εφημερίδες. (42 πολιτικές, 8 σατιρικές και 5 θρησκευτικές)
- ◆ Από το 1940 έως σήμερα έχουν εκδοθεί 9 εφημερίδες. (6 πολιτικές, 2 αθλητικές, και 1 οικονομική).

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι : υπάρχει μεγάλη επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία όλα αυτά τα χρόνια άλλοτε ήταν πιο έντονη και άλλοτε πιο ασθενής. Η κίνηση των εφημερίδων αυξανόταν ή μειωνόταν ανάλογα με τις καταστάσεις ή τα γεγονότα που επικρατούσαν.

⇒ Πολιτικές τοποθετήσεις

Οι εφημερίδες σε ένα ποσοστό 90 % παίρνουν σαφή πολιτική τοποθέτηση υπέρ ή κατά κάποιας παράταξης της εποχής που εκδόθηκαν. Ένα ποσοστό 10 % μόνο, ασχολείται με διάφορα άλλα θέματα, π.χ. θρησκευτικά, σατιρικά κ.λ.π.

⇒ Συντάκτες- Εκδότες

Οι συντάκτες- εκδότες των εφημερίδων ήταν και είναι κατά την πλειοψηφία τους, άτομα με οικονομική και κοινωνική επιφάνεια και τα οποία είχαν ή αποκτούσαν εξουσία εκμεταλλευόμενοι την δύναμη του Τύπου που έχει δίκαια χαρακτηριστεί ως 4η εξουσία.

⇒ Εξοπλισμός

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν από τις εφημερίδες ήταν πολλά και ποικίλα. Ξεκινώντας από τη χειρόγραφη τυπογραφία, περνώντας στην ηλεκτρική και καταλήγοντας στην ηλεκτρονική τυπογραφία.

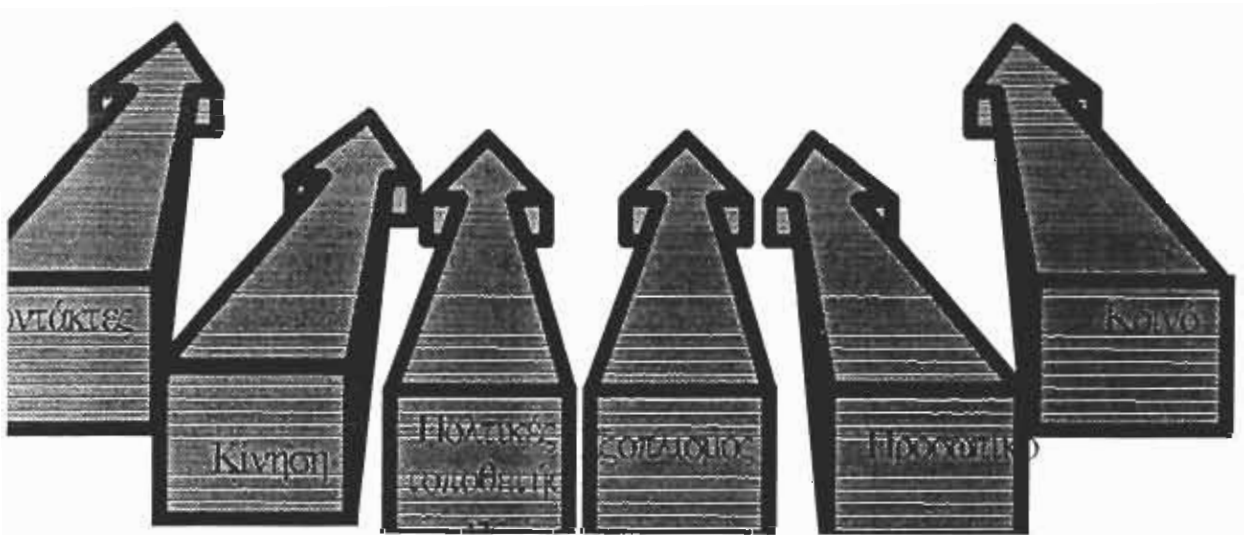
Σήμερα μάλιστα με την ύπαρξη του INTERNET δίνεται η δυνατότητα της άμεσης επαφής με οποιοδήποτε έντυπο, οποιαδήποτε στιγμή, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

⇒ Προσωπικό

Το προσωπικό παλιότερα αποτελούταν συνήθως από άτομα που ασχολούνταν με την δημοσιογραφία από «μεράκι» και για προσωπική ευχαρίστηση. Σήμερα έχουμε έμπειρους δημοσιογράφους με εξειδικευμένες γνώσεις, με σπουδές και μάλιστα έχουμε σχολές δημοσιογραφίας τόσο σε επίπεδο κατάρτισης όσο και σε επίπεδο εκπαίδευσης.

⇒ Αναγνωστικό Κοινό

Το αναγνωστικό κοινό διαβάσει, κρίνει, αποφασίζει ή απορρίπτει αυτά που του παρουσιάζουν. Η κρίση επηρεάζεται από το βαθμό εκπαίδευσης και μόρφωσης, από την κοινωνική τάξη ή θέση που βρίσκεται ο καθένας. Ακόμα ο αναγνωστικό κοινό παρασύρεται και διαμορφώνει κρίση και άποψη από κοινωνικές, ιστορικές, εθνικές ή πολιτικές εξελίξεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

⇒ Χρονικό του Πατραϊκού Τύπου 1840-1940 (Νίκος Πολίτης)

⇒ Η Ιστορία της Τυπογραφίας, Εγκυκλοπαίδεια «Υδρία»

⇒ Η Ιστορία της Πάτρας, Αλέκος Μαρασλής

⇒ Πάτρα 1828-1860, Νίκος Μπαρουνάκης

⇒ Πολιτική Ιστορία της Πάτρας, Γ. Λάζαρη

⇒ 200 χρόνια Ελληνικού Τύπου, Γιάννης Κυριακόπουλος

⇒ Μουσείου Τύπου Πατρών

ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΚΔΟΣΙΣ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ",

ΠΑΤΡΑΙ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. Μ. ΡΟΥΦΟΥ

ΕΥΝΑΡΟΜΗΣ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ

1311

ΠΑΤΡΑΙ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1908

Αριθμ.

ΕΤΗΣΙΑ

Δύο 5
...
ΟΥ ... 10
... 5

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΑΤΡΑΪΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Παιδιά είδατε να
...
...
...
... και Κ.

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΑΙΣΙΟΝ ΜΕΛΛΟΝ

... αφοροῦμενον εις την
... ζωής και κινήσεως
... αφοροῦται, κατά συνέ-
... την πολιτικὴν κατάστασιν
... και του, γομού μας με-
... και του, κράτους και του

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΧΑΡΟΚΑΪΜΕΝΙ

Μεγαλή 'ναι ή δύναμή σου, πω'ναι
την ελπίή του χριστού του νύ και τη
δύ' η τάνη κι' ή καϊνός σου, ή κι
... Χάρη νύ λογισμ.

Κι' αν γλέγγη ή αναστασιμός σου δέν
και ήκη νύχια ή κόρη χυροπαλιέ

Ετος Α'. Έν Πατραις τήν 12 Γενουαρίου 1889 Πέμπτη Άριθ. 3

ΑΧΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

(Συμπεριλαμβανόμενος της Εδουλάδας).

ΣΥΝΔΡΟΜΗ Πατρ. 12 — Εδουλάδα 7 — Πάτρα 11 — Ίλιον 8. — Γενουαρίου 25. —

Εξωτερική γραμμή γιανιά 11. ΔΙΑΤΡΕΦΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΔΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΡΑΧΥΛΑΙ. — Συμβολικά προσκληρώματα

Συντάκτης καὶ Διοικητής Δ. Β. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἀχαικοῦ Ἐσυνδέσμου κείτται παρὰ τὸν Ἰδρυτὴ καὶ Διοικητὴ τῆς εἰρήνης Ἀδελφῶν Μπούκου.

ΠΡΩΤΟ 111

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ - 6 6 Μαρτίου 1890

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β')

ΔΡΙΟ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Διεύθυνση: ΔΟΥΝΑΜΙΣ Η ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΗ ΤΩΝ

ΑΜΕΡΟΔΗΤΤΟΣ

ΕΣΤΗΡΙΩΣ ΕΚΔΟΣΗΜΕΝΗ ΣΑΤΟ ΔΕΥΤΕΡΑΝ

Ἡ συνδρομή, ἡ ἀγορά καὶ ἡ παραγγελία εἶναι
ὅσα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀγορὰν
ὅσα ἢ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν

ΠΡΟΣΦΙΛΙΑ

καταχωρησθέντες ἀποκτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ
ἐπιπέδου τῆς ἐπιχειρήσεως παραρτήσεως—ἐπὶ ὑπομνη-
ματικῶν ἀπομνημονίων καὶ ἐπιχειρήσεως παραρτήσεως
ἐπιπέδου ἀπομνημονίων ἀπομνημονίων—ἐπὶ
ἐπιπέδου τῆς καταχωρησθέντος καὶ ἀπὸ τῆς ἀπομνη-
μονίων ἀπομνημονίων

ΕΤΟΣ Α'. ΠΑΤΡΑΙ 25 21 Γενουαίου 1886 ΑΡΙΘ. 3.

Α Ρ Α Τ Ο Σ

ΕΤΟΣ Α' Ε. ΠΑΤΡΑΣ 20 Ιανουαρίου 1891 ΑΡΘΡ. 39

ΤΥΠΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

Διευθυντής και Σύντακτος ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Επιγραφή Πρωτοδικ. Γραμμ. 111/1891

ΕΤΟΣ Α' Ε. ΠΑΤΡΑΣ 20 Ιανουαρίου 1891 ΑΡΘΡ. 32

ΚΑΡΤΕΡΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ		ΤΙΜΗ ΚΑΤΑΚΟΜΗΣ	
Εν τῇ Ἑλλάδι	Δραχ. 8	Εν τῇ α. εὐρώπῃ 4 σελίδες Δραχ. 1. —	Εν τῇ β. εὐρώπῃ 50
Ἐξ τῇ Ἑξωτερικῆς	Δραχ. 10	Ἐν τῇ γ. εὐρώπῃ 75. —	Ἐν τῇ δ. εὐρώπῃ 100.
Ἡμερησίως ἔξω Ἑλλάδος			

Ε. ΠΑΤΡΑΣ 20 Ιανουαρίου 1891 ΑΡΘΡ. 32

ΟΡΙΑΜΕΝΟΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1923 ΑΡ. 6Μ ΦΥΛΑΚΤ. 46

ΕΛΕΥΘΕΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΑΤΡΩΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΝ Τῇ ΑΧΑΪΟΝΗΔΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΟΥ Ε. Ε. ΚΑΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΤΙΜΩΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ

ΠΑΡΑΚΕΡΑΙ 2 Νοεμβρίου 1923

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Ε. ΠΑΤΡΑΣ 20 Ιανουαρίου 1923 Διευθυντής Δ. Α. ΣΓΟΥΡΔΕΛΗΣ

ΗΧΘΥ ΤΩΝ ΕΙΛΑΡΑΙΩΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Αρ. 202

Εν Πάτραις τη 5 Οκτωβρίου 1863

Έτος 6'

Ο ΦΟΙΝΙΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ήδίδεται ἀνά τὰς ἑβδομάδας.

Καὶ βίβλ' καὶ ἀλφάβητ' γράμματα ἀποδίδονται. (Πόλις κ. κ.)

ΕΤΟΣ Β'

ΠΑΤΡΑΙ 8 Ἰουλίου 1885

ΑΡΙΘ. 63

Διὰ τῆς ἀλλοτρίου τῆς 15 αὐγ. Διαρκείας καὶ ἀνακοινώσεως ἀρ. 5.

Ἡ ἐπιτομή γίνεται κατ' ἐπίστασιν καὶ ἀνακοινώσεως τῆς Μ. Π. Δ. Ε.

Ήδίδεται ἀνά τὰς ἑβδομάδας.

ΕΤΟΣ ΒΒ'

Ἐν Πάτραις, τῆς 7 Ἰουλίου 1856

Αρ. 593

ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

(Ήδίδεται κατὰ Περικλείου.)

ΚΑΤΑΚΟΡΗΣΙΩΝ

Ἐν Πάτραις, 23 Ἰουλίου 1856

ΚΑΝΕΙΣ Κ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΙΟΜΗΣ

ΚΥΨΙΝΙΑ Πάτραις κατ' ἑβδομάδα. Ν. Π. Δ. Ε.

ΕΤΟΣ Α'

ΠΑΤΡΑΙ τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1887

ΑΡΙΘ. 2

ΠΡΟΜΑΧΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΝΟΣ ΑΡΙΘ. 121

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΑΙΩΤΗΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

